

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra bohemistiky

MAGISTERSKÁ DIPLOMOVÁ PRÁCE

**Typologie obsahových proměn českých fanfikcí založených na knižní sérii
Harry Potter**

Typology of content changes in Czech fanfiction based on the Harry Potter book series

Vypracovala: Mgr. Natálie Gruberová

Studijní obor: Ediční a nakladatelská praxe

Vedoucí diplomové práce: Mgr. Vladimír Polách, Ph.D.

OLOMOUC 2023

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a uvedla v ní veškerou literaturu a ostatní zdroje, které jsem pro její vypracování použila.

V Olomouci dne.....

Podpis.....

Ráda bych poděkovala vedoucímu své práce Mgr. Vladimíru Poláchovi, Ph.D. za všechny jeho cenné rady, věnovaný čas a také za jeho trpělivost. Též bych ráda poděkovala své rodině a přátelům za veškerou jejich podporu při psaní této práce i během studia.

Tímto bych také ráda poděkovala všem autorkám a autorům publikujícím své fanfiktční výtvoxy na AO3, bez nichž by tato práce nemohla existovat.

Obsah

ÚVOD.....	7
1. VÝCHOZÍ KONCEPTY	9
1.1. Fanoušek a fanouškovská studia	9
1.1.1. Fandom	10
1.1.2. Fanouškovská tvorba	12
1.1.3. Textuální pytláčení a nomádství	13
1.2. Kánon a fanon	15
1.3. Retake, remake, restart	16
2. FANFIKCE	18
2.1. Kontroverze ohledně fanfikcí	20
2.2. Fanfikční žánry	23
2.3. Historie fanfikce	24
2.4. Zkoumání fanfikcí	26
2.5. Zkoumání fanfikcí v České republice	27
3. FENOMÉN HARRY POTTER	29
3.1. Knižní série	29
3.2. Filmová zpracování a rozšířené univerzum Wizarding World	29
3.3. Fandom Harryho Pottera	31
4. ARCHIVY A DALŠÍ FANFIKČNÍ PLATFORMY	34
4.1. Archive of our Own (AO3)	35
5. TAGY	37
5.1. Tagy na AO3	37
5.2. Dělení tagů	38
5.2.1. Rating/Věková hranice	39
5.2.2. Archive Warnings / Výstrahy	40
5.2.3. Category/Kategorie	41
5.2.4. Fandom – Crossovery	43
5.2.5. Relationships/Vztahy	44
5.2.6. Characters/Postavy	44
5.2.7. Additional Tags / Další tagy	45
5.3. Kánon fandomu Harryho Pottera v kontextu tagů AO3	47
5.3.1. Definice crossoveru v rámci fandomu <i>Harry Potter</i>	48

6.	VÝZKUMNÁ ČÁST.....	50
6.1.	Problematika vzorku.....	51
6.2.	Data a proměnné.....	52
6.2.1.	Specifikace proměnných – vybrané Vztahy, Další Tagy, Překlad.....	53
7.	VÝSLEDKY ANALÝZY.....	56
7.1.	Rating / Věková hranice	58
7.1.1.	Srovnání s celým fandomem.....	59
7.2.	Archive Warnings / Výstrahy	60
7.2.1.	Srovnání s celým fandomem.....	61
7.3.	Category/Kategorie	62
7.3.1.	Srovnání s celým fandomem.....	63
7.3.2.	Tag Kategorie v kontextu žánrů českých fanfikcí.....	64
7.4.	Fandom – Crossovery	65
7.4.1.	České crossovery na AO3.....	66
7.4.2.	Srovnání s celým fandomem.....	67
7.5.	Relationships/Vztahy.....	67
7.5.1.	Srovnání s celým fandomem.....	69
7.6.	Additional tags / Další tagy	70
7.6.1.	Srovnání použití Dalších tagů s celým fandomem.....	71
7.7.	Překladové fanfikce.....	72
7.7.1.	Používání tagů v rámci českých překladových fanfikcí	74
7.8.	Interpretace dat.....	76
8.	ZÁVĚR.....	79
	Anotace	81
	Resumé	82
9.	Seznam použitých zdrojů.....	83
10.	Seznam obrázků, tabulek a grafů.....	88
10.1.	Seznam obrázků.....	88
10.2.	Seznam tabulek.....	88
10.3.	Seznam grafů.....	88
11.	Seznam příloh.....	90
11.1.	Kompletní přehled česky psaných fanfikcí ve fandomu <i>Harry Potter</i> na AO3.....	90

Ediční poznámka

V rámci práce budu s ohledem na osobní zkušenosti s prostředím fandomu pro označení tvůrce fanfikce místo neutrálního maskulina „autor“ používat femininum „autorka“ a pro recipienta fanfikce místo maskulina „čtenář“ používat femininum „čtenářka“ s výjimkou případů, kde je rozlišení nezbytně nutné.

Překlady termínů, parafrázy i přímých citací z cizojazyčných zdrojů byly přeloženy autorkou práce, není-li uvedeno jinak.

Tagy ze stránky Archive of Our Own jsou s ohledem na úzus archivu v rámci práce navzdory pravidlům českého pravopisu uváděny bez mezer kolem lomítka i u víceslovných výrazů.

ÚVOD

V době globálního propojení komunikace žádný kulturní artefakt neexistuje v izolaci, ale mluví se o něm napříč státy a kontinenty. Mnohé z nich si poté získají své oddané přívržence – fanoušky. Fanouškovi nestačí základní produkt, ale stojí o jeho doplnění, úpravu, či reinterpretaci. Skrze místní fanouškovské skupinky, internetem propojené komunity – fandomy – a skrze jednotlivé projevy fanouškovství dochází k prodloužení životnosti původního díla a často i zpětnému navýšení jeho popularity. Jedním z mnoha kreativních projevů fanoušků je amatérská literární tvorba. Vžilo se pro ni označení fanfikce.

V této práci se budu zabývat fanfikcemi v českém prostředí, se zaměřením na českojazyčné fanfikce vycházející z knižní série *Harry Potter*, specificky na ty publikované na stránce Archive of Our Own (dále „AO3“). Fandom Harryho Pottera jsem pro práci vybrala jakožto jeden z prvních fandomů, v nichž fanoušci začali fanfikce masově tvořit po nástupu internetu. Zároveň se jedná o jeden z fandomů s největším počtem fanfikcí na AO3 vůbec. Materiál jsem vybrala také proto, že jsem sama součástí fandomu Harryho Pottera i autorkou/čtenářkou na AO3, a toto téma je mi blízké.

Cílem práce je jednak zmapovat současný stav české fanfikční tvorby vzniklé na základě série *Harry Potter* na AO3, jednak jej interpretovat. Vycházet budu z informací dohledatelných o každé fanfikci při výběru. Zajímat se tedy budu o jejich (fanfikční) žánr či vztah, kolem kterého je vystavená zápleтка, a další sledované proměnné. Předmětem zájmu bude také to, zda jsou v české sekci fandomu psány crossovery, tedy fanfikce, v nichž je kromě fandomu Harryho Pottera použit také obsah pocházející z dalšího fandomu. V neposlední řadě se budu věnovat překladovým fanfikcím v české sekci a jejich specifikům, tedy jestli témata, která jsou často zpracovávána formou původních českých fanfikcí jsou také běžným podnětem pro překlad fanfikcí z cizího jazyka do češtiny apod.

K definici výzkumného vzorku využívám především fanoušky tvořené a omezeně moderovaný systém třídění dat v archivu – tagy – s výjimečnými odkazy na další složky fanfikce. Informace o tazích získané z české sekce fandomu *Harry Potter* také srovnám s ekvivalentními tagy použitými v sekci tohoto fandomu v rámci celého fandomu na AO3, tedy bez specifikace jazyka. Data, získaná metodou obsahové analýzy, budu kategorizovat na základě typologie fanfikčních žánrů od Karen Helleksonové a Kristiny Busseové, a následně interpretovat Hanou Málkovou modifikovaným rámcem interpretace seriality od Umberta Eca.

Tato práce má ve svém rámci návaznost na bakalářskou práci Radky Krčové *Česky psaná fan fiction na stránce Archive of Our Own*. Na rozdíl od této práce, která mapovala veškerý česky psaný obsah na AO3 k dubnu roku 2017 a jeho dílčí složky, se v této práci snažím poskytnout hlubší sondu specificky do českojazyčných fanfikcí ve fandomu *Harry Potter* na AO3. Zároveň představuji nová data o fanfikcích a dalších příkladech fanouškovské tvorby vzniklých po ukončení sběru dat v rámci této práce, a to jak v české sekci, tak v kontextu celého archivu.

První kapitolu věnuji teoretickému základu fanfikční tvorby a základním pojmům spojeným s pohybem v – zejména virtuálním – fanouškovském prostoru. Zmíním především volně organizované komunity, které kolem médií vznikají, i specifické formáty fanouškovské participace na textu a jak se vymezují vůči základnímu textu média – kánonu. Druhá kapitola je poté věnována fanfikci, jakožto jedné z forem fanouškovské tvorby. Obsahuje vymezení žánrů, které jsou fanfikci vlastní, historický vývoj fanfikce jakožto svébytného literárního textu a vývoj jeho zkoumání, i nejčastější formy kritiky, se kterými se tato tvorba potýká.

Kapitola třetí je věnovaná sérii *Harry Potter*. Ve stručnosti shrnuje série a návazné mediální produkty, které rozšiřují základní knižní a filmové univerzum. V této kapitole také zmíním fandom Harryho Pottera, zejm. z hlediska mezníků jeho vývoje a jak se staví ke kánonu série.

Kapitola čtvrtá je věnovaná tvůrčím platformám, na kterých jsou publikované fanfikce, zejména AO3, ze kterého jsou následně čerpaná zdrojová data pro výzkumnou část práce. V páté kapitole poté přibližuji organizační systém přímo stránky AO3, tedy tagy. Vzhledem k tématu práce bude většina aspektů přiblížena na příkladech přímo z fandomu *Harry Potter*, tedy na tazích, které se následně budou objevovat ve výzkumu.

Šestou kapitolou začíná výzkumná část práce. Pro výstup práce nejsou zásadní ani kvalita/estetika zpracování ani gramatická správnost textu. Z tohoto důvodu aplikuji metodu vzdáleného čtení / obsahové analýzy namísto blízkého čtení jednotlivých textů. Po představení metody se věnuji již samotnému výzkumnému vzorku, tedy sesbíraným českým fanfikcím z AO3 a definici proměnných, které jsou následně předmětem analýzy. V kapitole sedmé představuji výsledky (obsahové) analýzy a přibližuji trendy, které v rámci české sekce archivu vyplývají atd. Zastoupení sledovaných proměnných v české sekci budu též průběžně srovnávat s tendencemi v rámci celého fandomu *Harry Potter* na AO3, čímž se pokusím přiblížit aspekty, v nichž se česká tvorba od tendencí celého fandomu odlišuje.

1. VÝCHOZÍ KONCEPTY

Tato práce bude nakládat s několika běžnými a méně běžnými termíny a koncepty z oblasti fanouškovské tvorby. Ačkoliv některé z nich nemají jednu zavedenou definici a jejich interpretace se neustále vyvíjí, pokusím se je v zájmu lepšího pochopení v následujících podkapitolách přiblížit v kontextu, v jakém je s nimi v práci nakládáno.

1.1. Fanoušek a fanouškovská studia

Termín *fan* (fanoušek) má původ ve slově *fanatic* (fanatik či fanatický). V kontextu blízkému dnešnímu je použití dohledatelné v 19. století a je spojené se sportovními fanoušky, a to zejména těmi sportu velmi oddanými.¹ Původní konotace použití – (náboženský) fanatik – se z nově vzniklého slova vytrácí.

Představy o tom, kdo je fanoušek, jsou různorodé. I v návaznosti na dlouhodobé užívání termínu jen v tomto kontextu se pro mnohé jedná zaprvé o sportovní či hudební fanoušky a až druhotně o mediální fanoušky, tedy fanoušky knih/seriálů/filmů/her apod. Na všechny druhy fanouška se ale vážou určité konotace a zejména negativní stereotypy.² Tuto stigmatizaci fanouškovství Henry Jenkins vidí v rozdělení vysoké a nízké kultury. Nízká kultura – tedy z hlediska většinové společnosti kultura populární – představuje „špatný vkus“, který je společností odmítán. „[S]tereotypní pojetí fanouška [...] je projekcí obav z rozrušení dominantní kulturní hierarchie. [...] Fanouškovská kultura [...] rozostřuje [hranice mezi vysokou a nízkou kulturou], když s populárními texty zachází, jako by si zasluhovaly stejnou pozornost a ocenění jako texty kanonické.“³

Byl to právě Jenkins, který společně se svým učitelem Johnem Fiskem přinesl v rámci nastupujícího oboru *fan studies* (fanouškovská studia) nový náhled na fanouška. Fiske a Jenkins představili fanouška nejen jako pasivního příjemce mediálních obsahů – jak byl do té doby vnímán – ale jako aktivního účastníka, který je sám kreativní a utváří si sociální vazby na další osoby se stejným zájmem. Právě fanoušek a širší fanouškovská komunita potom následně

¹ Fan. In: *Merriam- Webster.com*. Online. 2023. Dostupné z: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/fan>. [citováno 8. 8. 2023].

² V případě fanoušků sportovních a hudebních se jedná o agresivní projevy jejich nejradikálnějších zástupců, či emotivní projevy fanynek chlapeckých skupin. U mediálních fanoušků je to zejména představa neatletických a asociálních jedinců, především mužů, kteří mají problém navázat vztahy a nejlépe se cítí ve virtuálním prostředí.

³ JENKINS, Henry a Jakub MACEK. *Pytláci textů: televizní fanoušci a participativní kultura*. Přeložil Josef ŠEBEK. Autor úvodu Jaroslav ŠVELCH. Praha: Akropolis, 2019. #POPs, sv. č. 4., s. 74–75.

přetváří obsah, který je jim předkládán, a to jak opakovanými interpretacemi, tak jeho doplňováním, či upravováním.

1.1.1. Fandom

Termínem, který je v kontextu jakéhokoliv studia fanouškovství neopomenutelný, je *fandom*. Názor na původ tohoto výrazu není jednotný. Jedná se tedy buď o složeninu slov *fan* (fanoušek) a *kingdom* (království)⁴ nebo slov *fan* a *dominion* (nadvláda)⁵, případně jde doslovný překlad „stav bytí fanouškem“, tj. fanouškovství, vzniklý za pomoci koncovky *-dom*.⁶

Podobně význačné je použití tohoto termínu.⁷ První z nich je téměř totožné s pojmy fanouškovství a fanouškovská kultura. Fandom – zejména mediální – představuje globální množinu fanoušků, jakousi subkulturní komunitu, která dle Henryho Jenkinse vykazuje přinejmenším pět úrovní aktivity:⁸

1) „Fandom předpokládá specifický způsob recepce.“

Na objekt svého zájmu má fanoušek intenzivní citovou vazbu a také má potřebu ji nějakým způsobem projevit, často skrze interakci s dalšími fanoušky. Pro fanouška proces recepce nekončí prvním sledováním/čtením, ale opakovaně se k objektu svého zájmu vrací.⁹

V rámci těchto návratů mohou fanoušci objekt zájmu přijímat afirmativně, tedy bez význačných výhrad, např. formou cosplaye (viz pozn. 15), či transformativně. Transformativní fanoušek vnímá v původním produktu nějaký nedostatek – např. to, že jeho oblíbené postavy neskončily jako pár – a má potřebu prozkoumat možnosti, kterými by prohřešek mohl být napraven. K tomu má mnoho tvůrčích prostředků a často také podporu dalších fanoušků, kteří názor sdílí.¹⁰ (Více viz kap. 1.1.2. Fanouškovská tvorba a 1.1.3. Textuální pytláčení a nomádství) Afirmativní i transformativní fanouškovství je projevem pozitivního vztahu k původnímu

⁴ Např. KUSTRITZ, Anne. *Slashing the Romance Narrative*. Online. Journal of American Culture. vol. 26 (2003), no. 3. s. 371–384. DOI: <https://doi.org/10.1111/1542-734X.00098>. [citováno 3. 12. 2023]. s. 371.

⁵ MACEK, Jakub. *Fandom a text: Fandom – subkultura textu*. Praha: Triton, 2006. ISBN 80-7254-856-5. s. 13.

⁶ Srov. Analogicky např. *free* (volný) a *freedom* (svoboda).

⁷ Mnohé publikace, které se zabývají problematikou fandomu, se přímé definici fandomu vyhýbají. (Srov. Macek, 2006; Kudláč, 2016).

⁸ JENKINS, Henry a Jakub MACEK. *Pytláci textů: televizní fanoušci a participativní kultura*. Přeložil Josef ŠEBEK. Autor úvodu Jaroslav ŠVELCH. Praha: Akropolis, 2019. #POPs, sv. č. 4., s. 364–370.

⁹ „[A]kt opakovaného navracení se k objektu, který ukazuje kognitivní a/nebo emoční potřeby, které přesahují potřeby osoby klasifikovatelné [pouze] jako sledující, čtenář, nebo hráč.“ ve své definici fanouška zdůrazňuje také Reinhardová (2018, s. 4).

¹⁰ Koncept afirmativního vs. transformativního fandomu zformulovala zevnitř fandomu fanyanka *obsession_inc*, (*Dreamwidth*. [citováno 9. 12. 2023]). Později ho přijímají a rozšiřují Jenkins, Ford a Green (2013) v rámci teorie širitelných médií.

kulturnímu produktu a není mezi nimi pevná hranice. Inklinace k afirmativní nebo naopak transformativní recepci ale často bývá sdílena v rámci určitého fandomu.

2) „Fandom se vyznačuje zvláštním souborem kritických a interpretačních praktik.“

Fanouškovská kritika je odrazem specifické komunity a čtenářské praxe, kterou komunita preferuje. Ve své interpretaci se neodkazuje pouze na původní text, ale také na metatext, který k danému médiu vznikl v rámci komunity a který doplňuje mezery, nebo naopak vynechává nedokonalosti původního média.

3) „Fandom představuje základnu pro aktivismus konzumentů.“

Vznik fandomu je odrazem bezmoci spotřebitelů ve vztahu k mocnějším institucím kulturní produkce. Korporace preferují pasivní (případně alespoň afirmativní) diváky, kteří mají zájem o spotřební komodity a nezpochybňují produkty, jimiž se korporace snaží usměrnit reakce publika. Fandom je prostor, kde jsou vyslyšeny a podpořeny i preference a názory, které institucemi předkládanému znění neodpovídají.

4) „Fandom disponuje specifickými formami kulturní produkce, estetickými tradicemi a praktikami.“

Fanouškovská komunita vytváří různé druhy umění a vlastní žánry, kterými reinterpretovaly původní dílo společně s vlastními kanály distribuce, vystavování i spotřeby. Tvorba není motivována ziskem, ale utvrzením komunity a dalšímu šíření objektu zájmu. Fanouškovské umění si přisvojuje postavy a narativy populární produkce a neuznává nastavené hranice mezi kulturními korporacemi a fanoušky (více viz kap. 1.1.2. Fanouškovská tvorba a 2.1. Kontroverze ohledně fanfikcí).

5) „Fandom funguje jako alternativní komunita.“

Fandom představuje prostor, který je oddělený od problémů každodennosti a její konformity. Tato komunita není jednotná a její členové se obměňují, má vlastní pravidla i vnitřní spory, jejími členy ale mohou být fanoušci bez ohledu na věk, sexualitu, rasu, či další omezení běžné společnosti.

Druhé použití výrazu fandom je vymezené na základě oblíbenosti konkrétního kulturního produktu a jedná se o dílčí použití ve srovnání s definicí fandomu od Jenkinse. V tomto významu je termín fanoušky běžně používán v online prostředí a nemá tedy zcela vymezené hranice. Může

proto odkazovat jak pouze na množinu fanoušků konkrétního díla – tedy fandom Harry(ho) Potter(a) – tak fanoušky a jejich tvorbu, včetně platform, na kterých je zveřejňována atd.

Alternací předchozího je také použití výrazu fandom na online archivech. V rámci této práce jde zejména o označení jedné z kategorií tagů na stránce AO3, které představuje vyhledávací mechanismus v rámci archivu. V rámci práce budu u tohoto použití se jménem fandomu zacházet jako s nesklonným a bude odlišován kurzivou, tedy fandom *Harry Potter* aj.

1.1.2. Fanouškovská tvorba

„Fandom neuznává ostrou hranici mezi umělci a recipienty: všichni fanoušci jsou potenciální autoři, jejichž talent je třeba objevit, pečovat o něj a propagovat jej a kteří mohou přispět, třeba i skromně, ke kulturnímu bohatství komunity.“¹¹ Tvůrčí projevy fanoušků jsou v angličtině často souhrnně nazývány *fan works* (fanouškovské práce). Veškeré formy fanouškovské tvorby jsou derivátem nějakého **kulturního produktu**. Jako kulturní produkt nejčastěji figurují filmy, seriály, knihy, hry a další produkty mediálního průmyslu. Méně časté jsou poté fanouškovské práce odvozené od reálných osob – zejména herců, zpěváků, sportovců aj. V neposlední řadě mohou zdrojovým kulturním produktem být též existující deriváty dalších fanoušků.

V závislosti na tom, které médium bylo zvoleno lze rozlišovat jednotlivé druhy tvorby. Literární fanouškovská tvorba se nazývá fanfikce. Tento formát fanouškovské tvorby představuje centrální zájem této práce a je mu níže věnovaná samostatná kapitola (viz kap. 2. Fanfikce). Nejužší vazbu na fanfikce mají tzv. podfic¹², tedy audio verze fanfikcí. Podfic je zpravidla zvukový záznam existující fanfikce, kterou jiná autorka (případně autorky) namluví, zedituje a následně uveřejní. Na rozdíl od audioknih, které fungují na stejném principu, se ale v případě podfic objevují i díla, která nemají původní psaný zdroj, ale vznikla přímo ve zvukové podobě.

Z fanouškovské iniciativy vznikají také fan arty / fanarty (výtvarná fanouškovská tvorba), komiksy, fan videa / fanvideo / AMV¹³ (video sestříhaná tak, aby scény prezentovaly jinou zápletku než původní medium, či videa sestříhaná do specifické hudby), nebo také fan weby shromažďující informace o určitém kulturním produktu nebo osobě/osobách, případně

¹¹ JENKINS, Henry a Jakub MACEK. *Pytláci textů: televizní fanoušci a participativní kultura*. Přeložil Josef ŠEBEK. Autor úvodu Jaroslav ŠVELCH. Praha: Akropolis, 2019. #POPs, sv. č. 4, s. 367.

¹² Termín *podfic* je složeninou kořene *fic*, odkazujícího na fanfikci a *pod-* v analogii na slovo podcast. (Podfic, *Fanlore*).

¹³ AMV (Anime music video) je fanouškovské video, jehož materiál původně pocházel pouze z japonských animovaných seriálů (anime). Nicméně v současné době se objevuje označení i u videí na základě jiných médií.

komunitně vytvářené fanouškovské encyklopedie¹⁴. Souběžně s těmito projevy samozřejmě existuje také mnoho dalších projevů fanouškovství mimo virtuální prostředí, ať již se jedná o cosplay¹⁵ nebo pokračující trend vydávání tištěných fanzinů (zároveň s digitálními).

Pro všechny výše zmíněné druhy fanouškovského přičinění, společně s návaznými aktivitami jako je např. organizací fanouškovská setkání či práce beta-readerů se poté – zejména v akademické, spíše než fandomové sféře – vžil nadřazený pojem *fan labor*, tedy „fanouškovská dřina“.

Velká část z výše zmíněných kreativních projevů je pro usnadnění přístupu pro širokou fanouškovskou komunitu uveřejňována a archivována na internetu. V případě jednotlivých obrázků, videí, popř. krátkých fanfikcí je časté publikování na sociálních sítích, a to zejména na těch, které podporují multimediální microblogging, např. Tumblr a X (dříve Twitter), v uzavřených internetových komunitách, např. na platformě Discord, a zejména na různých internetových úložištích. Pro téma práce jsou relevantní zejména ta úložiště, která se orientují pouze anebo převážně na psanou část fanouškovské tvorby – archivy (viz kap. 4. Archivy a další fanfikční platformy)

1.1.3. Textuální pytláčení a nomádství

Teoretickým základem pro studium fanouškovské tvorby i populární kultury jsou koncepty textuálního pytláctví a textuálního nomádství od Michela de Certeaua (1984), které převzali a následně rozšířili další autoři, zejm. John Fiske ([1989] 2017) a Henry Jenkins ([1992] 2019).

Pro pochopení těchto dvou konceptů tak, jak jsou Fiskem a Jenkinsem používány, je potřeba si nejprve přiblížit rozsah pojmu **text**. V kulturní ekonomice se textem stává jakákoliv výchozí komodita, která je člověku v konzumní společnosti poskytnuta, jako např. pořad v televizi – či další výše zmíněné kulturní produkty – která může být potenciálním zdrojem významů a požitků. Takovýto text Fiske označuje za základní zdroj populární kultury.¹⁶ Avšak „populární

¹⁴ Pravděpodobně největší centrálou fanouškovských encyklopedií je doména *fandom.com*, která zastřešuje k listopadu 2023 přes 250 tisíc dílčích *fan wiki* (fanouškovských wikipedií).

¹⁵ Cosplay, odvozené od anglického *costume play*, je označení pro sebeprezentaci v kostýmu replikujícím nebo vzniklém na základě určité postavy z mediálního produktu. Na rozdíl od běžné představy kostýmů-převleků, je s cosplayi spojená také imitace promluvy, nebo typických pohybů dané postavy.

¹⁶ FISKE, John a BÍLEK, Petr A. *Jak rozumět populární kultuře*. #POPs, sv. č. 1. Praha: Akropolis, 2017. ISBN 978-80-7470-190-0. s. 100–102.

kultura není lidem naservírována jako hotový produkt, ale oni sami si ji musí vytvořit. [...] Populární kultura je umění vyjít s tím, co systém nabídne.“¹⁷

Koncept **textuální pytláctví** označuje právě následné přivlastnění si a snahu o vlastní interpretaci těchto textů. V kontextu fanouškovské tvorby jsou coby druhy textuálního pytláctví časté reinterpretace na základě osobní preference a prožitků fanouška. Část fanoušků také v rámci reinterpretace vyzdvihuje témata, která jsou v mediálním prostoru nějakým způsobem podreprezentovaná. Účelem textu je poté vyrovnání zastoupení genderu, rasy, či stále silnou heteronormativitu (nejen) západní společnosti. Ačkoliv už tedy pytláčení nepředstavuje jediný způsob, jak se můžou fanoušci aktivně účastnit kulturní produkce – např. sociální sítě umožnily reagovat na obsahy téměř okamžitě – tento prověřený mechanismus nadále podporuje vznik nové fanouškovské tvorby.

Textuální nomádství zdůrazňuje existenci textu mimo vlastní rámec. Text nabývá na významu až v kontextu dalších textů, ať už se jedná o další kulturní produkty nebo o socio-kulturní prostředí, v němž je text produkován, či přijímán. V rámci fanouškovské tvorby je koncept nomádství zásadní vzhledem k tomu, že fanoušci málokdy náleží jen k jedinému fandumu, mnozí se také neomezují např. na tvorbu pouze ve svém mateřském jazyce. Toto následně ovlivňuje i specifické druhy fanouškovských projevů. Ve fanfikční tvorbě tak jazykoví nomádi překládají fanfikce, které by jinak byly mimo původní jazyk neodstupné, fandomoví nomádi tvoří crossovery, tedy fanfikce založené na kánonu (viz níže) více než jednoho kulturního produktu atd. (více viz kap. 5.2.4. Fandom – Crossovery).

Koncepty textuálního pytláctví i nomádství Jenkins rozšířil v rámci publikace *Pytláci textů*¹⁸, která představuje jeden z pilířů fanouškovských studií a bádání v kontextu nejen mediálního fandomu. Oba koncepty Jenkins později dále rozpracovával.¹⁹ Textuální pytláctví zejména v teorii participativní kultury, kterou definuje jako „kulturu, v níž jsou fanoušci a další konzumenti přizváni k aktivní participaci na tvorbě a oběhu nového obsahu.“²⁰ Koncept textuálního nomádství je výrazněji zastoupen v teorii kultury konvergence, která je závislá na aktivní participaci konzumenta formou „migrační[ho] chování mediálních publik, která se při

¹⁷ FISKE, John a BÍLEK, Petr A. *Jak rozumět populární kultuře*. #POPs, sv. č. 1. Praha: Akropolis, 2017. ISBN 978-80-7470-190-0. s. 100.

¹⁸ V originále *Textual Poachers* (1992); Rozšířené vydání (2013) bylo vydáno i v českém překladu (2019).

¹⁹ Srov. např. Jenkins (2008), Jenkins, Itō a Boyd (2016)

²⁰ Participatory culture. In: JENKINS, Henry. *Convergence culture: where old and new media collide*. New York: New York University Press, 2008. ISBN 978-0-8147-4295-2. s. 331.

vyhledávání prožitků [...] vydají téměř kamkoliv.“²¹ To je umožněno průtokem mediálního obsahu skrze různé platformy a jejich vzájemným propojováním. Proces vytváření příběhu a jeho následné rozvíjení dílčími složkami rozptýlenými do různých komunikačních kanálů Jenkins nazývá transmediální vyprávění.²² Všechny tyto koncepty spolu tedy úzce souvisí a představují aspekty internetem propojené kultury jako celku.

1.2. Kánon a fanon

Základem pro jakoukoliv fanouškovskou interpretaci je pochopení „kánonu“. Literární kánon, jakožto termín literární teorie, lze definovat jako „proměnlivý soubor literárních děl [...] považovaných v jistém sociokulturním prostředí [...] za přední, vlivné, významné, ba ústřední.“²³ Toto platí i o kánonu mediálních fandomů. Helleksonová a Busseová (2006) kánon v kontextu fandomové terminologie definují jako „události prezentované v původním médiu, které poskytují univerzum²⁴, prostředí a postavy.“²⁵ Kánon lze tedy vnímat jako veškerý původní a/nebo oficiální obsah kulturního produktu.

Určení „jednoho pravého“ kánonu v rámci jednotlivých fandomů – vzhledem k množství individuálních interpretací – není vždy možné a zpravidla se tak děje pouze u děl s jedním autorem či autorkou, případně u fandomu složeném z fanoušků singulárního kulturního produktu. Ve fandomech s více tvůrci, filmy, případně více zpracováními apod. je kánon identifikovatelný hůře. V případě remaků starších filmů i seriálů je za kánon zpravidla pokládán právě film/seriál původní. V případě filmového zpracování knižní předlohy je kánonem nejčastěji daná předloha. V případě vícečetných reinterpretací a zpracování mohou být novější zpracování fandomem zavrhnuta nebo naopak přijata do kánonu, případně mohou představovat

²¹ JENKINS, Henry. *Convergence culture: where old and new media collide*. New York: New York University Press, 2008. ISBN 978-0-8147-4295-2. s. 2.

²² Tamtéž, s. 20–21.

²³ KUDLÁČ, Antonín K. K. *Barvy černobílého světa: studie o vybraných žánrech současné české populární literatury*. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2017. ISBN 978-80-7560-105-6. s. 147.

²⁴ Univerzum (případně „-verse“, odvozené od anglického *universe* v češtině někdy „Vesmír“), je označení pro svět, v němž se odehrává určité dílo. Může se jednat o označení pro celý fikční svět série – např. Potterverse jakožto univerzum, v němž existuje magie ze série Harry Potter, či Tolkienova Středozem – nebo o způsob odlišení jednotlivých paralelních/alternativních vesmírů v rámci jednoho média – např. alternativní vesmír s pokřivenou morálkou *Mirrorverse*, v němž se objeví postavy seriálu *Star Trek*. (Verse, *Fanlore*).

²⁵ BUSSE, Kristina a Karen HELLEKSON. Introduction: Work in Progress. In HELLEKSON, Karen a Kristina BUSSE, ed. *Fan Fiction and Fan Communities in the Age of the Internet: New Essays*. Jefferson: McFarland, 2006. s. 5-32. ISBN 978-0-7864-2640-9. s. 9.

alternativní kánon a fandom se rozštěpí. Pro účely fanouškovských zpracování se poté autorky mohou ke specifickému kánonu odkázat.²⁶

Protipólem kánonu v rámci fanouškovské tvorby je tzv. fanon. Fanon představuje kolektivní interpretace kánonu v rámci určitého fandomu.²⁷ Fanon je úzce spjatý s fanfikcemi, např. skrze obecně uznávané (zejm. křestní) jméno určité postavy, které v původní knize/filmu nezaznělo²⁸ nebo např. autorkami opakované vlastnosti a záliby určitých postav.

Specifickým případem vnímání kánonu skrze optiku fanonu je tzv. fanonické diskontinuita (*fanon discontinuity*), což je stav, kdy je určitá část kánonu – ať už se jedná o zakončení knihy, epizodu seriálu, nebo celé filmy v rámci série – fandomem zavrhnuta. Samozřejmě nelze říci, že by daný prvek byl odmítnut všemi fanoušky v rámci fandomu, nicméně o (alespoň dílčí) diskontinuitě lze mluvit pokaždé, pokud je toto odmítnutí minimálně předmětem diskuze v rámci fandomu a zejména pokud se tak děje navzdory definici kánonu autora původního díla a jedná se o prvek opakující v různých druzích fanouškovské tvorby.²⁹

1.3.Retake, remake, restart

Již Umberto Eco ([1990] česky 2004) svou současnost přelomu 80. a 90. let označil za období, které „budí dojem, že opakování a iterace dominují veškerému světu umělecké kreativity. [...] [P]ostmoderní estetika [se] vrací k pojmům opakování a iterace, přičemž jim dodává zcela nový rozměr.“³⁰ Tato myšlenka není zastaralá ani dnes. Technickým pokrokem byly naopak ještě rozšířeny staré a nabídnuty nové možnosti jejich využití. Jak ve světě masových médií, který byl Ecovi vlastní, tak v období nových médií je zájem o přetváření starého stále aktuální. Jak běžnému konzumentovi médií, tak fanouškovi je proto i dnes „(i) něco nabízeno jako originální

²⁶ Např. fanfikce centrovány kolem postavy Sherlocka Holmese jsou rozdělovány podle toho, jestli se odkazují na původní autorizované dílo od A. C. Doylea, na knižní zpracování rozšířená o Doyleovy pokračovatele, na určitou filmovou sérii, nebo na některé ze seriálových zpracování (zejm. seriál Sherlock od BBC). Pro (např.) fanfikci je poté kánonem příslušná charakterizace samotného Holmese a dalších postav, časové zařazení děje atd.

²⁷ Osobní interpretace limitované na jednotlivé fanoušky nebo jen malé skupiny fanoušků jsou označovány *headcanon* (volně přeložitelné jako „kánon, který je jen v (mé) hlavě“).

²⁸ V případě zejm. seriálů a filmových sérií, vznikajících v průběhu více let, může dojít k akceptování fanonu do kánonu, nebo k jeho odmítnutí tvůrci, ale pokračující podpory alespoň částí fandomu. Kánonem přijato bylo např. křestní jméno postavy Nyoty Uhury ve fandomu Star Treku, které bylo oficiálně použito až ve filmu *Star Trek* (2009). Kánonem odmítnuto bylo např. jméno postavy šerifa Stilinského v seriálu *Teen Wolf* – fandomem dlouho užívané jméno John tvůrci nepřijali a od čtvrté řady se šerif jmenuje Noah. Rozdělení fandomu ohledně této volby se odráží např. v existenci dvou opozičních tagů na AO3: *Sheriff Stilinski's name is John* a *Sheriff Stilinski's name is Noah* tedy „Šerif Stilinski se jmenuje John/Noah“.

²⁹ Fanon Discontinuity. *TV Tropes*. Online. Dostupné z:

<https://tvtropes.org/pmwiki/pmwiki.php/Main/FanonDiscontinuity>. [citováno 28. 11. 2023].

³⁰ ECO, Umberto. *Meze interpretace*. Přeložil Ladislav NAGY. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Nakladatelství Karolinum, 2004. ISBN 80-246-0740-9. s. 94.

a odlišné [...]; (ii) [je] si vědo[m], že toto něco opakuje něco jiného, co už [zná], a (iii) přesto, anebo lépe řečeno právě proto, se [mu] to líbí...“³¹ Fanfikce totiž podobně jako produkty masových médií fungují na principu podobnosti skrze opakování. Jen na rozdíl od sériově vyráběného produktu půjde v případě fanfikcí o přečtení a další tvorbu, čímž dojde k přiživení fandomu spíše než nákupu produktu.

Ecova teorie interpretace seriality je nosná i v dalších ohledech. Zejména rozdělení druhů seriality, které jsou masovým médiím vlastní, je srovnatelné s principem opakované derivace stejných prvků z původního textu v rámci fanfikční tvorby. Ecův interpretační rámec³² upravila Hana Málková pro interpretaci literární fantastiky v kontextu provazování sérií v rámci jednoho sdíleného fikčního světa / univerza. S ohledem na to, že fanfikční tvorba od začátku vznikala a částečně stále vzniká v návaznosti na sci-fi a fantasy literaturu, považují její modifikovaný rámec za vhodnější. Málková rozlišuje tři typy seriality: retake, remake a restart.³³

- 1) **Retake** (nové pokračování) je dílo, které dílo původní doplňuje, ať už formou návazného pokračování, či krátkého příběhu, který je možné „vložit“ do základní dějové linie či před ní, aniž by byl narušen děj původní. Retakem jsou myšlena také převyprávění stejného příběhu jinou postavou nebo rozšíření dějové linie postavy v původním díle upozaděné.
- 2) **Remake** (nová verze) je tvořen na základě kritičtějšího přístupu k původnímu dílu. Jde o přetvoření díla „k obrazu svému“, tedy přetvoření díla se stejným základním rámcem, ale v určitých aspektech v přímém rozporu s původním textem. Za remaky jsou též považována díla, která původní děj zasadí do jiného časového nebo prostorového rámce.
- 3) **Restart** je dílo, které zachovává základní rámec fikčního světa, případně některé postavy, ale na jejich základech se odehrává zcela nový příběh.

Koncepty retake, remake a restart představují možnosti nakládání s kanonickým textem. Nutno dodat, že hranice, za kterou příběh např. přestává být retakem, ale jedná se o remake je velmi tenká. Navíc i tyto druhy derivací mají tendence na sebe navazovat. Není výjimkou, že populární remake inspiruje restart apod. Vlastní jsou samozřejmě nejen fantastické literatury a jejím oficiálním adaptacím, ale také fanfikcím, kterým je věnována následující kapitola.

³¹ ECO, Umberto. *Meze interpretace*. Přeložil Ladislav NAGY. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Nakladatelství Karolinum, 2004. ISBN 80-246-0740-9. s. 95.

³² Eco rozlišuje čtyři druhy: retake, remake, sérii a ságu. (Eco, 2004, s. 95–98).

³³ MÁLKOVÁ, Hana. Sdílené světy ve středověku a dnes. In DĚDINOVÁ, Tereza, ed. *Na rozhraní světů: fantastická literatura v mezioborovém zkoumání*. Brno: Masarykova univerzita, 2016. s. 107–120. ISBN 978-80-210-8441-4. s. 107–113.

2. FANFIKCE

Fanfiction / *fan fiction*, zkracované na *fanfic*, *fic*, *ff* a v českých alternativách překládané obvykle jako fanfikce / fan fikce, je název pro jeden z mnoha druhů fanouškovské tvorby. Fanfikcemi je myšlena tvorba textová, zejména beletristická,³⁴ méně zastoupená je poezie, ale objevují se např. i písňové texty.

Veronika Abbasová (2018), hlavní teoretička fanfikcí v českém akademickém kontextu, ve své monografii vymezuje tři základní kritéria pro definici fanfikce:³⁵

- 1) „Fanfikce je text derivovaný z jiného textu, jehož dominantu³⁶ tvoří intertextový vztah ke kánonu.“

Fanfikce představuje druh literatury, jehož cílem není být zcela originální. Jedná se o transformaci původního textu fanynkou/autorkou, která i přes obdiv k původnímu produktu a jeho předkládaném kánonu, je k němu do určité míry kritická. Má tedy potřebu opravit vnímané nedostatky, „ale zůstáv[á] v doznaném rámci původního textu.“³⁷

Obsahu se autorka může rozhodnout rozšířit pomocí retake, tedy nadstavbu či pokračování kánonu, případně domyslet vlastní příběh vedlejší postavě a tím opodstatnit její rozhodnutí. Z hlediska úprav v obsahu původního textu lze za retake pokládat také překlad fanfikce do jiného jazyka. Cílem překladatele je totiž co nejvěrněji zachovat styl i význam původní fanfikce.

Oproti tomu důvodem psaní remaků je nespokojenost s kánonem, často se specifickou scénou či závěrem díla, nebo také nedostatečnou reprezentací určité (rasové, sexuální aj.) menšiny. Velmi populární jsou fanfikce zasazující děj a „vypůjčené“ postavy do jiného času, prostoru, či žánru.³⁸ Nejčastějším druhem remaku je ovšem transformace textu na základě párování postav. Ústřední vztah může být v kánonu platonický, ale fandomem je u něj vnímán romantický subtext, podobně časté jsou reinterpretace vztahy postav, které jsou k sobě v kánonu buď

³⁴ Původní termín *fan fiction* znamená dosl. fanouškovská beletrie.

³⁵ ABBASOVÁ, Veronika. *Fanfikce: ženská literatura nového věku*. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 2018. ISBN 978-80-7308-775-3. s. 32.

³⁶ Abbasová odkazuje na formalistický koncept dominanty – tj. hlavní složku díla, která je nadřazená jeho dílčím složkám, a utváří z díla celek.

³⁷ HAMMOND, Adam. *Literature in the Digital Age: An Introduction*. New York: Cambridge University Press, 2016. ISBN 978-1-107-61507-6. s. 141.

³⁸ Tento formát remake je souhrnně označován jako *Alternate Universe/AU*, nicméně existuje mnoho jeho dílčích variant. (Více viz kap. 4.2.7. Additional Tags / Další tagy).

lhostejné, či dokonce nepřátelské. Méně časté jsou fanfikce, které využívají kanonické vztahy v alternativním kontextu. Jedna fanfikce samozřejmě může být remakem ve více ohledech.

Restart je z hlediska zacházení s kánonem fanfikce, v níž je využit rámec určitého univerza, ale odehrává se v něm nový příběh. Restartem jsou tedy fanfikce, v nichž je např. postava vychovávána někým jiným, čímž je ovlivněna celá dějová linie, nebo jsou do univerza dosazeny převážně autorkou smyšlené postavy. Zvláštním případem jsou v tomto ohledu crossovery, které se mohou jevit jako derivace na pomezí remaku a restartu. Mnohé crossoverové fanfikce sice nezačínají zápletku od začátku, ovšem spojením dvou (a více) fandomů jsou do kánonu jednoho produktu vnášeny prvky z kánonu jiného, čímž dochází k zásadním změnám v dějové linii a potenciálnímu přetvoření obou kánonů. V rámci této práce je tedy bude crossover klasifikován jako fanfikční restart.

Ať již je druh transformace jakýkoliv, autorky píší především proto, aby sobě a čtenářkám prodloužily pobyt v rámci univerza, které je jim blízké. Právě komunitní aspekt tvorby je pro fanfikce též příznačný.

2) „Fanfikce vznikají jako texty fanoušků v rámci fandomu.“

Žádná fanouškovská tvorba nevzniká v izolaci. Průběžně psané fanfikce jsou upravovány na základě komentářů čtenářek i diskuzí a také každá jednotlivá fanfikce je součástí veškeré fanouškovské tvorby nejen v určitém fandomu, ale mediálním fandomu jako celku.

Komunitní aspekt se poté zpětně projevuje v utváření vkusu určitého fandomu. Jak již bylo zmíněno v kontextu textuálního pytláctví, je časté a běžné, že na sebe jednotlivé druhy fanouškovské tvorby odkazují. Oblíbená fanfikce v rámci fandomu může inspirovat podfic, který následně inspiruje fanvideo, nebo fanart a na ty nová autorka může napsat novou fanfikci atd. Tímto nejen, že některé fanfikce získají zvláštní status a stanou se „klasikami“, které si čtenářky vzájemně doporučují a autorky na ně odkazují, ale vzniká tím i vyšší zastoupení témat, která se v jiných fandomech vyskytovat nemusí vůbec. Vyskytovat se tato témata nemusí ani v „oficiální“ autorizované literatuře.

3) „Fanfikce jsou neautorizovaná díla, která nepřinášejí svým autorům žádný [finanční] zisk.“

Autorka fanfikce si jejich psáním nevydělává. Pouze původní obsah přetvoří dle vlastního vkusu a následně ho sdílí s dalšími pytláky, resp. pytláčkami. Samozřejmě existují výjimky jako např. nechvalně známá – a komerčně úspěšná – série erotických románů *Padesát odstínů šedi* od autorky E. L. James, které vznikly na základě autorčiny fanfikce na sérii *Stmívání*. Ziskem

autorky fanfikce je především uspokojení z transformace textu. I přesto – anebo možná právě proto – jsou fanfikce a jejich autorky častým terčem kritiky.

2.1. Kontroverze ohledně fanfikcí

Fanouškovská tvorba nemá pouze pozitivní ohlasy z řad fanoušků náležících k určitému fandomu. Ozývají se také hlasy, které fanouškovské aktivity odsuzují. Tato kritika se nevyhýbá ani fanfiktční tvorbě. Abbasová (2018) zmiňuje několik častých forem kritiky fanfikcí, které lze shrnout do tří hlavních bodů:³⁹

- 1) Fanfikce jsou ze své podstaty derivativním žánrem, „parazitujícím“ na cizích dílech, a to jak z hlediska legálního, tak morálního.

Fanfikce – a fanouškovské tvůrčí projevy obecně – „zpochybňuj[í] nárok mediálního průmyslu na autorská práva k populárním narativům,“⁴⁰ a proto jsou a již od svých počátků byly kontroverzní z hlediska legality materiálu. Z hlediska legálního fanfikce představují jakousi tvůrčí „šedou zónu“. Jsou jen stěží napadnutelné, neboť běžně nejsou tvořeny za účelem zisku, čímž by se jednalo o porušení autorského práva z hlediska např. amerického autorského zákona. Výjimku v tomto netvoří ani fanziny, v nichž fanfikce jakožto variace fanouškovské tvorby vznikly a k nimž se vážou náklady na zpracování, tisk apod. Tvorba fanzinů je totiž často koncipovaná tak, aby pokryla jeho výrobní náklady.

Morální hledisko této kritiky poté opomíjí fakt, že literatura je derivativní ze své podstaty. Téměř žádné dílo nevzniklo v kompletní izolovanosti od svého literárního a socio-kulturního kontextu a díla, která si nějakým způsobem vypůjčují od jiných, představují velkou část literárního pole. Možné je poté přijmout rozhodnutí autora původního díla, který si tvorbu fanfikcí vůbec nepřejí a otevřeně odsuzuje,⁴¹ nebo limitovat určité aspekty tvorby.⁴²

- 2) Fanfikce mají často nízkou kvalitu textu.

S narůstajícím počtem fandomů, fanoušků a tady i fanfikcí, které píší, je čím dál větší počet těch, které mají ne zcela vytríbenou nejen jazykovou stránku. Toto je zapříčiněné především absentujícím mechanismem následného edičního procesu, který existuje u publikované

³⁹ ABBASOVÁ, Veronika. *Fanfikce: ženská literatura nového věku*. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 2018. ISBN 978-80-7308-775-3. s. 11–18.

⁴⁰ JENKINS, Henry a Jakub MACEK. *Pytláci textů: televizní fanoušci a participativní kultura*. Přeložil Josef ŠEBEK. Autor úvodu Jaroslav ŠVELCH. Praha: Akropolis, 2019. #POPs, sv. č. 4., s. 366.

⁴¹ Silným odpůrcem fanfikcí je např. George R. R. Martin, autor série fantasy románů *Píseň ledu a ohně*.

⁴² Ve fandomu Harry Potter je minimum fanfikcí s názvem ve formátu původní série, tedy *Harry Potter a [...]*.

literatury. Nicméně s poptávkou přichází i nabídka. Části autorek tak k vylepšení kvality fanfikcí pomáhá tzv. beta-reader, tj. další člen fandomu, který zastane práci korektora a/nebo editora.⁴³

3) Obsah fanfikcí je plytký, založený na romantické zápletce, nebo jde o pouhé sexuální fantazie autorky. Jedná se o nový druh děl červené knihovny, tj. o ženskou brakovou literaturu.

Je známým a zevrubně probádaným faktem, že častou motivací k napsání i přečtení fanfikce je romantická zápletky, přednostně ta končící happy endem. Abbasová tento její aspekt představuje mj. v kontextu protipólu ženského a mužského vnímání literatury. Tragické konce jsou předmětem literatury vnímané jako hodnotná s ohledem na to, že odpovídá určitému dobovému vkusu a morálce. Dobový kus, který je samozřejmě určován muži.⁴⁴

Navíc je nutno zdůraznit, že i fanfikce jsou vytvářeny v rámci škály žánrů, z nichž ty s romantickou zápletkou, představují jen zlomek. Jak uvádí v kontextu před-digitální literární tvorby z fandomu Star Treku Lichtenbergová, Marshaková a Winstonová (1975), fanfikce jsou v rozmezí: „od sexuálních fantazií, [...] po dobrodružné příběhy, po něžné milostné příběhy, po parodie k popukání, [až] po provokativní rozsáhlé série.“⁴⁵ Redukce spektra literární tvorby tímto způsobem znehodnocuje práci, která je do jednotlivých fanfikcí vložena, a je urážlivá i vůči fanfikci jako takové.

V návaznosti na bod třetí a zároveň hledisko morality z bodu prvního přidávám s ohledem na téma práce ještě čtvrtý bod kritiky, který se k fanfikcím někdy váže:

4) Fanfikce je druhem literární pornografie, a to včetně dětské pornografie.

Na fanfikce zejména žánru slash (viz kapitola níže) nazíraly jakožto na druh pornografie (pro ženy) již první studie, které se pokusily vymezit jejich existenci.⁴⁶ Nicméně, jak bylo argumentováno výše, žánrový rozsah fanfikcí je vskutku široký a nelze tedy jednou optikou vnímat veškerou fanfikční tvorbu. Je však nepopiratelným faktem, že určitá složka fanfikcí je

⁴³ Konceptem beta-readerů se zabývá např. esej *The Audience as Editor: The Role of Beta Readers in Online Fan Fiction Communities* (Karpovich In Hellekson a Busse, 2006).

⁴⁴ ABBASOVÁ, Veronika. *Fanfikce: ženská literatura nového věku*. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 2018. ISBN 978-80-7308-775-3. s. 17–18.

⁴⁵ LICHTENBERG, Jacqueline; MARSHAK, Sondra a Joan WINSTON. *Star Trek Lives!* London: Corgi, 1975. s. 221–222.

⁴⁶ První studie slash fikce Joanny Russové (1985) se příhodně jmenovala *Pornography by Women, For Women, With Love*, tedy Pornografie od žen, pro ženy, s láskou.

založena na explicitních popisech sexuálních aktivit, čímž do rámce pornografie může spadat, i proto vznikly mechanismy, jak s ní nakládat.

S fanfikcemi obsahujícími líčení sexuálních aktivit zacházejí opatrně mnohé stránky pro publikaci originální i fanouškovské tvorby. Některé stránky při vstupu požadují potvrzení o zletilosti čtenářky, jiné stránky tvorbu, která by mohla být vnímaná jako pornografická, zakazují – viz např. cílené mazání fanfikcí na stránce FanFiction.Net. Tvůrčí platformy, které umožňují publikaci jakéhokoliv obsahu, jsou spíše výjimkou (více viz kap. 4. Archivy a další fanfikční platformy).

Dílní složkou této problematiky je možné vnímání fanfikcí coby virtuální dětské pornografie. Tato kritika se někdy objevuje právě ve spojení s fandomem Harry Potter, v němž jsou kromě fanfikcí týkajících se romantických a sexuálních vztahů zletilých postav, časté také fanfikce, v nichž je ústředním motivem vztah zahrnující postavy nezletilé.⁴⁷ Z hlediska (nejen) českého právního systému totiž pod definici pornografie spadá i vyobrazení neexistujícího dítěte/mladistvého.⁴⁸ Tvorba fanfikcí s tímto problematickým obsahem může vést ke stigmatizaci jak jejich autorek, tak archivů, které tento obsah povolují. Ty se následně mohou stát terčem aktivismu, jakým byla např. systematická kyberšikana anonymního aktivisty, která vedla k likvidaci blogů zaměřených na českou slashovou tvorbu z fandomu Harryho Pottera.⁴⁹

V tomto ohledu se domnívám, že je zásadní role kontextu a úmyslu. Ačkoliv je zákonem daný věk aktérů pornografie osmnáct let, mnohé autorky pochází ze států, v nichž je legální věk způsobilosti k pohlavnímu styku nižší – např. patnáct let v České republice, šestnáct let ve Velké Británii aj. Zároveň existují dílní legální vymezení, která např. povolují styk dvěma nezletilým osobám nad určitou věkovou hranici, ale ne osobám z nichž jedna je legálně zletilá a druhá nezletilá apod. Mohou tak vzniknout fanfikce, které např. odráží realitu autorčiny puberty, nebo jsou způsobem vyrovnání se s traumatem, a jako pornografické jsou definovatelné aniž by autorkou byly za tímto účelem tvořeny. V porovnání s tím samozřejmě nelze vyloučit, že vznikají i fanfikce, které jsou dětskou pornografií úmyslně, nicméně rozhodně se nejedná o aspekt, který je ve fanfikční samozřejmý.

⁴⁷ Většina ústředních postav série dosáhne zletilosti až v posledním díle série.

⁴⁸ SEGI, Stefan a Lucie ALBRECHTOVÁ. „Nebylo by lepší to smazat?“ In WÖGERBAUER, Michael; PÍŠA, Petr; ŠÁMAL, Petr a JANÁČEK, Pavel. *V obecném zájmu: cenzura a sociální regulace literatury v moderní české kultuře 1749-2014*. Svazek II, 1938-2014. Praha: Academia, 2015. s. 1537–1550. ISBN 978-80-200-2491-6. s. 1538.

⁴⁹ Tamtéž, s. 1547–1550.

Fanfikce, které tematizují romantické a sexuální vztahy nezletilých jsou součástí (nejen) fandomů, v nichž jsou kanonicky nezletilé postavy. Pro některé čtenářky se však bude jednat pouze o dílčí subžánr, který mohou i nemusí vnímat jako problematický.

2.2. Fanfikční žánry

Tak jako je tomu u ostatních druhů literatury, jednou z možností klasifikace fanfikcí je jejich žánr. Jak ovšem uvádějí Helleksonová a Busseová (2006)⁵⁰ a i v českém kontextu zdůrazňuje Abbasová (2018)⁵¹, v kontextu fanfikční tvorby jsou na úkor tradičních žánrů (např. science-fiction, detektivka aj.) pro rozdělení fanfikcí využívány zejména tři hlavní žánry založené na druhu vztahu, který dominuje zápletky – gen, het a slash.

1) **Gen**, z anglického *general* (všeobecný, obecný), je označení pro fanfikce, v nichž mezi postavami nejsou tematizovány romantické vazby, případně jsou existující vztahy v rámci zápletky upozaděny. V rámci tohoto žánru se proto vyskytují zejména vyobrazení přátelských a/nebo rodinných vztahů, méně zastoupené jsou charakterové studie jednotlivých postav, ale objevují se např. i fanfikce, v nichž není identifikovatelný žádný vztah.

2) **Het** označuje fanfikce založené na vyobrazení heterosexuálního vztahu, či vztahů. V rámci tohoto žánru jsou – ve srovnání se zbylými dvěma – častěji zastoupené vztahy kanonické, ale může se jednat také o vyobrazení vztahů autorkou smyšlených.

3) Žánr **slash** je “samotnými fandomy chápá[n] jako prostor pro subverzi v rovině sexuality a genderu.”⁵² Tradičně jsou jako slash označovány zejména fanfikce tematizující vztah mezi dvěma muži, ostatně i název žánru *slash* (lomítko) je odkazem na lomítko oddělující postavy v označení fanfikcí s touto interpretací.⁵³ Chápání žánru se později rozšířilo na všechny fanfikce v nichž je jako ústřední vyobrazován vztah dvou postav stejného pohlaví,⁵⁴ na fanfikce

⁵⁰ BUSSE, Kristina a Karen HELLEKSON. Introduction: Work in Progress. In HELLEKSON, Karen a Kristina BUSSE, ed. *Fan Fiction and Fan Communities in the Age of the Internet: New Essays*. Jefferson: McFarland, 2006. s. 5–32. ISBN 978-0-7864-2640-9. s. 10.

⁵¹ ABBASOVÁ, Veronika. *Fanfikce: ženská literatura nového věku*. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 2018. ISBN 978-80-7308-775-3. s. 58–70.

⁵² BARTOŠOVÁ, Monika. Slashová fikce jako příklad textuálního pytláctví a nomádství. In FORET, Martin a Iveta JANSOVÁ, ed. *Populární kultura v kontextu nových médií a jejich užívání*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2019. s. 121–126. ISBN 978-80-244-5688-1. s. 126.

⁵³ Prvním vztahem, který byl takto označován a k němuž je v tomto ohledu odkazováno byl Kirk/Spock či jen K/S, tedy vztah mezi kapitánem Kirkem a prvním důstojníkem Spockem ze seriálu *Star Trek*.

⁵⁴ Pro označení fanfikcí tematizujících lesbické vztahy existuje označení dílčího subžánru *femslash*,

v nichž se postava neidentifikuje jako muž či žena, i např. fanfikce v nichž jsou hranice sexuality a genderu posunuté.⁵⁵

Vymezení fanfikčních žánrů vzniklo přednostně kvůli třídění obsahu na archivech a dalších platformách. Ty jsou často na jeden z žánrů přímo zaměřené, nebo naopak určitý žánr v pravidlech stránky vylučují. (V obou případech se často jedná o slash.) Na platformách, které žádný žánr nevylučují, jsou poté žánr a fandom často jedinými položkami, kterými je povinné fanfikci označit a označení dalšími identifikátory je na rozhodnutí autorky.⁵⁶ Nejčastěji se poté bude jednat o další dílčí označení obsahu fanfikce, které Helleksonová a Busseová (2006) nazývají fanfikčními subžánry⁵⁷ (viz kap. 5.2.7. Additional Tags / Další tagy). Tyto subžánry se vyvíjejí a s postupem času mohou být definovány subžánry nové. I to je výsledkem historického vývoje, který vedl k formátu fanfikce, tak jak vypadá dnes.

2.3. Historie fanfikce

Koncept tvorby literárního díla na základě jiného, existoval dávno před digitální érou i před nástupem fantastické literatury. Již ve starověku a středověku existují díla, v nichž si autor či autorka vypůjčili existující příběh nebo postavy a vystavěli na nich vlastní originální zápletku – ať již se jedná o četné interpretace biblických příběhů nebo různorodé příběhy o králi Artušovi a jeho rytířích kulatého stolu. Vzhledem k teprve vznikajícímu konceptu autorství i zcela jinému přístupu k původnímu textu, ale o různých výkladech Bible, nebo o *Ztraceném ráji* Johna Milтона lze jen stěží mluvit jako o „fanfikcích na Bibli“. ⁵⁸ Volné zacházení se původním textem bylo omezeno s nástupem knihtisku, který umožnil ukotvení textů v určitém formátu a později ještě více omezeno v 18. století s utvrzením konceptu autora, coby tvůrce textu, který má nárok na legální ochranu svého díla.⁵⁹ Jak uvádí Málková: „Libovůle, s níž

⁵⁵ Časté jsou např. fanfikce subžánru *male pregnancy / mpreg*, v nichž mužská postava otěhotní, *gender bending*, v nichž je tematizována změna původního pohlaví postav, nebo *omegaverse* (alt. *Alpha/Beta/Omega Dynamics* či ABO), v nichž je společnost rozdělená na základě druhotného genderového systému na alfy/bety/omegy, přičemž zejména u genderu omega je tímto zevšeňněn jak koncept mpreg, tak např. intersexualita aj.

⁵⁶ V případě, že se jedná o web zaměřený na určitý fandom může žánr představovat jedinou povinnou položku.

⁵⁷ BUSSE, Kristina a Karen HELLEKSON. Introduction: Work in Progress. In HELLEKSON, Karen a Kristina BUSSE, ed. *Fan Fiction and Fan Communities in the Age of the Internet: New Essays*. Jefferson: McFarland, 2006. s. 5–32. ISBN 978-0-7864-2640-9. s. 14.

⁵⁸ V kontrastu k výkladům Bible, ale nutno dodat, že novodobé fanfikce na Bibli existují. Spadají mezi ně jak serióznější texty, které např. reinterpretovaly Bibli s ženou-Spasitelkou, tak internetem oslavované a zatracované fanfikce, v nichž je Ježíš romantickým partnerem filmových a historických postav od Shreka po Adolfa Hitlera.

⁵⁹ HAMMOND, Adam. *Literature in the Digital Age: An Introduction*. New York: Cambridge University Press, 2016. ISBN 978-1-107-61507-6. s. 139–140.

mohli artušovský svět využívat a formovat středověcí autoři, dnes už funguje jen tam, kde autorská práva nikdo nevlastní, případně je nevyužívá.“⁶⁰

V novodobé literatuře jsou volné reinterpretace (remaky) sice v menšině, ale nalézt je lze. Patří mezi ně klasická díla založená na tvorbě jiných autorů – např. román *Tři Mušketýři* Alexandra Dumase staršího, založen na fiktivních *Pamětech hraběte d'Artagnana, kapitána-lieutenanta první setniny královských mušketýrů* od Gatiena de Courtilz de Sandrase – nebo nové adaptace a parodie klasických románů jako např. román *Pýcha, předsudek a zombie* od Seth Grahame-Smithové. Na pomezí retaků a remaků je poté tvorba epigonů/napodobitelů a pokračovatelů, jako např. čtvrtý až šestý díl v rámci knižní série *Milénium* od David Largencrantze, kterými navázal na trilogii Stiega Larssona po autorově smrti.

U všech výše zmíněných děl se však jedná o případy derivativních děl v rámci autorizované, tedy „profesionální“ literatury, a ačkoliv i fanouškovská tvorba se někdy dočká knižního vydání jde o minoritní podíl, navíc je otázkou, zda tyto texty status fanfikce neztrácejí. Jak je zmíněno výše, fanfikcemi lze označit především texty, které autorizované nejsou.

Počátky fanfikce ve formátu, v jakém existuje dodnes, lze dohledávat v 60. letech 20. století v návaznosti na tvorbu fanoušků sci-fi seriálu *Star Trek* (1966–1969).⁶¹ Jednalo se především o tvorbu v rámci fanouškovských magazínů – tzv. fanzinů⁶² – v nichž byla shromažďována fanouškovská tvorba zejména ze Spojených států. O fanzinové kultuře a utvářejícím se fandomu pojednává patrně první dílo populárně naučné literatury o fandomu *Star Trek Lives!* (1975), v jehož poslední kapitole „Po domácku vyrobený *Star Trek* – Fanouškovská beletrie“⁶³ („Do-It-Yourself *Star Trek* – The Fan Fiction“) je adresován i nový koncept fanouškovské tvorby a jeho převážně ženské tvůrkyně. Tento druh projevu fanouškovství poté nabýval na popularitě během 70. let, nejprve ve spojitosti se vznikajícími fandomy dalších seriálů a filmů žánru

⁶⁰ MÁLKOVÁ, Hana. Sdílené světy ve středověku a dnes. In DĚDINOVÁ, Tereza, ed. *Na rozhraní světů: fantastická literatura v mezioborovém zkoumání*. Brno: Masarykova univerzita, 2016. s. 107–120. ISBN 978-80-210-8441-4. s. 113.

⁶¹ Srov. Termín *fan fiction* lze dohledat již ve 30. letech v kontextu fanoušků science-fiction. Jednalo o opovržlivé označení tvorby fanoušků, v kontrastu s tvorbou profesionálních spisovatelů – *pro fiction*. (Prucher, 2007, s. 57).

⁶² Prvním známým fanzinem byl *Spockanalia* (1967). Ziny ale vznikaly v rámci science-fiction fandomu již od 30. let 20. století. (Prucher, 2007, s. 272).

⁶³ V tomto případě používám doslovný překlad anglického *fan fiction*, vzhledem k tomu, že fanfikce jakožto koncept ještě neexistoval a kapitola se odkazuje právě k beletristické tvorbě fanoušků, spíše než tvorbě obecně.

science-fiction, např. *Muž z U.N.C.L.E.* ⁶⁴ či *Hvězdné války* (1977–), ale později také krimiseriálů jako např. *Starsky a Hutch* (1975–1979) nebo *Profesionálové* (1977–1983).⁶⁵

O skutečném rozmachu fanfikcí se dá mluvit od druhé poloviny 90. let, kdy se osobní počítače staly cenově dostupnými, a především došlo k rozšíření internetu. V návaznosti se na internet přesunula velká část fanouškovských projevů, které tím nově začaly být podporovány nejen v rámci lokálních setkání, ale propojenou globální komunitou. „Dostupnost, ve spojení s nižšími náklady (cena internetového připojení ve srovnání s cenou tisku a vazby) udělala ze čtení fanfikcí mnohem lákavější aktivitu pro mnohem větší obecnost, než tomu bylo v předchozích letech.“⁶⁶

Přesun na internet zapříčinil také změnu propojení mezi jednotlivými druhy fanouškovské tvorby a fanouškům zpřístupnil nové způsoby třídění obsahu pomocí tzv. folksonomie. Tímto systémem se fanouškům otevřely nové možnosti hledání nejen v rámci jednoho fandomu, ale také možnost vyhledávání stejného typu obsahu napříč fandomy, ke kterým se hlásí (více viz kap. 5. Tagy).

2.4. Zkoumání fanfikcí

Jak již bylo zmíněno výše, fanouškovská tvorba ve všech jejích podobách je předmětem oboru fanouškovských studií. Nejstarší studia fanouškovství se váží zejména k osobě fanouška zejména k fanouškům televizních seriálů, filmů a komiksu. V současnosti jsou rozšířená také studia fanoušků sportu, hudby, literatury nebo i politiky, a to zejména v kontextu fandomu.

S výjimkou výše zmíněné prvního pokusu postihnout koncept „fanouškovské beletrie“ v kontextu fandomu *Star Treku*, je fanfikcím věnován prostor až ve 80. let 20. století, tedy s časovým odstupem ve srovnání s prvními moderními fanfikcemi, ale před jejich masovým rozšířením pomocí internetu. Tyto první studie a eseje nejsou snahami o zmapování historického vývoje fanfikcí, a není jimi ani mnoho studií v následujících desetiletích. Jak uvádí Helleksonová a Busseová (2006) jedná se o „dějiny pokusů o pochopení skrytých motivací toho,

⁶⁴ Ačkoliv byl seriál *Muž z U.N.C.L.E.* (1964–1968) uveden dříve než *Star Trek*, tvorba fanzinů a fanfikcí je u něj ve větším měřítku dohledatelná až v pozdějších letech. Francesca Coppa toto zdůvodňuje horší kritickou odezvou na *Star Trek*, která podnítila fanoušky k aktivní participaci. (Coppa In Hellekson a Busse, 2006, s. 44).

⁶⁵ COPPA, Francesca. A Brief History of Media Fandom. In HELLEKSON, Karen a Kristina BUSSE, ed. *Fan Fiction and Fan Communities in the Age of the Internet: New Essays*. Jefferson: McFarland, 2006. s. 41–59. ISBN 978-0-7864-2640-9. s. 43–48.

⁶⁶ KUSTRITZ, Anne. *Slashing the Romance Narrative*. Online. Journal of American Culture. vol. 26 (2003), no. 3. s. 371–384. DOI: <https://doi.org/10.1111/1542-734X.00098>. [citováno 3. 12. 2023]. s. 372.

proč (většinou) ženy píší fanfikce a obzvláště slash.“⁶⁷ I z tohoto důvodu bylo slashi a jeho autorkám věnováno nepoměrně více pozornosti, než jiným žánrům i dílčím aspektům fanfikce.

Bylo to až na přelomu 80. a 90. let, kdy se výzkum fanfikcí posunul od zkoumání čtenářských a autorských strategií i ke snahám jejich hlubšího pochopení. V roce 1992 byly vydány tři klíčové práce: *Enterprising Women* Camille Bacon-Smithové, která se zaměřila zejména na ženské fanouškovské komunity, *Psychoanalysis of the Study of Popular Culture* od Constance Penleyové, která se na základě psychoanalýzy snaží přiblížit pohnutky ke čtení slashe, a především již výše zmíněný *Pytláci textů* Henryho Jenkinse.⁶⁸ Byl to zejména Jenkinsův příspěvek do problematiky fanfikcí a fanouškovských studií obecně, který se dostal do obecného povědomí. Tematizuje v něm totiž posun v chování diváků a jejich propojení v rámci fandomů. Ty sice „nedokazuj[í], že všechny typy publika jsou aktivní; dokazuj[í] však, že všechny typy publika nemusejí být pasivní.“⁶⁹

Ze příspěvků do studia fanfikcí po přelomu tisíciletí zmíním především výše citovaný sborník *Fan Fiction and Fan Communities in the Age of the Internet* (2006), v němž jsou obsažené jednak pro obor tradiční studie sociologických aspektů fandomů a tvorby fanfikcí, jednak méně časté literárněvědné studie fanfikcí.

V kontrastu s nadměrným zastoupením sociologických studií v rámci výzkumu fanfikcí, je to právě komunitní propojení s fandomem, kvůli kterému jsou fanfikce vylučovány z literárněvědných studií digitální literatury a studií literatury sociálních sítí. Co více, ačkoliv jsou nyní propojené s internetovým prostředím, a kromě archivů jsou publikovány právě skrze sociální média, nejedná se o druh literatury, který v digitálním prostředí vznikl.⁷⁰

2.5. Zkoumání fanfikcí v České republice

Výzkumu fandomu a fanfikcí byla v posledních přibližně patnácti letech věnována pozornost i v českém akademickém prostředí. Českému fandomu jako celku se věnují např. *Fandom a text*

⁶⁷ BUSSE, Kristina a Karen HELLEKSON. Introduction: Work in Progress. In HELLEKSON, Karen a Kristina BUSSE, ed. *Fan Fiction and Fan Communities in the Age of the Internet: New Essays*. Jefferson: McFarland, 2006. s. 5-32. ISBN 978-0-7864-2640-9. s. 17.

⁶⁸ ABBASOVÁ, Veronika. *Fanfikce: ženská literatura nového věku*. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 2018. ISBN 978-80-7308-775-3. s. 19–22.

⁶⁹ JENKINS, Henry a Jakub MACEK. *Pytláci textů: televizní fanoušci a participativní kultura*. Přeložil Josef ŠEBEK. Autor úvodu Jaroslav ŠVELCH. Praha: Akropolis, 2019. #POPs, sv. č. 4., s. 375.

⁷⁰ HARTMANOVÁ, Pavla. *Digitální literatura sociálních médií*. Litera libera. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta, 2021. ISBN 978-80-88278-72-6. s. 27–29.

Jakuba Macka (2006) nebo *Anatomie pocitu úžasu* Antonína K. K. Kudláče (2016). Zastoupené jsou poté spíše dílčí monografie a studie fanoušků a fanouškovství.

Výzkumu fanoušků televizních seriálů a jejich praktikami v kontextu vyrovnávání nerovnoměrné reprezentace sexuálních menšin, včetně tvorby fanfikcí, se věnuje kolektivní monografie *Boření mýtů: K současné neheteronormativní televizní seriálové produkci* (2015). Hlubší náhled do této problematiky se zaměřením na žánr fanouškovské tvorby s interpretací *femslash* (viz pozn. 54) se poté věnuje monografie Ivety Jansové *(Bez)mocní mediální fanoušci: televizní seriál jako zdroj bojů o význam mezi fanoušky a producenty* (2020).

Novějším počinem je kolektivní monografie *Populární kultura v kontextu médií a jejich užívání* (2019), ve které je obsaženo několik výzkumů tematizujících přechod společnosti k participační kultuře a také dílčí studie týkající se fanfikcí zpracovaných na základě absolventských prací v rámci kulturních a mediálních studií na Univerzitě Palackého v Olomouci.

Samotnými fanfikcemi jakožto literárními texty, historií fanfikce a rolí fanouška v jejich tvorbě, se zabývá Veronika Abbasová v jediné monografii tohoto druhu u nás *Fanfikce, ženská literatura nového věku* (2018).

S výjimkou výše zmíněných jsou fanfikce a další složky fandomu dále tematizovány zejména v rámci bakalářských a diplomových prací. Často se jedná o sociologické sondy zaměřující se na kontext tvorby specifického žánru (stejně jako v mezinárodním kontextu zejm. slashe), zastoupené jsou i studie specifických mediálních fandomů. Méně časté jsou výzkumy fanoušků skutečných osob – zejména herců, zpěváků, či sportovců – a žánru fanouškovské tvorby RPF (*Real People Fiction* či *Real Person Fiction*), tedy fanfikcí o skutečných osobách.

Nejvíce jsou ovšem zastoupené práce zabývající se autorkami a čtenářkami v kontextu fandomu Harryho Pottera, mezi nimi např. diplomová práce Moniky Bartošové *Slashová fan fiction na Harryho Pottera v českém prostředí* (2013), která se zaměřuje především na individuální pohnutky čtenářek slash fanfikcí na Harryho Pottera a roli tohoto fandomu v rámci čtení slashe obecně. Výstupy této práce autorka rozšiřuje ve výše zmíněné monografii *Populární kultura v kontextu médií a jejich užívání* (2019).

Bartošová později figuruje jako vedoucí bakalářské práce Radky Krčové *Česky psaná fan fiction na stránce Archive of Our Own* (2017) mapující českojazyčné fanfikce na AO3 k dubnu 2017, k níž se rámcově odkazuje i tato práce. Na rozdíl od Krčové jsou ovšem v této práci zpracovávána pouze data o fanfikcích z fandomu Harryho Pottera.

3. FENOMÉN HARRY POTTER

V současné době je jen málo těch, kteří by alespoň neslyšeli o knihách o mladém čaroději jménem Harry Potter. Tato sedmidílná knižní série z pera britské autorky Joanne Kathleen Rowlingové⁷¹ je jednou z nejvlivnějších sérií přelomu tisíciletí. A ač již od vydání posledního dílu uplynulo více než 15 let, tato série svými mnoha nadstavbami i přesahy do jiných médií ovlivňuje děti, mládež i dospělé dodnes.

3.1. Knižní série

První ze sedmi knih, které daly vzniknout celosvětovému fenoménu, *Harry Potter a Kámen mudrců* (orig. *Harry Potter and the Philosopher's Stone*), byla dokončena v roce 1995. Trvalo dva roky neúspěšných pokusů u dvanácti různých nakladatelství, než byl rukopis publikován londýnským nakladatelstvím Bloomsbury. Již vydání první knihy se setkalo s pozitivními ohlasy u čtenářů a v následujících deseti letech až do vydání sedmé a poslední knihy série *Harry Potter a Relikvie smrti* (orig. *Harry Potter and the Deathly Hallows*) popularita jen narůstala.⁷²

Série se stala populární mezi dětmi i dospělými. Zejména u čtenářů, kteří sami byli dětmi, když série začala vycházet, korespondovalo jejich vlastní dospívání s dospíváním Harryho a jeho přátel – jedenácti- a dvanáctiletých letých dětí v knize první a osmnácti- a devatenáctiletých mladých dospělých v knize sedmé.⁷³ Toto postupné vydávání jednotlivých dílů (v letech 1997–2007 v originále a 2001–2008 v českém překladu) a s ním pozvolný přechod ze sféry dětské do YA fantasy literatury sérii odlišuje od dalších populárních knižních sérií nejen v rámci žánru fantasy.

3.2. Filmová zpracování a rozšířeně univerzum Wizing World

Již v době publikace knižní série začala mezi lety 2001 a 2011 vznikat pod studiem Warner Bros Pictures také osmidílná série filmová. Podobně jako knihy se i filmy těšily a těší nemalé

⁷¹ Jméno autorky je v původním vydání uváděné jako J. K. Rowling, čímž se nakladatel chtěl vyhnout možnému zkreslenému náhledu na obsah knihy kvůli tomu, že ji napsala žena a ne muž. V českém překladu byla už od prvního vydání autorka uváděna jako J. K. Rowlingová a tímto tahem tedy nepoznamenána.

⁷² MANDYS, Pavel. *Harry Potter (série), 2 x 101 knih pro děti a mládež: nejlepší a nejvlivnější knihy*. Praha: Albatros, 2013, 380–381.

⁷³ Pro čtenáře, kteří vyrůstali společně s Harrym, se i v akademické literatuře používá termín *Harry Potter Generation*, tedy „generace Harryho Pottera“. Ač nejsou milníky této generace přesně vymezeny, často zcela splývá nebo se alespoň překrývá s vymezením tzv. mileniálů, tedy lidí narozených mezi lety 1980 a 1996. Toto vymezení pro generaci Harryho Pottera používá např. Martensová (2019).

popularitě a vyobrazení postav ve filmech je pro mnohé synonymní s tím, jak si představují postavy knižní.

V přímé návaznosti na epilog posledního dílu série vznikla v roce 2016 i divadelní hra *Harry Potter a prokleté dítě* (orig. *Harry Potter and the Cursed Child*). Jejím autorem je Jack Thorne, který ji zpracoval na základě námětu napsaného ve spolupráci s J. K. Rowlingovou a režisérem Johnem Tiffanym. Ovšem ani vznikem divadelní hry ale nebyly univerzum a franšíza, které jsou dnes známé souhrnně jako WIZARDING WORLD, uzavřeny. Již v době publikace knižní série začaly vznikat také oficiální doplňkové knihy webové stránky – včetně oficiálního webu série⁷⁴ – i tematické parky, které umožnily vracet se do kouzelnického světa.

Od roku 2016 vzniká také filmová série *Fantastická zvířata a kde je najít* (orig. *Fantastic Beasts and Where to Find Them*), jejíž děj se odkazuje na stejnojmennou encyklopedii magických tvorů, která figuruje jako původně fiktivní učebnice v prvním díle původní knižní série.⁷⁵ Děj série je zasazen sedmdesát let před děj prvního ze série *Harry Potter*. Jako poslední byl 15. dubna 2022 uveden třetí z plánovaných pěti filmů: *Brumbálova tajemství* (orig. *The Secrets of Dumbledore*). K říjnu 2023 zatím není potvrzeno, zda další pokračování vzniknou a dle režiséra Davida Yatese ani nejsou žádné plány v blízké budoucnosti v sérii pokračovat.⁷⁶

Za druh rozšíření základního univerza lze považovat také dodatky Rowlingové vzniklé po ukončení knižní série. Autorka fanouškům často odpovídala na otázky ohledně univerza skrze Twitter, případně na fanouškovských srazích. Ač byly některé z nich přijaty kladně – např. prohlášení, že ředitel Bradavic Albus Brumbál byl homosexuál – jako součást kánonu zpravidla fandomem vnímány nejsou. Lauren Camacci je v rámci rozdělování úrovní kánonu univerza nazývá meta-kánonem.⁷⁷

⁷⁴ V době existence pouze knižní a filmové série bylo jméno webu Pottermore. Po uvedení prvního z filmových prequelů *Fantastická zvířata a kde je najít* a až do současnosti existuje web pod názvem WIZARDING WORLD. (<https://www.wizardingworld.com/>) Na webu Rowlingová psala doplňkové příběhy jednotlivých postav, nicméně do roku 2015 fungoval také jako fandomová platforma.

⁷⁵ Rowlingová pod pseudonymem Newt (Mlok) Scamander knihu sepsala v roce 2001 společně s další fiktivní knihou série *Famfrpál v průběhu věků* (*Quidditch Through the Ages*).

⁷⁶ MURPHY, Chris. The Fantastic Beasts Franchise Is “Taking a Pause”. *Vanity Fair*. Online. 27. 10. 2023. Dostupné z: <https://www.vanityfair.com/hollywood/2023/10/the-fantastic-beasts-franchise-is-taking-a-pause>. [citováno 11. 11. 2023].

⁷⁷ CAMACCI, Lauren. What Counts as Harry Potter Canon?. In *Media Res: A Media Commons Project*. Online. 16. 11. 2016. Dostupné z: <https://mediacommons.org/imr/2016/11/10/what-counts-harry-potter-canon>. [citováno 11. 11. 2023].

Nemalou složku univerza poté představují i produkty, v nichž bylo přičinění Rowlingové minimální, např. hry. Souběžně s jednotlivými díly série byla vydávána zpracování dílů jako počítačové hry, a i dodnes vznikají hry další – nejnověji například hra *Hogwarts Legacy*, která byla uvedena na trh 10. února 2023. Vzniklo také množství mobilních, deskových a karetních her a v neposlední řadě také množství vedlejších produktů od replik hůlek, kouzelnických sladkostí, a dalších předmětů viditelných ve filmových zpracováních, po hračky, „kouzelnicky“ laděnou módu či psací potřeby. Každý z těchto produktů fanoušci mohou využít jako formu sebevyjádření a jde také o způsob, kterým se (přinejmenším pasivně) k fandomu hlásí.

Rozšíření univerza Wizing World napříč různými médii ilustruje Jenkinsovu teorii kultury konvergence: „Ve světě moderní mediální konvergence je každý příběh řečen, každá značka prodána, a o každého spotřebitele je usilováno napříč vícero mediálními platformami.“⁷⁸ Skrze různá média se fanoušek může dostat ke kulturnímu produktu, čímž je podněcován a podporován zájem o něj. Tato participace na produktu následně může vyústit v jeho vlastní přičinění ve fandomu.

3.3.Fandom Harryho Pottera

Kulturní produkty se používáním jejich spotřebiteli vyvíjí. Stejně tak se vyvíjí i nároky spotřebitelů. Ačkoliv se Jenkins zabývá především fandomem televizních fanoušků, princip textuálního pytláctví je vhodný i v případě fandomu Harryho Pottera. „Jakmile televizní postavy jednou vstoupí do širšího prostoru, vetřou se do našich obývacích, prostoupí tkáň naší společnosti, začnou patřit svému publiku a nikoli umělcům, kteří je stvořili.“⁷⁹

Fandom série Harry Potter byl jedním z prvních fandomů, jež se rozšířil, prosperoval (a také nadále prosperuje) díky nástupu internetu. Vydání prvního dílu série – *Harry Potter a kámen mudrců* – v červnu 1997 bylo provázáno s nárůstem popularity používání internetových fór a následováno např. spuštěním archivu FanFiction.Net v říjnu 1998. Tyto platformy zpřístupnily možnosti komunikace, které fanoušci do této doby neměli. Internetem se rozšířily názory na

⁷⁸ JENKINS, Henry. *Convergence culture: where old and new media collide*. New York: New York University Press, 2008. ISBN 978-0-8147-4295-2. s. 3.

⁷⁹ JENKINS, Henry a Jakub MACEK. *Pytláci textů: televizní fanoušci a participativní kultura*. Přeložil Josef ŠEBEK. Autor úvodu Jaroslav ŠVELCH. Praha: Akropolis, 2019. #POPs, sv. č. 4., s. 366.

knížku i fanouškovská zpracování,⁸⁰ které nejen, že fungovaly jako reklama pro vznikající knižní a následně filmovou sérii, ale staly se základem fungování fandomů v online prostředí.⁸¹

I díky tomuto fandom Harryho Pottera pro mnohé fanoušky představuje tzv. *threshold fandom* (vstupní fandom), tedy první fandom, který fanynku či fanouška přivedl do online prostředí.⁸² Jako vstupní fandom poté figuruje fandom Harryho Pottera i u dílčích projevů fanouškovské tvorby. V českém kontextu je kromě vstupního fandomu do online prostředí označován za vstupní např. autorkami slash fanfikcí.⁸³

Samotné právo fanouškovské participace ve fandomu Harryho Pottera ale bylo a někdy stále je napadáno. Ačkoliv totiž Rowlingová a nakladatelství Scholastic zpočátku fanouškovskou tvorbu podporovalo, po odkoupení filmových práv studiem Warner Bros se situace změnila. Studio totiž běžně vyhledávalo a ukončovalo činnost webových stránek, jejichž název jakýmkoliv způsobem nakládal s materiálem v jejich vlastnictví. V případě fandomu Harryho Pottera tak byly napadány weby, které kromě názvu série využívaly jakýkoliv licencovaný název nebo frázi, a to ať již se jednalo o individuální blogy, fandomové online prostory, nebo např. stránky školních knihoven, které se skrze zájem o sérii snažily propagovat četbu. Kroky, které v tomto ohledu studio podstoupilo, rozpoutaly jednu z tzv. „Potterovských válek“ (*the Potter Wars*).^{84,85}

Standardním postupem studia bylo rozeslání „oznámení o protiprávním jednání“ (*cease and desist letter*), což provozovatele webů, často děti a náctileté, samozřejmě zaskočilo. S narůstajícím počtem těchto oznámení se zprávy o nich rozšířily fandomem i k těm, kteří tímto způsobem osloveni nebyli. Status fandomu Harry Pottera jakožto jednoho z prvních fandomů propojeného online komunitou se v tomto ohledu stal užitečným. Vznikla např. americká

⁸⁰ Za první fanfikci v Harry Potter fandomu je považována fanfikce *Harry Potter and the Man of Unknown*, publikována na FanFiction.Net 4. září 1999 autorkou vystupující pod přezdívkou Gypsy Silverleaf. (Harry Potter, *Fanlore*. [citováno 4. 8. 2023]). Tato fanfikce má 13 605 slov a dle délky dodnes patří k vyššímu průměru v rámci fandomu. Srov. pozn. 150 a 151.

⁸¹ MARTENS, Marianne. *The Forever Fandom of Harry Potter: Balancing Fan Agency and Corporate Control*. Cambridge: Cambridge University Press, 2019. ISBN 978-1-108-46988-3. s. 3–4.

⁸² Threshold Fandom. *Fanlore*. Online. Poslední změna 10. 9. 2023 00:54. Dostupné z: https://fanlore.org/wiki/Threshold_Fandom. [citováno 2. 10. 2023].

⁸³ Srov. Glocarová (2011), Bartošová (2013).

⁸⁴ Potterovské války jsou zastřešujícím termínem pro konflikty se studiem i menšími institucemi, které se nějakým způsobem snažily omezit možnosti psaní na základě textu, nebo dokonce znepřístupnit sérii jako takovou (zejm. v případě vyřazování knih z knihoven z náboženských i politických důvodů apod.)

⁸⁵ JENKINS, Henry. *Convergence culture: where old and new media collide*. New York: New York University, 2008. ISBN 978-0-8147-4295-2. s. 175–194.

organizace *Defense Against the Dark Arts* (Obrana proti černé magii) vedená Heather Lawverovou, jednou z fanynek, která sama provozovala harrypotterovsky laděný web, ale samotné jí oznámení nikdy nepřišlo. Lawverová, společně s dalšími dvěma provozovateli webu organizace⁸⁶, sbírala podpisy na petici a spojila se dalšími členy komunity, kteří byli oznámeními přímo či nepřímo zasaženi. Tímto si vydobyla právo být vyslyšena zástupci Warner Bros. Tato bezprecedentní vlna fanouškovského aktivismu vyústila v oficiální prohlášení Warner Bros, jímž bylo ukončeno aktivní vyhledávání fanouškovských platforem a následné stíhání jejich provozovatelů.⁸⁷

Ačkoliv někteří fanoušci, včetně Lawverové, ustoupení studia vnímali spíše jako snahu „udržet si tvář“, než posun ve vnímání fanouškovství, jednalo se o výhru v získání kreativního prostoru pro fanoušky a ukotvení fandomu Harryho Pottera coby výrazně transformativního. A přesto, že legální status fanfikcí vůči původnímu produktu dodnes není zcela vyjasněn, součinnost raného fandomu Harryho Pottera otevřela brány i dalším fandomům a svobodě jejich tvorby.⁸⁸

⁸⁶ Jedním ze zakládajících členů *Defense Against the Dark Arts* byla Gypsy Silverleaf, první známá autorka fanfikcí ve fandomu Harryho Pottera. Viz pozn. 80.

⁸⁷ JENKINS, Henry. *Convergence culture: where old and new media collide*. New York: New York University, 2008. ISBN 978-0-8147-4295-2. s. 175–200.

⁸⁸ Tamtéž, s. 196–199.

4. ARCHIVY A DALŠÍ FANFIKČNÍ PLATFORMY

Ačkoliv počátky fanfikční tvorby lze hledat v době před-digitální, bylo to až po přesunu na internet, kdy jejich kvantita – a někdy i kvalita – mohla začít vzkvétat. Nová základní platforma, na které jsou fanfikce zprostředkovány, tvořeny a ukládány, však nepochybně ovlivňuje také konečnou podobu jednotlivých fanfikcí.

Kromě výše zmíněných sociálních platforem, jako např. Tumblr, nebo Discord, na nichž jsou fanfikce nutně fragmentovány, byla fanouškovská literární tvorba soustředována nejprve na blogy zaměřené na jednotlivé fandomy a později i na weby, které byly fanfikcím přímo uzpůsobeny – archivy. Pro ilustraci vývojových tendencí v publikování fanfikcí na nich a jakým způsobem jednotlivé platformy fanfikce ovlivnily, uvádím alespoň několik jejich příkladů:

1) FanFiction.Net (fanfiction.net; FF.net): FanFiction.Net byl založen 15. října 1998 americkým programátorem Xing Li. Jde o jeden z nejdéle existujících a v současné době stále největších archivů. Zároveň se ale jedná o archiv s nejpřísnějšími omezeními ohledně obsahu. Po sérii cenzurních zásahů spojených s odstraněním některého publikovaného materiálu je na archivu omezen explicitní obsah a některé druhy obsahu, přednostně fanfikce zahrnující skutečné osoby, tedy RPF, nebo v nich vystupuje sama čtenářka (tzv. *reader-insert fiction*) aj.⁸⁹

2) Live Journal (livejournal.com; LJ): Live Journal byl založen 15. dubna 1999 jako platforma pro zejm. deníkové zápisky. Původně šlo o soukromý projekt zakladatele, nicméně později se z Live Journal stala mezinárodní platforma, na níž si uživatelé mohli uživatelé vytvořit blogy přístupné všem uživatelům stránky.⁹⁰ Fanoušky byl Live Journal zpočátku vnímán spíše jako místo pro fandomovou diskuzi, nicméně i zde záhy začaly vznikat fanfikce. Na rozdíl od FanFiction.Net, ale nešlo o primární funkci stránky a tvorba tak byla limitovaná počtem znaků příspěvku a fragmentovaná. Vzhledem k tomu, že Live Journal měl jen omezenou možnost třídění obsahu a zároveň nepodporoval použití ne-textových projevů fanouškovství se komunitně zaměřená část fandomu po roce 2012 přesunula zejm. na stránku Tumblr a tvůrčí část fandomu na jiné archivy.

3) Adult-Fanfiction.net (adult-fanfiction.org; AFF): Tento archiv vznikl původně jako AdultFanFiction.Net v listopadu 2002. Jednalo se o reakci na první z čistek na FanFiction.Net.

⁸⁹ FanFiction.Net's NC-17 Purges: 2002 and 2012. *Fanlore*. Online. Poslední změna 10. 7. 2023 20:58. Dostupné z: https://fanlore.org/wiki/FanFiction.Net%27s_NC-17_Purges:_2002_and_2012. [citováno 1. 8. 2023].

⁹⁰ Live Journal byl od spuštění až do prosince 2003 založený na systému pozvánky. Tvorba účtu bez pozvánky byla zpoplatněná.

Adult v názvu archivu odkazuje na fakt, že tento archiv je přístupný pouze pro dospělé čtenářky a autorky. Explicitní obsah tak představuje výraznou část děl publikovaných na archivu, nicméně, tak jako na jiných stránkách, i zde funguje dělení na úrovně dle věkové přístupnosti materiálu a nacházejí se zde i fanfikce, které by byly přístupné všem věkovým kategoriím.

4) Wattpad (wattpad.com): Tato platforma vznikla v prosinci 2006, především pro tvůrce originálních literárních děl. Na archivu ale narostla početná sekce tvůrců fanfikcí a v současné době jsou proto i fanfikce jedním z uznávaných druhů tvorby. Mezi fanfikcemi na Wattpadu je vysoké zastoupení žánru RPF, z nichž některé měly přesah i do knižního mainstreamu a byly na základě popularity na Wattpadu následně publikovány.⁹¹ I vzhledem k původní myšlence stránky má Wattpad – na rozdíl od běžných archivů – kromě možnosti interakcí mezi přispívajícími i přesah do komerční/prodejní sféry.

Všechny tyto platformy a samozřejmě i další archivy a blogy ovlivnily formát fanfikcí po jejich přesunu na internet. Byly zjištěny možnosti a naopak omezení, které tento digitální formát nabízel. Vzhledem k vnějším faktorům začalo ale být žádoucí vytvořit centrální archiv pro fandomy, který by byl nezávislý a zároveň nebyl omezený tak, jako většina dosavadních tvůrčích platform. Za pomoci všech sesbíraných zkušeností tedy začal vznikat AO3.

4.1. Archive of our Own (AO3)

AO3 je jedním z projektů neziskové organizace Organization for Transformative Works (dále „OTW“), která byla založena v roce 2007 právě s cílem vytvořit archiv, který byl později pojmenován Archive of Our Own. Účelem OTW je uchovávat fanoušky vytvářený kreativní obsah a zpřístupňovat ho dalším fanouškům.⁹²

Návrh na tvorbu centrálního fandomového archivu vychází z příspěvku uživatelky astolat na stránce Live Journal „An Archive of One’s Own“⁹³ z května 2007. Šlo o reakci na spuštění nového archivu FanLib, založeného na komerčním využití fanouškovských výtvorů. Astolat v příspěvku představila myšlenku ideálního centrálního webu pro tvorbu a archivaci fanfikcí, umožňující publikaci jakéhokoliv fandomového díla, aniž by bylo omezeno formátem (tedy

⁹¹ Populární knižní série *After* autorky Anny Todd vznikla na základě jejích RPF fanfikcí zaměřených na chlapeckou skupinu One Direction a zejména frontmana této skupiny, Harryho Stylese.

⁹² Dalším z projektů OTW je např. encyklopedická webová stránka fandomových termínů a důležitých mezníků historie fandomu – Fanlore – ke které se v práci též odkazují.

⁹³ Jméno příspěvku je pravděpodobně odkazem na esej Virginie Woolfové *A Room of One’s Own* (1929, do češtiny přeloženo jako *Vlastní pokoj*, 1998). V této eseji autorka vysvětluje, že pro ženu, která chce psát (beletrii) je zásadní mít peníze a vlastní pokoj.

fanfikce, podfic, fanarty atd) či obsahem (zdůrazněné byly např. RPF a dalších žánry, které mnohé archivy vylučovaly). Tento archiv by měl mít systém tagování, který bude snadný na použití i navigaci, a také způsob, jak se odkázat a uznat autorství původního textu.⁹⁴

Příspěvek vyvolal diskuzi, v jejímž průběhu začaly přípravné práce a následné tvůrčí pokusy s limitovaným přístupem,⁹⁵ které nakonec vedly 14. listopadu 2009 ke spuštění AO3 (Beta), který byl uveden ve formátu v mnohém nezměněném tomu současném.⁹⁶

Princip, na němž AO3 vznikl, se stal i jeho hlavní předností – je totiž stále jedním z mála archivů, který přijímá všechny druhy fanouškovské tvorby. Ostatně i úvodní stránka AO3 ho proklamuje za „Fanoušky stvořený, fanoušky vedený, neziskový a nekomerční archiv pro transformativní fanouškovské práce, jako [např.] fanfikce, fanarty, fan videa a podfic [...] Vítaní jsou všichni fanoušci a [všechny] fanouškovské práce!“⁹⁷

AO3 se též přičinil na posunu ve vnímání fanfikcí, coby svébytného druhu literatury, když mu bylo uděleno ocenění Hugo za rok 2019 v kategorii Nejlepší dílo spojené s žánrem (*Best Related Work*), udělované za význačná díla v žánrech sci-fi a fantasy. Ač bylo udělení ocenění příznivci „tradiční literatury“ kritizováno, pro autorky i autory fanfikcí šlo o uznání práce a úsilí, které jsou do jednotlivých děl vkládány, a momentální osvobození od zařazení fanfikcí k „podřadné“ literatuře.⁹⁸

V současné době je poté AO3 jedním z největších archivů – ne-li největším – zprostředkovávajících fanfikce na internetu. K 31. březnu 2023 bylo na archivu 10 890 000 děl (nejen fanfikcí) rozdělených do 57 160 fandomů. Do Harry Potter fandomu náleželo více než 400 000 z nich. Přičemž jak počet fanfikcí, tak fandomů s každým dnem rychle narůstá. V případě fanfikcí se jedná o stovky a až tisíce fanfikcí denně.⁹⁹

⁹⁴ Myšleno zejm. princip *fair use* používaný ve Spojených Státech, který v určitých kontextech umožňuje využití díla chráněného autorským zákonem – zejm. pro účely kritiky, komentáře, nebo např. parodie.

⁹⁵ Už od dílčích pokusů byl součástí AO3 systém pozvánek Na rozdíl od pozvánek na Live Journal osobní pozvánky od existujících uživatelů jen zrychlily tvorbu nového účtu, zpoplatněné založení účtu nebylo nikdy.

⁹⁶ Archive of Our Own. *Fanlore*. Online. Poslední změna 1. 8. 2023 16:38. Dostupné z: https://fanlore.org/wiki/Archive_of_Our_Own. [citováno 13. 11. 2023].

⁹⁷ „A fan-created, fan-run, nonprofit, noncommercial archive for transformative fanworks, like fanfiction, fanart, fan videos, and podfic [...] All fans and fanworks are welcome!“ (Home | Archive of Our Own. *Archive of Our Own*. [citováno 29. 11. 2023])

⁹⁸ ROMANO, Aja. The Archive of Our Own just won a Hugo. That’s huge for fanfiction. *Vox*. Online. ©2023. Poslední změna 19. 8. 2019 10:35am EDT. Dostupné z: <https://www.vox.com/2019/4/11/18292419/archive-of-our-own-wins-hugo-award-best-related-work>. [citováno 27. 8. 2023].

⁹⁹ Srov. Dle oficiálního prohlášení AO3 k 3. listopadu 2023 počet děl na Archivu překročil 12 milionů.

5. TAGY

S přibývajícími uživateli internetu neustále nabývá také množství obsahu, ve kterém je potřeba se zorientovat. Pro tento účel může uživatel v internetovém prostředí využívat mimo jiné kategorizaci pomocí folksonomie¹⁰⁰. Termín folksonomie označuje klasifikační systém fungující na základě klíčových slov – tagů – která jsou obsahu přiřazena samotnými uživateli určité stránky či archivu.

Tagy popisují věcný obsah položek na stránce a na jejich základě dochází k vzájemnému propojení položek s podobným obsahem, případně položek náležících ke stejnému nadřazenému tématu. Ta mají pro účel kategorizace zpravidla též vlastní tag.¹⁰¹ Pomocí takto propojených tagů lze rychle vyhledávat specifický druh obsahu, nebo lze naopak část obsahu ze svého vyhledávání odstranit.

5.1.Tagy na AO3

Fanfikční archivy, jakým je i AO3, využívají systém folksonomie s kontrolní složkou. Označení fanfikce tagy je – s výjimkou několika povinných – na rozhodnutí autorky. Dlouhodobě existuje preference používat již zaužívané tagy, tzv. *canonical tags* (kanonické tagy), tedy takového, který lze použít při vyhledávání ve své nadřazené kategorii v kontrastu s dalšími tagy v jiných kategoriích. Zároveň mají autorky možnost fanfikci popsat i zcela novým, dosud nepoužitým tagem s omezenou kapacitou vyhledávání. Nově vzniklé tagy jsou pracovníky a dobrovolníky OTW průběžně třízeny, propojovány a případně povyšovány na úroveň kanonického tagu.¹⁰² Tímto postupně vznikají nové tagy, jimiž je umožněno postupně zpřesňovat vyhledávání i pro budoucí uživatele archivu.

Uživateli nově vytvářené tagy, mohou být specifikací již existujících tagů, jejichž záběr je tímto zúžen na použití pouze v rámci jednoho fandomu. Vzhledem k zaměření práce budu pro ilustraci jednotlivých jevů v rámci kategorií používat především tagy s přímou návazností na fandom *Harry Potter*.

¹⁰⁰ Termín vzniklý ze slov *folk* (lidový) a *taxonomy* (taxonomie, třídění).

¹⁰¹ GUY, Marieke a Emma TONKIN. *Folksonomies: Tidying up Tags?*. Online. D-Lib Magazine vol. 12 (2006), no. 1. Dostupné z: <https://dlib.org/dlib/january06/guy/01guy.html>. ISSN 1082-9873. [citováno 24. 3. 2023].

¹⁰² Archive FAQ – Tags. *Archive of Our Own*. Online. Dostupné z: https://archiveofourown.org/faq/tags?language_id=en. [citováno 28. 3. 2023].

5.2. Dělení tagů¹⁰³

Na AO3 jsou tagy uspořádané do systému v hierarchii:

- 1) *Media* (Médium) – 2) *Fandom* – 3a) *Characters* (Postavy) – 4a) *Relationships* (Vztahy)
3b) *Additional Tags* (Další tagy)

Základní informací o každé fanfikci je druh média (1), do kterého fanfikce spadá (seriál, film, kniha atd.) a následně fandom (2). Každý fandom má poté množinu postav (3a) a na ně návazných vztahů (4a). Dalším druhém rozřídění obsahu s výjimkou postav a vztahů jsou také další tagy (3b), které dále specifikují obsah fanfikce, ale nezapadají do žádné ze zbylých kategorií.

Na Obrázku č. 1 níže je archivní záznam (hlavička)¹⁰⁴ fanfikce na AO3, tak jak se zobrazuje při vyhledávání. Umístění jednotlivých prvků, včetně tagů při vyhledávání v archivu je ilustrováno na příkladu fanfikce *Jak si James nabrnknul Lily* od autorky BlanchLemur. Jde o první fanfikci na AO3 při seřazení českých fanfikcí ve fandomu *Harry Potter* dle data poslední úpravy.¹⁰⁵

¹⁰³ GUY, Marieke a Emma TONKIN. *Folksonomies: Tidying up Tags?*. Online. D-Lib Magazine vol. 12 (2006), no. 1. Dostupné z: <https://dlib.org/dlib/january06/guy/01guy.html>. ISSN 1082-9873. [citováno 24. 3. 2023].

¹⁰³ Archive FAQ – Tags. *Archive of Our Own*. Online. Dostupné z: https://archiveofourown.org/faq/tags?language_id=en. [citováno 28. 3. 2023].

¹⁰⁴ „Archivní záznam“ zde používám jako překlad pro tzv. *header*, který je součástí fanfikce na většině archivů. Jeho prvky jsou čistě na nastavení archivu, nicméně „tradičně udává název, autorku, e-mailovou adresu, romantická párování (pokud nějaká jsou) a věkovou hranici čtenářky. Autorka často využívá systém určení věkové hranice, [...] žánr příběhu anebo jeho typ (slash nebo akční/dobrodružný); *spoilers*, nebo identifikaci epizody či média, z nichž jsou odhaleny prvky děje; poděkování *beta readerům* [atd.]“ (Hellekson a Busse, 2006, s. 10).

¹⁰⁵ Nejedná se ovšem o první českou fanfikci v tomto fandomu. Viz kap. 7. Výsledky analýzy.

Obrázek č. 1 – Screenshot z AO3 s přidánými popisky; fanfikce *Jak si James nabrnknul Lily*, screenshot z 20. října 2023¹⁰⁶

General Audiences; F/M; Creator Chose Not To Use Archive Warnings; Completed Bez věkového omezení; Vztah žena/muž; Autorka se rozhodla nepoužít varování archivu; Dokončeno			
Characters Postavy		Archive Warnings Výstrahy	Additional Tags Další tagy
Fandom		Date Updated Datum poslední úpravy	
Název fanfikce		Uživatelské jméno/pseudonym autorky	
   			
Jak si James nabrnknul Lily by Harry Potter - J. K. Rowling		BlanchLemur	
Creator Chose Not To Use Archive Warnings,		James Potter/Lily Evans Potter, James Potter & Lily Evans Potter,	
Lily Evans, James Potter, Sirius Black, Marlene Price, Marauders, Záškodníci, Pobertové, jily, Love, Fluff, Romance, Falling In Love, Love Confessions, láska - Freeform, Jak se dali dohromady, Lily je netykavka, James se pořád snaží dokud..., Romantic Fluff, Fluffy Ending, mějte inzulin při ruce, First Kiss, první pusa, sedmý ročník, Psáno v roce 2003, Možné nesrovnalosti s kánonem, Hetero, Het, Canon Het Relationship			
James Potter je arogantní, ješitný, sebestředný a bezohledný idiot. Alespoň to si o něm Lily Evansová vždycky myslela. Ale co když to nebyla tak úplně pravda a ona mu křivdila. Možná, že se nemá smysl dál vzpírat jejich předurčenému osudu. Aneb jeden z mnoha příběhů, jak se James a Lily dali dohromady.			
Part 4 of Harry Potter jednorázovky		Summary Shrnutí	
Náležitost k sérii		Language: Čeština Words: 3,601 Chapters: 1/1 Kudos: 5 Hits: 64	
Jazyk		Počet slov Počet kapitol Prestiž Počet kliknutí	

5.2.1. Rating / Věková hranice

Na AO3 jsou čtyři tagy založené na vyžadovaném minimálním věku čtenářky:

- **General Audiences** / G (smíšené obecnstvo): Dílo je vhodné pro všechny věkové kategorie; Obsah by neměl být pro nikoho problematický.
- **Teen And Up Audiences** / T (pro náctileté či starší obecnstvo): Obsah díla může být nevhodný pro obecnstvo mladší 13 let.
- **Mature** / M (pro dospělé): Obsahuje témata vhodná jen pro dospělé (sex, násilí apod.), která ale nejsou tak graficky znázorněná jako obsah označený jako Explicitní.
- **Explicit** / E (explicitní): Dílo obsahuje explicitní témata jako pornografie, grafické líčení násilí apod.

¹⁰⁶ Kudos – dosl. „prestiž, renomé“ (hov.); v rámci archivu často jen „srdíčko“, – je způsob ohodnocení fanfikce ekvivalentní k systému „like“. Čím je fanfikce čtenější, tím je pravděpodobnější, že se někomu bude líbit a tím více kudos bude mít. V kontextu českého malého čtenářského publika jsou běžné fanfikce s kudos v jednotkách až desítkách a jen pět česky psaných fanfikcí ve fandumu mělo v době ukončení dat více než 100 kudos. V rámci AO3 ale jsou i fanfikce s kudos v řádech desetitisíců.

Možné je také věkovou kategorii neuvést, čímž je fanfikce automaticky označená jako **Not Rated** (nehodnoceno).

Jedná se o první ze čtyř kategorií, které jsou při vyhledávání fanfikce zobrazené graficky, viz Obrázek č. 1 na němž je tag *General Audiences* označen písmenem G v zeleném poli. Zvyšující se škála explicitnosti obsahu je zdůrazněná podkreslením prvního písmene názvu v sousledu zelená (G) – žlutá (T) – oranžová (M) – červená (E). Nehodnocená fanfikce má pouze prázdné pole.

Specifikace věkové hranice do čtyř úrovní přibližně odpovídá označování doporučeného věku sledujícího v rámci amerického filmového průmyslu. Nejnižší hodnocení *General Audiences*, které označuje obsah vhodný pro všechny věkové kategorie, je i využit přímo. Další tagy poté přibližně odpovídají označení PG-13 (*Teen and Up Audiences*) – obsah by mohl být nevhodný pro děti do 13 let; R / Restricted (*Mature*) – některá témata jsou vhodná jen pro osoby starší 17 let a NC-17 (*Explicit*) – obsah je určen pouze dospělým.

Ačkoliv specifikace věku nemusí být identická jedná se především o formát, jak varovat před materiálem, který je výrazně odlišný od původního produktu. Alternativně mohou tato označení fungovat jako reklama, která naláká čtenářky zajímající se právě o např. posun kánonu do kontextu tvorby pro dospělé.

5.2.2. Archive Warnings / Výstrahy

Výstrahy představují povinné označení fanfikce varující před některým z problematických témat, která se mohou ve fanfikcích objevovat. Na AO3 existují čtyři základní tagy Výstrah:

- **Graphic Depictions Of Violence** (grafické vyobrazení násilí): Dílo obsahuje explicitní popis nebo grafické vyobrazení násilí.
- **Major Character Death** (úmrtí hlavní postavy)¹⁰⁷
- **Rape/Non-Con** (znásilnění / nedobrovolný styk): Dílo obsahuje vyobrazení nedobrovolné sexuální aktivity.
- **Underage** / Nezletilý: Dílo obsahuje grafické vyobrazení či popis sexuálních aktivit osob mladších osmnácti let.¹⁰⁸

¹⁰⁷ V sekci Další tagy existuje také tag *Minor Character Death* (úmrtí vedlejší postavy). Které postavy v rámci fanfikce autorka považuje za hlavní a které za vedlejší je na jejím uvážení.

¹⁰⁸ Ač je dle pravidel AO3 hranicí pro použití této Výstrahy osmnáct let postavy, neoznačení těsně pod touto hranicí není stoprocentně dodržované, ale je tolerované. Je to zejména kvůli různé definici termínů autorkami

Pokud dílo neobsahuje žádné z výše zmíněných témat, lze ho označit tagem **No Archive Warnings Apply** / Nevztahuje se žádná z Výstrah. Možností je ale také před výše zmíněnými problematickými tématy nevarovat (např. kvůli omezení spoilerů) pomocí tagu **Creator Chose Not To Use Archive Warnings** / Tvůrce se rozhodl Výstrahy nepoužít.¹⁰⁹

Systém Výstrah je důsledkem „*Trigger Warning Debate*“ (dosl. Diskuze o výstrahách před spouštěči), která proběhla v roce 2009 především na stránce Live Journal. Během této diskuze se fanoušci zasazovali za systém varování před problematickým obsahem.¹¹⁰ Za *trigger warning* (výstraha před spouštěčem) je označováno upozornění na téma, které by mohlo být pro čtenářku spouštěčem úzkostného stavu, depresivní epizody, panické ataky apod. Spouštěčů je mnohem více než základní čtyři Výstrahy, častými jsou například zmínky o sebevraždě nebo sebepoškozování. Na ty však autorky mohou upozornit buď mezi tzv. Dalšími tagy (viz kap. 5.2.7. Additional Tags / Další tagy) nebo přímo ve shrnutí fanfikce.

Výstrahy jsou, jakožto nejproblematictější obsahová složka, při vyhledávání zaznačeny jak graficky, tak písemně. Viz Obrázek č. 1 – Tag *Creator Chose Not To Use Archive Warnings* označen vykřičníkem a otazníkem v oranžovém poli a také tučně vypsáný tag pod názvem fanfikce. Jakékoli použitá Výstraha je graficky znázorněna červeně podbarveným vykřičníkem.

5.2.3. Category/Kategorie

Tag Kategorie v rámci archivu označuje převažující romantické a/nebo sexuální vztahy vyobrazené v rámci fanfikce. Na AO3 je možné označit šest kategorií:

- **F/F**, tj. Female/Female Relationship; vyobrazení vztahu mezi dvěma ženami,
- **F/M**, tj. Female/Male Relationship; vyobrazení vztahu mezi ženou a mužem,
- **Gen**, z *general* (obecné): V rámci fanfikce buď nejsou vyobrazeny žádné romantické nebo sexuální vztahy, nebo nejsou hlavním motivem díla;
- **M/M**, tj. Male/Male Relationship; vyobrazení vztahu mezi dvěma muži;

z různých států. Ve věkovém rozmezí patnácti až osmnácti let je proto označení na uvážení autorky a dodržuje se zejména pokud je ve fanfikci vyobrazen vztah v němž je druhý partner výrazně starší než náctiletý partner v tomto věkovém rozmezí.

¹⁰⁹ V kolonce pro Výstrahy se alternativně může zobrazit také modře podbarvená planeta. V tomto případě se jedná o varování, že jde o archivaci fanfikce, která je uložena na jiném webu, a dojde k přesměrování. V tomto případě jde o varování před potenciální internetovou hrozbou, spíše než obsahem.

¹¹⁰ Trigger Warning Debate (2009). *Fanlore*. Online. Poslední změna 24. 8. 2023 09:15. Dostupné z: [https://fanlore.org/wiki/Trigger_Warning_Debate_\(2009\)](https://fanlore.org/wiki/Trigger_Warning_Debate_(2009)). [citováno 28. 10. 2023].

- **Multi:** V rámci díla je vyobrazen více než jeden z výše zmíněných druhů vztahů, nebo je v díle vyobrazen vztah zahrnující více než dvě osoby;
- **Other** (jiné, další) je spádová kategorie pro vztahy nezapadající do žádné ze zbylých kategorií.

Jde o třetí kategorií, která je při vyhledávání fanfikce na AO3 zobrazená graficky. Viz Obrázek č. 1 – Tag *F/M* označen symbolem ♂¹¹¹.

Tag Kategorie představuje označení druhu vztahu, který je v rámci fanfikce vnímán jako ústřední. V rámci jedné fanfikce je možné použít tagů Kategorie více a kombinovat je, čímž je fanfikce graficky zařazena pod tag *Multi* – vyhledávání dle jednotlivých vztahů je stále možné – případně fanfikci přímo označit tagem *Multi* a jednotlivé tagy Kategorie nezdůrazňovat. Pokud jsou ve fanfikci zastoupeny pouze vztahy stejného typu, např. dva různé het vztahy, může být použit pouze jeden tag – v tomto případě *F/M*.

Samotný tag Kategorie představuje rozšíření výše zmíněné typologie fanfikčních žánrů (viz kap. 2.2. Fanfikční žánry). Žánru **gen** odpovídá stejnojmenný tag *G* (dále „*Gen*“) a jsou jím tedy označovány fanfikce, které se zaměřují na rodinné a/nebo platonické vztahy, případně v nich žádný vztah není vyličen. Pokud se v takto označených fanfikcích objevuje nějaký romantický/sexuální vztah, poté není vnímán jako ústřední motiv fanfikce.

Žánru **het** odpovídá tag *F/M*. Fanfikce s tímto tagem mají ústřední heterosexuální pár a jiný typ párování poté fanfikce buď neobsahuje vůbec, nebo jsou další vztahy upozaděny.

Žánr **slash** zastřešuje fanfikce označené tagy *M/M* a *F/F*, tedy fanfikce, které se zaměřují na páry stejného pohlaví. Do tohoto žánru spadá část fanfikcí označených tagem *Multi*, zejm. ty fanfikce, které označují polyamorní vztah, spíše než vícečetnost vztahů. O ohledem na fakt, že neheterosexuální vztahy jsou v „běžné“ literatuře stále zastoupeny spíše minoritně, lze za slash označit i fanfikce v nichž jsou neheterosexuální a heterosexuální vztahy zastoupeny rovnocenně.

Tag *Other* se standardní typologii žánrů vymyká, protože se jedná o spádovou kategorii. Některé autorky tag využívají pro označení fanfikcí tematizujících vztahy osob, které neodpovídají binární představě genderu, případně vztahy mimo základní dělení vztahů na homosexuální vs. heterosexuální, které tedy lze též identifikovat jako žánr slash. Tagem *Other* jsou ovšem označovány jednak některé fanfikce, které vztah netematizují – a lze je tedy označit

¹¹¹ Symbol bigender/bisexualita. Původně se pravděpodobně jednalo o stylizaci symbolu heterosexuality. (♂)

za gen – jednak fanfikce tematizující „vztahy“, které nezahrnují dvě osoby, ale člověka a nelidskou bytost / zvíře / rostlinu / předmět apod. Zejména kombinace člověk/předmět je v některých fandomech oblíbeným žánrem pro záměrně nadsazené, či jinak humorně laděné fanfikce. Z hlediska posunu hranic heteronormativního vnímání se domnívám, že i tyto fanfikce lze žánrově vnímat jako slash.

5.2.4. Fandom – Crossover

Prislušnost k fandomu je jedním ze základních vyhledávacích mechanismů fanfikčních archivů. Tag fandomu je zpravidla prvním sítem, které čtenářky použijí při hledání nové fanfikce, protože je to zájem o prodloužení prožitku z určitého původního produktu, který k vyhledání fanfikce vedl. V návaznosti na tag fandomu jsou následně tříděny zbylé kategorie tagů podmíněné kánodem, podle kterých může uživatel/ka archivu fanfikce vyhledávat – tedy kategorie Vztahy, Postavy i Další tagy.

Většina fanfikcí náleží pouze k jednomu fandomu, nicméně existují též fanfikce, které propojují kánon dvou či více fandomů. Tyto fanfikce jsou v rámci fandomové terminologie označovány crossovery.¹¹² Za crossover by mohlo být možné vnímat všechny fanfikce na AO3, které mají dva a více tagů fandomu. Nicméně vzhledem k tomu, že u mnoha fandomů vznikají dílčí složky univerza,¹¹³ které lze na AO3 označit vlastním tagem, tato definice není dostatečná. Pro účel srovnání rozdělím fanfikce na základě nakládání s tagem fandomu na následující tři kategorie:

- 1) **Čistá fanfikce** je ta, která má jen jeden fandomový tag, případně kombinuje tagy, které ale odpovídají kánonu daného fandomu.
- 2) **Crossover** je fanfikce, která má dva nebo více tagů fandomu, a to jak ve formátu mísení všech univerz na úrovni postav i děje („pravé crossovery“), tak využití jednoho univerza pro zasazení děje zahrnujícího postavy z jiného univerza („falešné crossovery“¹¹⁴). V obou

¹¹² Do češtiny lze *crossover* přeložit jako „mísení“, či „křížení“, nicméně i v rámci českého fandomu a fanouškovských studií se běžně používá původní termín.

¹¹³ Toto je velmi časté v komiksovo-filmových univerzech, tedy např. Marvel Cinematic Universe (MCU), nebo DC Extended Universe (DCEU).

¹¹⁴ Tento jev zmiňuje Kristina Busseová v kontextu zklamání čtenářských očekávání autorkou na příkladu fandomu série *Jeho temné esence* (*His Dark Instruments*) od Philipa Pullmana. Z tohoto univerza si autorky vypůjčují koncept daemonů (zvířecí manifestací duše postavy), který využívají v jiném fandomu, ale označí fandomy oba. To je pochopitelné pro fanoušky Pullmanovy série nežádoucí, jelikož tím vzniká iluze většího počtu fanfikcí, které nemají s postavami od Pullmana nic společného. (Busse, 2017, s. 204) Harry Potter fandom je pro vypůjčky častým zdrojem. Tyto fanfikce jsou poté označeny buď tagem fandomu a/nebo tagy *Alternate Universe – Hogwarts Setting* nebo *Alternate Universe – Hogwarts*.

případech se jedná vyprávění utvářející celek z prvků vícero médií, a tedy o transmediální vyprávění v pravém slova smyslu.

- 3) **Sbírkový crossover** je fanfikce, na níž je použito více tagů fandomu, ale v rámci kapitol autorka univerza nemísí. Jedná se o sbírku, jejíž jednotlivé kapitoly jsou čistými fanfikcemi.¹¹⁵

5.2.5. Relationships/Vztahy

Čtenářky kromě příslušnosti k fandomu zajímá především označení vztahu či vztahů, na nichž je založená zápleтка. Při vyhledávání jsou vztahové tagy podbarvené šedě, čímž jsou odlišeny od ostatních tagů, které ve fanfikci mohou být zaznačeny (viz Obrázek č. 1).

AO3 používá jednoduchý systém rozlišení vztahových tagů. Fanfikčním standardem pro označení romantických a/nebo sexuálních vztahů (tedy slash, nebo het) je lomítko mezi jmény postav¹¹⁶ (např. *Harry Potter/Ginny Weasley*, *Hermione Granger/Ron Weasley* aj.). Pro indikaci rodinného, přátelského, či jiným způsobem platonického vztahu (tedy gen) je na AO3 mezi jména jednotlivých postav vložen ampersand (např. *Harry Potter & Ron Weasley*, *Harry Potter & James Potter* aj.)

V případě romantických i platonických vztahů je možné i označení vícečetného vztahu. Je tedy možné zaznamenání polyamorního vztahu (např. *Hermione Granger/Harry Potter/Ron Weasley*) nebo zaměření na dynamiku vícečetné rodiny či skupiny přátel (např. *Sirius Black & Remus Lupin & Peter Pettigrew & James Potter*).

V rámci jedné fanfikce je možné použít tagů více a také využívat zároveň tagy romantické i platonické. Označení pro platonické a romantické vztahy však není možné kombinovat v rámci jednoho tagu.

5.2.6. Characters/Postavy

Podobně jako výpis postav na začátku knižně publikované divadelní hry, tagy postav poskytují informaci o aktérech fanfikce. Tagem určité postavy je zpravidla celé jméno, pod kterým postava vystupuje, případně kombinace jmen. Ve fandomu Harry Potter je tak běžné, že ženské

¹¹⁵ Sbírka může být výsledkem literární výzvy pro určitý měsíc do níž je přispíváno každý den, nebo souborem fanfikcí příliš krátkých pro samostatné publikování (často tzv. *drabble*, tj. fanfikce o délce 100 slov) apod.

¹¹⁶ Tento formát vychází z úzu označování fanfikcí ve fandomu Star Treku (Prucher, 2007, s. 167).

postavy mají ve svém tagu často zahrnuto i rodné příjmení, ač tak v průběhu série nejsou oslovovány (např. *Lily Evans Potter*, *Bellatrix Black Lestrangle* aj.)

V případě, že je postava známá jen pod jedním jménem, nebo by její jméno mohlo být nejednoznačné, je běžné zahrnutí i fandomu, ve kterém se postava objevuje (*Gideon Prewett (Harry Potter)* aj.). Podobně může být označena rodinná, případně celá rasa fantastických bytostí, pokud je její vyobrazení ve fandomu nějakým způsobem specifické.

Kromě postav fandomu umožňuje AO3 také označit postavy, které v původní sérii nevystupovaly a jsou kreativním přičiněním autorky. Možné je využít univerzální *Original Character(s)*, specifikovat pohlaví postavy (*Original Male Character(s)* aj.), případně zadat jméno smyšlené postavy, čímž se ale ztěžuje vyhledávání v archivu. Existují také tzv. Mary Sue / Marty Stu fanfikce, v nichž postava Mary Sue, či Martyho Stu jsou zástupnou postavou autorky či autora, jejíž/jehož osobnost lze dle potřeby upravit.

Tag Postavy často dokresluje informace, kterou poskytuje tag Vztahy. Ač jsou tedy na ilustračním Obrázku č. 1 zapsány jak vztahové tagy *James Potter/Lily Evans Potter* a *James Potter & Lily Evans Potter* a zároveň s nimi vypsané postavy *Lily Evans*, *James Potter*, *Sirius Black* a *Marlene Price*, je stejně tak běžné, že by za vztahovými tagy byly vypsaný již pouze postavy *Sirius Black* a *Marlene Price*. Ačkoliv právě na jejich základě následně vznikají nové vztahové tagy, vzhledem k nejednotnému užívání je nebudu v rámci výzkumu analyzovat. Uvádím je zde pro lepší pochopení mechanismu, jakým jsou tvořeny vztahové tagy.

5.2.7. Additional Tags / Další tagy

Kategorie Additional Tags je nejobsáhlejší kategorií na archivu. Její součástí jsou jak tagy specifické pro určitý fandom, tak tagy použitelné ve všech fandomech na AO3. Rozlišit je lze na několik tematických okruhů, které ale nejsou nijak od sebe (např. graficky) odlišené:

- **(Sub)žánrové tagy** mohou být odvozené od tradičních literárních žánrů jako např. *Romance*, *Horror*, *Comedy*, ale častěji se jedná o fanfikční subžánry jako např. *Angst* (dosl. úzkost; zápletky v níž jsou postavy vystavené vyšší míře úzkosti, emoční případně fyzické bolesti nebo smutku), *Fluff* (dosl. pápěří; odlehčená zápletky, někdy s romantickým podtónem), *Hurt/Comfort* (dosl. bolest/útěcha; zápletky založené na utěšování postavy, která utrpěla zranění, nebo si prošla traumatickým zážitkem) aj.¹¹⁷

¹¹⁷ Vybrané žánrové tagy na AO3 sledovala ve své práci např. Radka Krčová (2017).

Specifickým žánrovým tagem je *Alternate Universe* (dosl. alternativní vesmír/univerzum), který označuje fanfikce odehrávající se v alternativním univerzu, a to ať formou remaku, nebo restartu. Na základě toho, o jaký druh odklonu se jedná, má tento tag dílčí varianty, zpravidla ve formátu *Alternate Universe – [typ odklonu od univerza]*. Častým je zejm. tag *Alternate Universe – Canon Divergence* (Alternativní vesmír – odklon od kánonu).¹¹⁸

- **Další vztahové tagy:** Kromě specifických vztahových tagů (viz kap. 5.2.5. Relationships/Vztahy) se v označení fanfikcí objevují i „dodatkové“ vztahové tagy. Může se jednat o zaznamenání vztahu doplňujícího zápletku, ale častá jsou také dublování tagů Vztahů. Zejména jde o označení pomocí slov vzniklých kontaminací, tedy smíšením jednotlivých jmen (v angličtině *portmanteau*, příp. *couple name*, tedy párové jméno).¹¹⁹ Pro některé páry se vžila párová jména vzniklá na základě charakteristických aspektů postav.¹²⁰ Výjimečně se objevují též označení pro platonické vztahy.¹²¹ Tato párová jména jsou v rámci fandomu používána i mimo sféru fanfikcí.
- **Fandomové tagy** vznikly pro jeden fandom a jsou dále nepřenosné, jako např. tagy určení knihy/filmu/epizody v nichž se fanfikce odehrává, tagy návazné na jména postav (např. *Confused Harry Potter* / Zmatený Harry Potter)¹²², či odmítnutí kanonické smrti postavy (např. *Cedric Diggory Lives* / Cedric Diggory žije). Asi nejpoužívanějším tagem tohoto druhu v rámci fandomu Harry Potter – a to nejen na AO3 – je tag *Harry Potter Epilogue What Epilogue* | EWE (Harry Potter Epilog, jaký epilog).¹²³ Jde o označení pro fanfikce, které jako kánon nevnímají epilog v posledním dílu série, nečíslovanou kapitolu

¹¹⁸ Tag *Alternate Universe – Canon Divergence* je srovnatelný s žánrem spekulativní science-fiction literatury založeným na alternativním výkladu dějin od určitého historického momentu.

¹¹⁹ Ve fandomu Harryho Pottera jsou nejčastější kontaminace dvou křestních jmen – Drarry (Draco a Harry), Hinny (Harry a Ginny), případně pseudo-kontaminace Harmony (Harry a Hermiona) aj. – ovšem objevují se i kontaminace křestního jména a příjmení – např. Snarry (Severus Snape a Harry Potter) aj.

¹²⁰ Pro pár Sirius Black a Remus Lupin je v rámci fandomu nejběžnější označení Wolfstar odkazující na fakt, že Remus Lupin je vlkodlak (*werewolf*) a Sirius je jméno hvězdy v souhvězdí Velkého psa, někdy označovaná jako Psí hvězda (*Dog star*).

¹²¹ Nejčastější tag platonického vztahu v Harry Potter fandomu je *Severitus*, což je označení pro fanfikce, ve kterých je Severus Snape otcem nebo opatrovníkem Harryho Pottera. Původně tag označoval jen fanfikce, v nichž se jednalo o biologického otce, nicméně v současné době se tento tag využívá i o nepokrevní rodičovský vztah. Označení Severitus se vžilo na základě „Severitus Challenge“ – autorské výzvy uživatele Severitus, jejímž zadání bylo mj. právě dosazení Severuse Snapea do role Harryho biologického otce.

¹²² Tagy vázané na jména se občas prolínají mezi fandomy – např. při vyhledávání tagu *Confused Harry Potter* může čtenářka narazit na tag *Confused Harry*, který může označovat nejen fanfikce z fandomu Harry Potter, ale i fanfikce s postavou zpěváka Harryho Stylese aj. Z tohoto důvodu jsou autorkami preferovány tagy s příjmením.

¹²³ Jde o slovní hříčku na již dříve existující tag *PWP*. Tento tag má dvojí výklad 1) Plot What Plot (Děj, jaký děj) a 2) Porn Without Plot (Porno bez děje), přičemž u obou jde o označení fanfikcí, které jsou založené na zobrazení sexuálně explicitních scén a postrádají hlubší zápletku.

O devatenáct let později (*Nineteen Years Later*). Tato kapitola je fanoušky vnímána sporně již od svého vydání.¹²⁴

Kromě výše zmíněných se může jednat též o varování před spouštěči, která nejsou součástí Výstrah, dílčí odkazy na univerzum a kánon, informaci o tom, zda se jedná o překladovou fanfikci, či nikoliv (viz kap. 7.7. Překladové fanfikce), náležitost k výzvám, délkové rozmezí fanfikce, jazykovou náležitost, a mnoho dalších podskupin. Některé tagy poté jen představují komentáře autorky, případně pocity ze psaní a obecná upozornění, která chce autorka se čtenářkami sdílet.

5.3. Kánon fandomu Harryho Pottera v kontextu tagů AO3

Před přistoupením k výzkumné části a individuálním fanouškovským interpretacím série je vhodné určit si výchozí bod série Harry Potter, v jehož kontrastu lze následně data interpretovat.

- 1) Věková hranice: S ohledem na Mandysovo zařazení série do literatury pro mládež, nikoliv literatury dětské,¹²⁵ i témata, která jsou v sérii obsažená, budu vnímat sérii Harry Potter jako literaturu primárně pro mladší náctileté, a tedy na úrovni tagu *Teen and Up Audiences*
- 2) Výstrahy: Na sérii se nevztahuje žádná z Výstrah, její základní hodnotou je tedy tag *No Archive Warnings Apply*.¹²⁶
- 3) Kategorie a žánr: Ačkoliv jsou v pozdějších dílech tematizovány i romantické vztahy (F/M), jsou zápletkou převážně upozaděny, za tag Kategorie tedy bude vnímán *Gen*, čímž je možné sérii interpretovat jako *gen* i z hlediska žánru.
- 4) Vztahy: Sledované tagy kanonických vztahů jsou *James Potter/Lily Evans Potter* a *Hermione Granger/Ron Weasley*, zbylé sledované tagy představují odklon od kánonu.
- 5) Další tagy: Vzhledem k tomu, že sledované Další tagy v rámci práce byly cíleně vybírány na základě odlišnosti od série, tato proměnná bude vnímána jako nulová.

Kromě snáze definovatelného obsahu série na základě výše zmíněných kategorií je pro práci zásadní také samotné vymezení kánonu v kontextu širšího univerza fandomu Harryho Pottera

¹²⁴ Např. Pavel Mandys mluví o „...nejednoznač[n] happyend[u] v závěru poslední knihy...“ (Mandys, 2013, s. 381).

¹²⁵ Harry Potter (série). In MANDYS, Pavel. *2 x 101 knih pro děti a mládež: nejlepší a nejvlivnější knihy*. Praha: Albatros, 2013. s. 380–381. ISBN 978-80-00-03336-5. s. 380–381.

¹²⁶ Je sporné, zda by od čtvrtého dílu série nebyla aplikovatelná Výstraha *Major Character Death*, s ohledem na smrt několik postav, které v daných dílech i v průběhu série sehrávají důležitou roli – smrt Cedrica Diggoryho v díle čtvrtém, Siriuse Blacka v díle pátém, Albuse Brumbála v díle šestém, a několika dalších zásadních postav v díle sedmém), nicméně v kontextu celé série za hlavní postavy považují Harryho Pottera, Hermionu Grangerovou a Rona Weasleyho a tato úmrtí tedy budu vnímat v kontextu Dalšího tagu *Minor Character Death*.

a jak je toto vymezení promítnuto do fandomu tagu *Harry Potter – J. K. Rowling*. Tento kánon lze poté srovnat s dalšími fandomy.

5.3.1. Definice crossoveru v rámci fandomu *Harry Potter*

V případě fandomu Harryho Pottera je nejčastěji použitý tag *Harry Potter – J. K. Rowling*, který zastupuje jak celé univerzum, tak fanfikce, které se odkazují na kánon knižní a/nebo filmové série. Ačkoliv jsou ve filmovém zpracování série rozdíly oproti původní knižní sérii, u fandomového tagu *Harry Potter – J. K. Rowling* došlo ke splynutí dílčích tagů, které by tyto rozlišovaly.¹²⁷ Na který kánon, tj. jen knižní nebo i filmový, se fanfikce bude odkazovat, je z tagů zpravidla nerozlišitelné. Autorky samy často mezi těmito dvěma buď nerozlišují, nebo je (někdy i nevědomky) mísí.¹²⁸

Mezi fandomovými tagy se objevují také tagy pro fanfikce založené na divadelní hře návazné na sérii – tag *Harry Potter and the Cursed Child – Thorne & Rowling*, česky *Harry Potter a prokleté dítě* (dále *Prokleté dítě*) – a filmové prequely, které jsou prezentovány jako dříve se odehrávající události ve stejném univerzu – tag *Fantastic Beasts and Where to Find Them (Movies)*, česky *Fantastická zvířata a kde je najít* (dále *Fantastická zvířata*). Jak *Prokleté dítě*, tak *Fantastická zvířata* jsou již od svého vzniku kritizovány kvůli chybám v dějové kontinuitě, nedůslednosti v detailech atd. a jsou některými fanoušky označovány za „špatné fanfikce“, čímž je pomyslně od kánonu distancují a staví je na úroveň fanonu.¹²⁹ I tak mají ale oba počiny v rámci fandomu své stoupence a obzvláště dílčí univerzum *Fantastických zvířat* je i častým námětem fanouškovských děl.¹³⁰ Vnímáním *Fantastických zvířat* jako součást jednoho většího celku se poté univerzum rozšiřuje skrze další média, čímž je opět ilustrován Jenkinsův koncept transmediálního vyprávění.

Pro účely práce budu za součást kánonu považovat pouze *Fantastická zvířata*, a to s ohledem na fakt, že námět a scénář filmů je autorským dílem pouze Rowlingové, zatímco scénář

¹²⁷ V případě dalších fandomů je běžné rozlišení u jednotlivých médií, a to přidáním závorčky s daným dílčím kánonem za jméno fandomu – (Books) v případě knih, (Movies) v případě filmů, (Comics) u komiksů atd. – které jsou jinak používány i k obecnému určení média daného fandomu.

¹²⁸ Typickým příkladem tohoto mísení je např. vyobrazení Harryho. Knižní Harry má zelené oči, jeho představitel Daniel Radcliffe nikoliv. Zelenooký Harry je však často zasazován do scén odpovídajícím filmovému zpracování.

¹²⁹ GOODMAN, Lesley. *Disappointing Fans: Fandom, Fictional Theory, and the Death of the Author*. Online. *The Journal of Popular Culture*. vol. 48 (2015), no. 4. s. 662–676. DOI: <https://doi.org/10.1111/jpcu.12223>. [citováno 26. 11. 2023]. s. 667–668.

¹³⁰ Srov. K 31. březnu 2023 bylo na celém AO3 evidovaných 17 014 fanfikcí pod tagem *Fantastic Beasts and Where to Find Them (Movies)* a 4492 fanfikcí pod tagem *Harry Potter and the Cursed Child – Thorne & Rowling*.

Prokletého dítěte je dílem Jacka Thorna. Rowlingová v případě hry figuruje pouze jako spoluautorka námětu. Stejně tak za kánon nebudu považovat hry – tag *Harry Potter: Hogwarts Mystery (Video Game)* – v nichž se mezi postavy z knižní a filmové série mísí i postavy, které byly stvořeny čistě pro účely dané hry, případně jsou postavám přiděleny aspekty, které nebyly součástí knížek ani filmů.¹³¹

Crossoverem nebo sbírkou tedy bude v rámci výzkumu fanfikce, která je označena kromě tagu *Harry Potter – J. K. Rowling*, tagu jeho fanfikčních párů a/nebo tagu *Fantastic Beasts and Where to Find Them (Movies)* také tagem jakéhokoliv dalšího fandomu.

¹³¹ Za alternaci na kánon budu považovat také tagy odkazující na fandom určitého vztahu ze série, které se hodnotách jednotek v rámci celého archivu objevují též.

6. VÝZKUMNÁ ČÁST

V kapitole první až čtvrté jsem představila několik výchozích konceptů, které jsou zásadní v rámci fanouškovských studií, jako např. koncept fanouška a jeho roli v rámci širšího kontextu mediálního fandomu. Především jsem se pokusila představit literární tvůrčí projev fanouškovství – fanfikce – společně s výběrem tvůrčích platforem, které nějakým způsobem ovlivnily tento formát fanouškovské tvorby, včetně AO3, z něhož byla čerpána data pro výzkumnou část práce. Tagy, které jsou základem mechanismu vyhledávání na AO3, jsem následně představila v kapitole páté. To vše v kontextu fandomu série Harry Potter, které také byla věnovaná samostatná třetí kapitola.

Výzkum se zabývá česky psanými fanfikcemi napsanými na základě knižní série Harry Potter publikovanými právě na AO3. Tento archiv jsem zvolila proto, že se jedná o největší a nejaktivnější fanfikční archiv současnosti, který má zároveň propracovanou folksonomní kategorizaci. I přes analýzy AO3, které již byly uskutečněny se navíc jedná o archiv, který se stále rychle rozrůstá, a i fanfikce v českém jazyce na něm představují nezanedbatelnou složku, ač početně stále minoritní.

Fanfikce v rámci fandomu *Harry Potter* jsem zvolila proto, že se jedná o jeden z prvních moderních fandomů, v nichž se fanfikce začaly masově tvořit a zároveň je jedním z fandomů s největším počtem fanfikcí na serveru AO3. Také se jedná o fandom, ke kterému mám osobně nejsilnější vazby.

Vzhledem k objemu sledovaného vzorku byla pro identifikaci základních tendencí na AO3 zvolena metoda obsahové analýzy. Výsledkem této analýzy je obecně „...kvantitativní popis výskytu vybraných znaků ve zkoumaných textech.“¹³² V případě této práce jsou vybranými znaky níže definované proměnné, které jsou dohledatelné u každé fanfikce, přičemž výpovědní hodnotu má i případná absence použití daného znaku.

Vycházela jsem převážně z informací, které jsou o každé fanfikci dohledatelné z jejího archivního záznamu. Výjimečně jsem odkazovala také na informace obsažené ve fanfikci jako takové nebo v poznámkách autorky. Souběžně s využitím soupisů tagů generovaných AO3 jsem vytvořila tabulku se záznamem všech českých harrypotterovských fanfikcí, která mi umožnila, jednak generovat statistická data o jednotlivých tazích, jednak zjišťovat dílčí

¹³² SEDLÁKOVÁ, Renáta. *Výzkum médií: neužívanější metody a techniky*. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-3568-9, s. 295.

korelace mezi nimi: např. jaké jsou tendence dokončování původních českých fanfikcí ve srovnání s překladovými, jestli má souvislost použití tagu Kategorie (druhu vztahu ve fanfikci) s tagem věkové hranice apod.

Cílem práce je zmapovat zastoupení sledovaných kategorií a tagů v rámci české sekce fandomu *Harry Potter* na AO3, provádět dílčí komparace s celým fandomem, a také získaná data interpretovat. Tagy kategorie budou za tímto účelem nejprve kategorizována pomocí typologie fanfikčních žánrů, kterou uvádí Helleksonová a Busseová (2006). Výsledné žánrové zařazení bude poté společně s výsledky analýzy kategorií Vztahů a Dalších tagů interpretováno na základě modifikovaného rámce interpretace seriality dle Málkové.

6.1. Problematika vzorku

V rámci práce s tagy na fanfikčním archivu je nutno doznat dva hlavní problematické aspekty tohoto výzkumu:

- 1) **Nestálost digitální literatury:** Jedním z úskalí výzkumu fanfikcí – tak jako dalších druhů digitální literatury – je jejich proměnlivost a nestálost. Fanfikce nejsou limitované konečnou formou tak jako publikovaná literatura, a proto i již veřejně dostupné texty mohou být zpětně přepisovány, nebo i zcela smazány. Podobně také může dojít ke změně formou publikování nové kapitoly. Veškeré tyto úpravy mohou ovlivnit také tagy, ke kterým se v rámci práce odkazují. Jejich změna je častá zejména u nedokončených textů, u nichž autorky přidávají tagy s nárůstem kapitol, tedy přidávají je v pořadí, v jakém tagy značené koncepty objevují, nikoliv podle důležitosti. Tyto a další drobnější zásahy mohou ovlivnit vnější znaky fanfikce jako např. počet kapitol, délku, a především datum poslední úpravy.
- 2) **Datace:** V rámci práce zmiňuji časové údaje o vzniku fanfikce či její poslední úpravě zpravidla tak, jak jsou automaticky zaznamenány při publikování nebo následných úpravách fanfikce. AO3 ovšem umožňuje také manuální úpravu datace, čímž je datum přidání na archiv znepřístupněno. Část fanfikcí je tedy evidována jako publikovaná před listopadem 2009, kdy archiv ještě neexistoval.¹³³ Vyskytují se také případy, kdy se autorky o časové nesrovnalosti pouze zmiňují ve shrnutí fanfikce nebo v tzv. A/N (*Author's note* /

¹³³ Jedná se především o archivaci dříve nepublikované tvorby autorek, případně přesun tvorby z jiných archivů a blogů, které buď zanikly, nebo došlo k omezení obsahu, který je na nich možné publikovat (např. mazání obsahu na FanFiction.Net, viz kap. 4. Archivy a další fanfikční platformy).

poznámka autorky) uvnitř fanfikce.¹³⁴ Pro jednotnost vzorku nebudu slovní úpravy reflektovat a k fanfickým budu odkazovat za použití datace tak, jak je na archivu uvedená.

Dalším aspektem, který se může zdát problematický, je individuálnost použití tagů autorkami fanfikcí i výběru tagů autorkou práce v případě užšího vymezení proměnné. Nicméně s ohledem na výchozí metodu získání dat, kterou je obsahová analýza, byl nejprve proveden předvýzkum stavu archivu a teprve na jeho základě a základě nastudované teorie bude přistoupeno k samotné analýze. Zároveň byly pro interpretaci dat zvoleny ještě metody kategorizace a následné interpretace, čímž bude docíleno co největší míry relevance dat.

6.2.Data a proměnné

V rámci práce se budu zabývat všemi díly publikovanými na stránce AO3, dohledatelnými pod fandomovým tagem *Harry Potter – J. K. Rowling* a jazykovým označením *Čeština*.¹³⁵ V práci pracuji s daty, která byla sesbírána v průběhu března 2023.¹³⁶

Sesbíraná data budou zaznamenána do tabulky v rámci procesoru Microsoft Excel,¹³⁷ v níž jsou rozdělena tak, aby bylo možné komparovat proměnné v kontextu všech zaznamenaných fanfikcí.¹³⁸ Vzhledem k množství tagů, kterými fanfikce může být potenciálně označena, bylo kromě základních kategorií vybráno několik tagů, které byly ve vzorku následně sledovány. K identifikaci, zda se v textech určitá kategorie vyskytuje či nikoliv, budou data v příslušných buňkách označena ve formátu A (Ano, vyskytuje se) či N (Ne, nevyskytuje se) a následně sečtena funkcí COUNTIF, odkazující na sloupec informací např. COUNTIF(Hx:Hy;"A"), přičemž sloupec H obsahuje informace o tom, zda byla fanfikce dokončena (A), či nikoliv (N). Výsledkem tohoto součtu tedy bude počet fanfikcí, které byly dokončeny. V případě proměnných, u kterých není určující binarita Ano/Ne byly zvoleny alternativní varianty záznamu, zpravidla odpovídající prvnímu písmenu jednotlivých proměnných.

¹³⁴ Viz např. dvě fanfikce *Pláč při měsíci* a *Slyším ho, jak se směje* od autorky Hedera_Ivy (obě z 27. března 2018), v jejichž shrnutí kromě české synopse autorka uvádí: „Český překlad příběhu od FernWithy, přeloženo zhruba před deseti lety s autorčiným laskavým souhlasem.“ (původní text v angličtině: „Czech translation of a story by FernWithy, translated about ten years ago with the author's kind permission.“).

¹³⁵ V práci se budu zabývat pouze fanfikcemi napsanými v českém jazyce, a nikoliv všemi fanfikcemi českých autorů. Jak zmiňuje např. Bartošová (2013), resp. také z vlastní zkušenosti, je poměrně běžným jevem, že české autorky píší i v jiných jazycích, zejména v angličtině. V těch pak autorky tvoří buď zcela nové fanfikce, nebo do nich překládají vlastní tvorbu, resp. někdy nejdříve píší v jiném jazyce a zpětně fanfikci do češtiny přeloží.

¹³⁶ K 31. březnu poté byla data pro co nejpřesnější evidenci aktualizována.

¹³⁷ Viz Komplettní přehled česky psaných fanfikcí ve fandomu *Harry Potter* na AO3 v příloze.

¹³⁸ V rámci sběru dat bylo zaznamenáno více informací, než bylo následně použito – např. kompletní informace o jednotlivých tazích – nicméně pro referenční kontext byly tyto informace v příloze ponechány.

U každého textu jsou z hlediska možností tagů zaznamenány následující proměnné:

- 1) Rating / Věková hranice
- 2) Archive Warnings / Výstrahy
- 3) Category/Kategorie
- 4) Fandom (v kontextu crossoverů)
- 5) Relationships/Vztahy (vybrané tagy)
- 6) Additional Tags / Další tagy (vybrané tagy)

Mimo možnosti sledování pouze formou tagů jsou též sledovány tyto proměnné:

- 7) Překlad (v kontrastu s původní českou fanfikcí)
- 8) Fanfikční žánr

Pro účely reference je poté u česky psaných fanfikcí zaznamenáván také 1) stav dokončení, 2) počet slov, 3) tag Characters/Postavy a 4) rok poslední úpravy.

Komparace proměnných v kontextu celého fandomu bude učiněna za pomoci funkce filtrování tagů a kategorií, což je základní mechanismus vyhledávání na AO3. Tímto způsobem byla sesbírána povrchová data o proměnných 1–7), tedy bude možná jejich komparace na základě zastoupení, nicméně neposkytuje informace o korelacích, případně vícečetném použití tagu v rámci některé z kategorií. Takto s nimi bude i nakládáno. Proměnná 8) v rámci celého fandomu komparovaná nebude. V rámci práce bude pracováno s daty, která byla ve fandomu *Harry Potter* aktuální k 31. březnu 2023.

Veškeré proměnné a jejich specifikace jsou definované výše: proměnné 1-5) v rámci kapitoly páté a jejich jednotlivých podkapitol, proměnná 8) poté vychází z informací v kapitole 2.2. a je blíže definována v kapitole 5.2.3. Definici proměnných 6) a 7) – vybraných tagů v kategorii Additional Tags / Další tagy a Překlad – věnuji následující podkapitolu.

6.2.1. Specifikace vybraných proměnných – Vztahy, Další Tagy, Překlad

Na základě předvýzkumu ohledně vztahových kategorií v rámci fandomu bylo vybráno pět vztahů, jejichž zastoupení bude sledováno v rámci české sekce fandomu a následně srovnáno se zastoupením těchto vztahů v celém archivu. Pro účely srovnání těchto kategorií je v rámci českého sekce archivu evidována také absence jakéhokoliv tagu v této kategorii.

Jde o dva tagy *Draco Malfoy/Harry Potter* a *Harry Potter/Severus Snape*, jakožto dva nejčastěji zastoupené vztahy, v nichž je jedním z partnerů hlavní postava Harry Potter. Tag *Sirius*

Black/Remus Lupin, jakožto druhý nejčastější vztahový tag v Harry Potter fandomu na AO3, a dva tagy *James Potter/Lily Evans Potter* a *Hermione Granger/Ron Weasley*, představují dva nejčastější kanonické vztahy.¹³⁹

Vzhledem k počtu Dalšíh tagů, kterými je fanfikci možné na AO3 označit, muselo dojít i k jejich užšímu výběru. V rámci celého archivu bylo ve fandomu *Harry Potter* k 31. březnu nejvíce zastoupeno těchto deset tagů: 1. *Fluff*; 2. *Angst*; 3. *Romance*; 4. *Alternate Universe*; 5. *Alternate Universe – Canon Divergence*; 6. *Humor*; 7. *Hurt/Comfort*; 8. *Marauders Era (Harry Potter)*; 9. *Harry Potter Epilogue What Epilogue | EWE*; 10. *One Shot*.

Pět z top 10 (1.–3., 6. a 7.) nejvíce zastoupených tagů v rámci celého fandomu představují tagy, které jsou výše (viz kap. 5.2.7. Additional Tags / Další tagy) definované jako (sub)žánrové. Ačkoliv je tendence k jejich využívání nesporná, pro účely určení typologie proměn jsou tyto tagy nevhodné. Pro potřeby práce byly jako relevantní vybrány tagy, které se vztahují k alternativním interpretacím kánonu, tedy: *Alternate Universe*¹⁴⁰, *Alternate Universe – Canon Divergence*¹⁴¹, *Marauders Era (Harry Potter)*, *Harry Potter Epilogue What Epilogue | EWE*¹⁴². Vzhledem k předběžné sondě v rámci české sekce AO3 byl poté jako relevantní předvybrán také tag *Translation / Překlad*.

Ze selekce tedy vyplynulo sledování pěti tagů a to: *Alternate Universe*, *Alternate Universe – Canon Divergence*, *Marauders Era (Harry Potter)*, *Harry Potter Epilogue What Epilogue | EWE* a *Translation / Překlad*.

Tag *Alternate Universe* (česky používané Alternativní vesmír) je nadřazený všem dílčím tagům, které mají *Alternate Universe – [typ odklonu od univerza]* a je tedy nadřazený také tagu *Alternate Universe – Canon Divergence* (Alternativní vesmír – odklon od kánonu). V rámci sběru dat proto hodnoty pro fanfikci *Alternate Universe* budou zahrnovat i fanfikce, které mají pouze tag *Alternate Universe – Canon Divergence*, nebo jakýkoliv dílčí tag zmiňující typ

¹³⁹ Tagy byly sledovány v základním formátu v rámci kategorie Vztahů. Do dat tedy nebyly započítány fanfikce, u nichž je tag zastoupen pouze mezi Dalšími tagy. V rámci sledovaných tagů také byly sledovány také pouze uvedené formy vztahu a do dat tedy nebyly započítány fanfikce, kdy jsou dva zmínění partneři součástí polyamorního vztahu jako např. *Hermione Granger/Harry Potter/Ron Weasley*.

¹⁴⁰ Do statistiky bylo započítáno také několik případů tagu *Alternative Universe* – gramaticky správné, ale v rámci fandomu neběžné použití – gramaticky nesprávné *AlternateUniverse* i zkratky *AU* a *[typ odklonu od univerza] AU*.

¹⁴¹ Do statistiky byl započítán také formát tagu *Post-Canon* (po kánonu).

¹⁴² Do statistiky byl započítán také formát tagu *HP: EWE* a *AU Epilog*.

odklonu od univerza. Vzhledem k vysoké incidenci dílčího tagu *Alternate Universe – Canon Divergence* bylo jako nosné shledáno sledování právě tohoto tagu i samostatně.

Sledování tagu *Alternate Universe – Canon Divergence* je důležité tím spíše, že další z často využívaných a v této práci sledovaných tagů – *Harry Potter Epilogue What Epilogue | EWE* – je též druhem odklonu od kánonu. Na rozdíl od *Canon Divergence* tak ale není nutně vnímán celým fandomem. Je to z důvodu spornému postavení epilogu v rámci fandomu, které lze nazvat druhem fanonické diskontinuity (viz kap. 1.2. Kánon a fanon).

Čtvrtý z obsahových tagů je *Marauders Era (Harry Potter)*, tedy „doba Pobertů“, čímž je myšleno období, kdy byli v Bradavicích Pobertové – tj. James Potter, Sirius Black, Remus Lupin a Peter Pettigrew. Do incidencí tohoto tagu bude v rámci výzkumu započítáváno také *Marauders' Era*, ovšem nebude zahrnut vedlejší tag *Marauders*. Ačkoliv ho totiž některé autorky používají ve stejném kontextu jako *Marauders Era*, častěji se tímto tagem označují fanfikce, které jsou zaměřené na vztah Pobertů. Jedná se tedy o označení skupiny, ne nutně období, v němž se fanfikce odehrává a tagy proto nevnímám jako synonymní.

Vzhledem k předpokládanému vysokému zastoupení překladových fanfikcí na základě předběžné sondy bude sledovaná také incidence překladů v rámci české sekce. Překlady budou identifikovány 1) na základě použití tagu *Translation* nebo *Překlad*; 2) identifikací fanfikce coby překladu v jejím shrnutí; 3) náležitostí k sérii, v níž se u některé – zpravidla první – části série vyskytl jeden z překladových tagů nebo byla použita identifikace ve shrnutí fanfikce.

7. VÝSLEDKY ANALÝZY

K 31. březnu 2023 bylo na AO3 4680 publikovaných fanfikcí v českém jazyce, z nichž 860 bylo publikováno ve fandomu *Harry Potter*.¹⁴³ V rámci celého AO3 bylo ke stejnému datu ve fandomu publikováno 428 320 fanfikcí ve všech jazycích. České fanfikce tedy k tomuto datu představovaly 0.2008 % procent všech fanfikcí publikovaných v rámci fandomu na AO3.¹⁴⁴

V české sekci jsou častější fanfikce o délce jedné kapitoly, spíše než fanfikce o více kapitolách. Jen jednu kapitolu má 645 fanfikcí, z nichž pouze 12 je nedokončených. Celkově bylo k 31. březnu ze všech 860 fanfikcí jako dokončených označených 790 z nich.

Veškeré české fanfikce na sérii *Harry Potter* byly napsány 129 autorkami, resp. pod 129 uživatelskými jmény.¹⁴⁵ Téměř polovina (57) autorek publikovala pouze jednu fanfikci a dalších 15 autorek dvě fanfikce, což je medián české tvorby v tomto fandomu. Zbýlých 58 autorek publikovalo tři nebo více fanfikcí. Nejvíce fanfikcí publikovala autorka píšící pod pseudonymem *Womiska*, která k 31. březnu napsala 110 fanfikcí (z nich jednu jako spoluautorka). *Womiska* je zároveň jedinou autorkou, která publikovala v české sekci více než 100 fanfikcí.

Nejstarším zástupcem fandomu *Harry Potter* na AO3 z hlediska data poslední změny je fanfikce *Jak si James nabrnknul Lily* od autorky *BlanchLemur* z 5. srpna 2003.¹⁴⁶ Vzhledem k tomu, že k danému datu AO3 ještě neexistoval, jedná se o zjevný příklad antedatce a pravděpodobně o archivaci fanfikce, kterou autorka dříve publikovala na některém z dílčích archivů fandomu.

První českou fanfikcí ve fandomu *Harry Potter* z hlediska data publikování na AO3 je fanfikce *Poskok* od autorky píšící pod přezdívkou *bedrníka(pimpinella)*¹⁴⁷. Tato fanfikce má datum

¹⁴³ Srov. Ke stejnému datu bylo na Fanfiction.Net ve fandomu *Harry Potter* jen 482 fanfikcí v češtině, z nichž část je identická jako na AO3. Jde o případ *crossposting*, tedy publikování stejné fanfikce zároveň na dvou či více archivech.

¹⁴⁴ Srov. Česká tvorba ve všech fandomech představovala 0.043 % všech publikovaných fanfikcí k 31. březnu 2023.

¹⁴⁵ V rámci výzkumu byly zaznamenány také tři fanfikce bez přiznaného autorství. Jedna z nich byla publikována anonymně a zbylé dvě „osiřeny“, tj. byly převedeny pod zastřešující účet *orphan_account*, na který je možné uložit fanfikce před smazáním účtu autorkou.

¹⁴⁶ Kompletní archivní záznam viz Obrázek č.1.

¹⁴⁷ AO3 má systém uživatelských jmen/pseudonymů, přičemž každá autorka může publikovat pod více než jedním bez potřeby zakládat nový účet. Autorky s více pseudonymy tyto zpravidla používají pro třídění fandomů, ve kterých publikují. Jméno v závorce představuje „základní pseudonym“, obvykle jméno, pod kterým se autorka zaregistrovala a pod kterým je dohledatelný kompletní seznam fanfikcí publikovaných danou autorkou.

poslední změny 10. listopadu 2009, čímž se též jeví jako antedatovaná, nicméně při řazení fanfikcí za použití archivního systému vyhledávání dle data publikace se její pozice v rámci časové osy fandomu nezmění, na rozdíl od výše zmíněné fanfikce *Jak si James nabrnknul Lily*, a proto není důvod, proč fanfikci *Poskok* za první nepovažovat.¹⁴⁸ *Poskok* je zároveň první fanfikcí publikovanou na AO3 v českém jazyce.

Nejkratší publikovanou fanfikcí v rámci sledovaného vzorku byla původní česká fanouškovská poezie s názvem *Malfoy Dráček* od autorky BlanchLemur s délkou 40 slov. Nejdelší česky psanou fanfikcí byla s délkou 511 730 slov překladová fanfikce z angličtiny *Harry Potter and The Death Eater Menace - Harry Potter a Smrtijedská hrozba* od autorky kutsurogi.¹⁴⁹ Nejdelší původní českou fanfikcí byla *Napříč časem* od autorky ManiaDardeville. Tento crossover fandomů *Harry Potter* a *Torchwood* má 457 946 slov. Veškeré české fanfikce dohromady čítaly 10 062 594 slov.^{150,151}

V rámci výzkumu jsem identifikovala 204 (doznaných) překladů. Většina těchto překladů je z angličtiny, nicméně evidovala jsem také čtyři¹⁵² překlady z ruského (3) a německého (1) jazyka. Podrobněji viz kap. 7.7. Překladové fanfikce.

Počet fanfikcí publikovaných v češtině ve fandomu *Harry Potter* má na AO3 v posledních letech stoupavou tendenci.¹⁵³ Ačkoliv je pro rok 2023 v Grafu č. 1 níže evidován propad oproti roku 2022, je nutné vzít v potaz, že uvedený počet odráží pouze první čtvrtletí roku 2023 a předpokládaný počet publikovaných fanfikcí za celý rok je mnohem vyšší.¹⁵⁴

¹⁴⁸ Srov. Nejstarší dohledatelná českojazyčná fanfikce ve fandomu *Harry Potter* na FanFiction.Net je (k 31. březnu 2023) *Smrt, či Štěstí* od autorky Irime z 5. dubna 2005. FanFiction.Net antedatáci neumožňuje, jde tedy o doložitelně starší fanfikci než *Poskok*. Také nelze vyloučit, že i na FanFiction.Net byla česká fanfikce publikována již dříve, ale byla k datu vyhledávání smazána.

¹⁴⁹ *Harry Potter and The Death Eater Menace - Harry Potter a Smrtijedská hrozba* je třetí ze zatím pěti překladů – pátý díl není dokončený ani v originále – série *The Prince of Slytherin* od autorky TheSinister_Man. Celá série překladů má více než milion slov a představuje tedy více než desetinu objemu české sekce *Harry Potter* fandomu.

¹⁵⁰ Průměrná délka jedné fanfikce je tedy 11700,7 slov. Medián je 1912 slov na fanfikci.

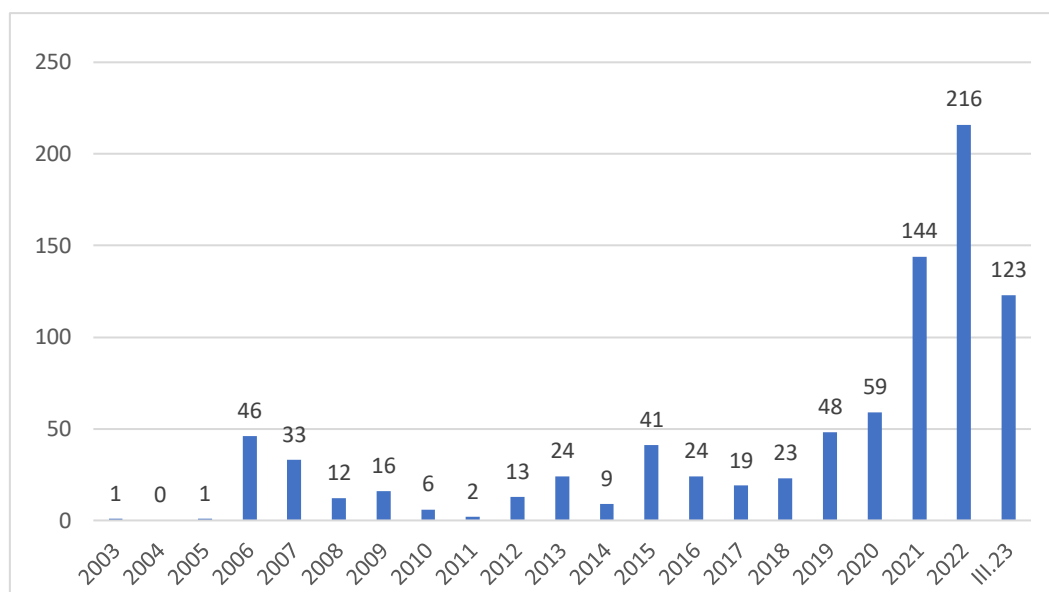
¹⁵¹ Srov. K 10. září 2023 má na FanFiction.Net z více než 801 000 fanfikcí na sérii *Harry Potter* přes 160 000 fanfikcí více než 10 000 slov.

¹⁵² Resp. se jedná o čtyři překlady, u nichž je jiný původní jazyk zřejmý z povrchně dostupných informací.

¹⁵³ Srov. Krčová (2017) k 9. dubnu 2017 evidovala ve fandomu *Harry Potter* 134 fanfikcí.

¹⁵⁴ K 28. listopadu je v češtině v *Harry Potter* fandomu na AO3 evidovaných 1133 děl, tedy o 273 více položek než na konci sběru dat. Ačkoliv část těchto děl mohla být antedatována, vzrůstající tendence využití archivu jsou tímto spíše utvrzované.

Graf č. 1 – Počet nových českých fanfikcí ve fandomu *Harry Potter* na AO3 dle roku poslední úpravy

Veškeré fanfikcí publikované do roku 2009 nebyly původně publikovány na AO3. Kolísavé tendence do tohoto roku představují nárazové antedatované archivace děl, které mají na svědomí dvě autorky. Od roku 2009, kdy bylo publikováno 16 fanfikcí došlo ke třem postupným propadům, přičemž nejméně fanfikcí ve fandomu od spuštění AO3 bylo publikovaných v roce 2011 (2).

Naopak nejvíce fanfikcí v jednom roce (216) bylo publikováno v roce 2022. V předchozím roce 2021 bylo fanfikcí publikováno 144 a jedná se nárůst o polovinu (72). O něco větší poměrový nárůst je poté sledovatelný o rok dříve.

Ač není meziroční nárůst nových, resp. nově upravených, fanfikcí vždy otázkou nárůstu exponenciálního, od roku 2017, který s 19 publikovanými fanfikcemi představuje třetí znatelný propad oproti předchozím letům, počet fanfikcí, na kterých autorky pracují a které dokončují postupně vzrůstá.

7.1. Rating / Věková hranice

První ze sledovaných proměnných práce je tag Rating / Věková hranice. Tento tag odpovídá zařazení fanfikcí dle doporučeného věku čtenářky.

Jedná se o jedinou kategorii, ve které lze použít pouze jeden tag, nebo nepoužít tag žádný.

Tabulka č. 1 – Použití tagů Věkové hranice u česky psaných fanfikcí ve fandomu *Harry Potter* na AO3

Rating / Věková hranice	Počet (z 860)	Zastoupení v procentech
Not Rated	224	26,05 %
General Audiences	193	22,44 %
Teen and Up Audiences	187	21,74 %
Mature	124	14,42 %
Explicit	132	15,35 %

Z hlediska věkové hranice byla nejčastěji u česky psaných fanfikcí zvolena volba Věkovou hranici vůbec neoznačit. Autorky se takto rozhodly u více než čtvrtiny fanfikcí. Nejvíce zastoupené jsou tagy *General Audiences* a *Teen and Up Audiences*, které jsou oba zastoupené hodnou blízkou 22 % celkového počtu fanfikcí, s rozdílem 0,70 % (6 fanfikcí) ve prospěch tagu *General Audiences*.

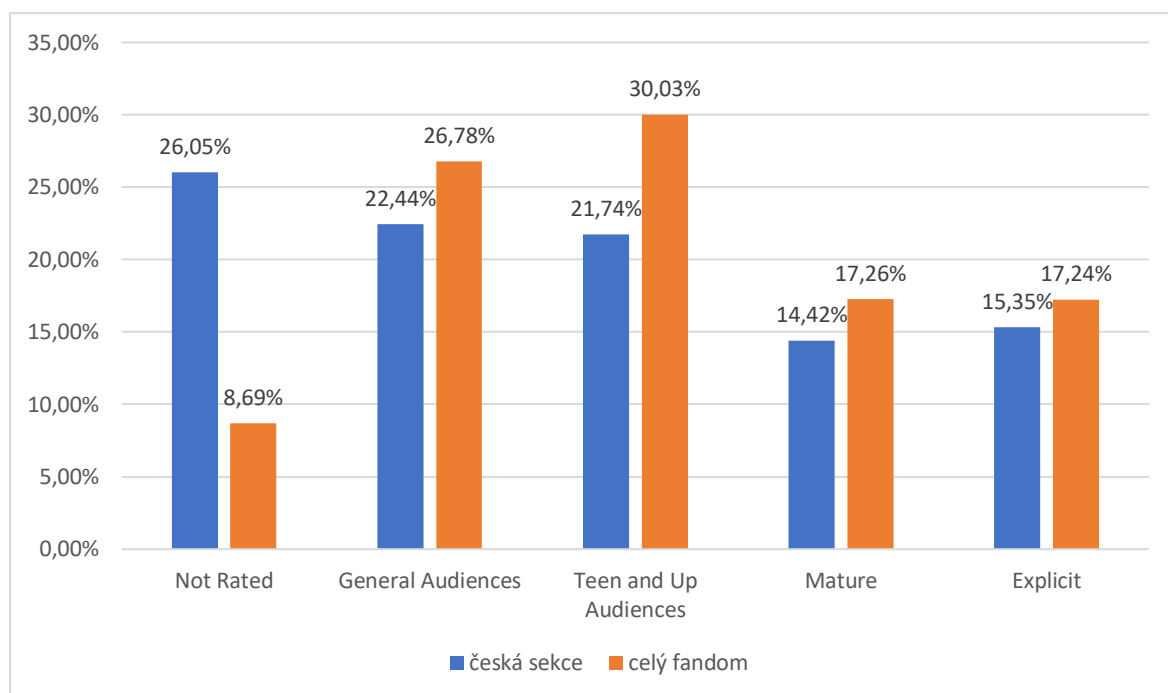
7.1.1. Srovnání s celým fandomem

V případě celého fandomu je nejvíce zastoupený tag *Teen and Up Audiences*, kterým je označeno přes 30 % fanfikcí. S rozdílem 3,25 % je velmi vysoké též zastoupení tagu *General Audiences*. Nadpoloviční většinu fanfikcí v kontextu celého fandomu lze tedy označit za vhodnou pro čtenářky náctileté či starší, případně jako pro mladší čtenářky obsahově zcela nezávadnou.

Tabulka č. 2 – Použití tagů Věkové hranice ve fandomu *Harry Potter* na AO3

Rating / Věková hranice	Počet (z 428 318)	Zastoupení v procentech
Not Rated	37 266	8,69 %
General Audiences	114 687	26,78 %
Teen and Up Audiences	128 615	30,03 %
Mature	73 919	17,26 %
Explicit	73 831	17,24 %

Graf č. 2 – Srovnání použití tagů Věkové hranice u česky psaných fanfikcí a v celém fandomu *Harry Potter* na AO3

Ve srovnání tendence česky psaných fanfikcí v kontrastu s tendencemi celého fandomu je výrazně vyšší tendence věkovou hranici neoznačovat. České autorky se takto rozhodly ve více než 26 % veškeré tvorby (224 fanfikcí z 860), přičemž častěji se pro neoznačení rozhodují autorky původních českých fanfikcí (více kap. 7.7. Překladové fanfikce).

7.2. Archive Warnings / Výstrahy

Povinné označení fanfikcí tagem Výstrahy již vykazuje statistickou evidenci možnosti vícečetného značení.

Tabulka č. 3 – Použití tagů Výstrah u česky psaných fanfikcí ve fandomu *Harry Potter* na AO3

Archive Warnings / Výstrahy	Počet použití (z 860)	Procentuální zastoupení
Creator Chose Not to Use Archive Warnings	376	43,72 %
No Warnings Apply	368	42,79 %
Graphic Depictions of Violence	45	5,23 %
Major Character Death	61	7,09 %
Underage	51	5,93 %
Rape/Non-Con	43	5,00 %

Autorky českých fanfikcí na AO3 ve fandomu *Harry Potter* nejčastěji využívají Výstrahu *Creator Chose Not to Use Archive Warnings*, který představuje 43,72 % výskytů. V osamocení je tag použit u 349 výskytů z 376 a je tedy opět zjevná tendence fanfikce neznačit, ať již z důvodu nevhodnosti jednotlivých tagů pro určení obsahu, tak kvůli omezování spoilerů (vyzrazení důležitého bodu zápletky). Na rozdíl od Věkové hranice, je ale toto pole povinné, a proto autorky využívají tag *Creator Chose Not to Use Archive Warnings*.

Mezi incidencemi neznačení Věkové hranice a Výstrah je v rámci dat sledovatelná korelace. Zatímco u tagů Věkové hranice *General Audiences* (49 z 193), *Teen and Up Audiences* (53 z 187), *Mature* (44 z 124) a *Explicit* (45 z 132) představují Výstrahou neoznačené fanfikce přibližně čtvrtinu až třetinu případů, v případě fanfikcí, které nemají označenou Věkovou hranici, nejsou fanfikce označené ani Výstrahou téměř ve třech čtvrtinách případů (157 z 224).

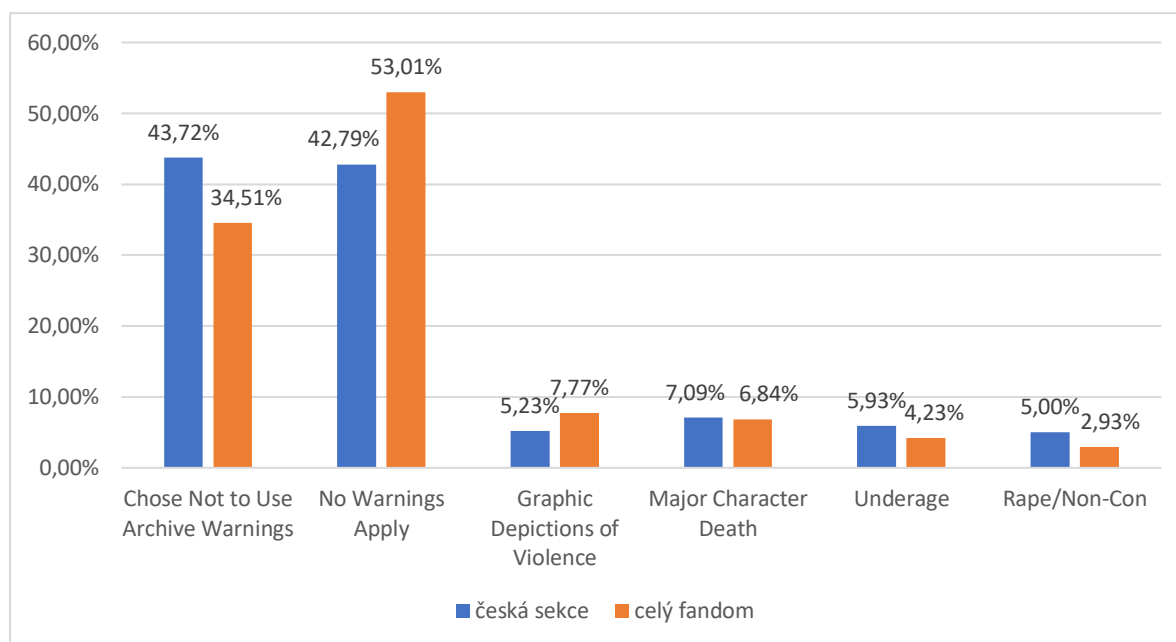
7.2.1. Srovnání s celým fandomem

Tabulka č. 4 – Použití tagů Výstrah ve fandomu *Harry Potter* na AO3

Archive Warnings / Výstrahy	Počet použití (z 428 318)	Procentuální zastoupení
Creator Chose Not to Use Archive Warnings	147 833	34,51 %
No Warnings Apply	227 048	53,01 %
Graphic Depictions of Violence	33 278	7,77 %
Major Character Death	29 290	6,84 %
Underage	18 100	4,23 %
Rape/Non-Con	12 554	2,93 %

V rámci celého fandomu je nejčastěji zastoupena výstraha *No Warnings Apply*, která je použita u více než poloviny všech fanfikcí, které lze tímto definovat jako z hlediska Výstrah a potenciálních spouštěčů nezávadné. Druhým nejčastějším tagem Výstrah je poté tag *Creator Chose Not to Use Archive Warnings*, který je použit ve více než třetině případů.

Graf č. 3 – Srovnání použití tagů Výstrah u česky psaných fanfikcí a v celém fandomu *Harry Potter* na AO3

Ve srovnání s českým fandomem je mnohem vyšší zastoupení tagu *No Archive Warnings Apply*, přičemž rozdíl v jejich použití je přes 10 %.

Ač je poté o více než 9 % v případě české sekce fandomu častější využívání tagu *Creator Chose Not to Use Archive Warnings*, tato tendence je výrazná v případě obou sledovaných celků. U obou ji jde zdůvodnit pravděpodobnou snahou o omezení spoilerů.

V případě obou celků je zastoupení zbylých tagů Výstrah v kontrastu s výše zmíněnými upozaděno. V případě české sekce je znatelná lehká preference využití tagů *Underage* a *Rape/Non-Con*. V rámci celého archivu je má ve srovnání s českou sekcí o něco vyšší zastoupení tag *Graphic Depictions of Violence*. Rozdíl v zastoupení tagu *Major Character Death* je zanedbatelný.

Ačkoliv se kombinovaná hodnota specifických tagů může zdát vysoká (23,25 % v české sekci a 21,77 % v rámci celého fandomu) je nutné si v tomto kontextu připomenout, že AO3 je jednou z mála platform, která některé z těchto druhů reinterpretace povoluje.

7.3.Category/Kategorie

V rámci označení fanfikce je možné použít jeden, či více tagů Kategorie. Alternativou je také nepoužít tag žádný. Pro účely kontextu je v rámci českého sekce archivu evidována také absence použití.

Tabulka č. 5 – Použití tagů Kategorie u česky psaných fanfikcí ve fandomu *Harry Potter* na AO3

Category/Kategorie	Počet použití (z 860)	Procentuální zastoupení
bez označení	58	6,74 %
M/M	577	67,09 %
F/M	121	14,07 %
Gen	107	12,44 %
F/F	39	4,53 %
Multi	26	3,02 %
Other	16	1,86 %

Jak vyplývá z dat, nejvíce používaný tag je *M/M*, který v české sekci fandomu označuje přes dvě třetiny fanfikcí. Zastoupení dvou dalších nejvíce používaných tagů *F/M* a *Gen* jsou výrazně nižší a rozdíl použití činí více než 50 %. Nejméně zastoupený je tag *Other*.

Tag Kategorie neoznačit se autorky rozhodly v případě 58 fanfikcí, což představuje 6,74 % fanfikcí v české sekci. Jedná se o výrazně nižší zastoupení nepoužití tagu než v obou předchozích kategoriích.

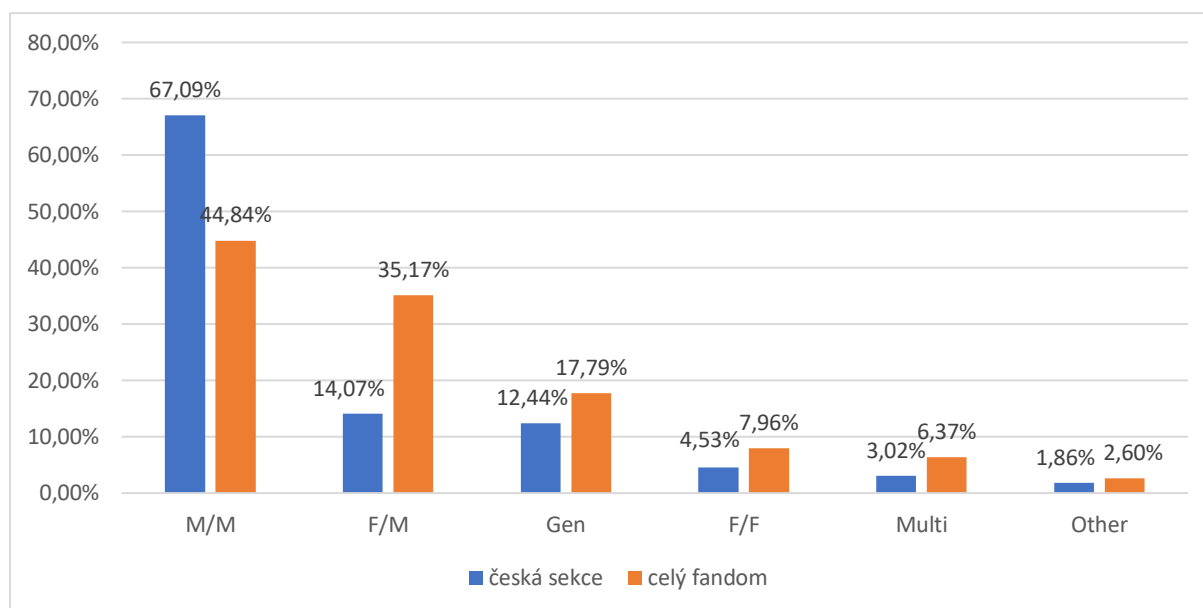
7.3.1. Srovnání s celým fandomem

Tabulka č. 6 – Použití tagů Kategorie ve fandomu *Harry Potter* na AO3

Category/Kategorie	Počet použití (z 428 318)	Procentuální zastoupení
M/M	192 066	44,84 %
F/M	150 649	35,17 %
Gen	76 191	17,79 %
F/F	34 101	7,96 %
Multi	27 288	6,37 %
Other	11 152	2,60 %

V rámci celého fandomu je též nejčastěji použit tag *M/M*, nicméně rozdíl v použití druhého nejpopulárnějšího tagu *F/M* je necelých 10 %.

Graf č. 4 – Srovnání použití tagů Kategorie u česky psaných fanfikcí a v celém fandomu *Harry Potter* na AO3

Ačkoliv je v obou případech obou dílčích vzorků tag *M/M* použitý nejčastěji, v české sekci je jeho zastoupení výrazně vyšší. Ve srovnání s tendencí celého archivu je zjevné, že je toto na úkor používání především tagu *F/M*. Nižší zastoupení je ale evidentní u všech ostatních tagů s výjimkou tagu *Other*, jehož zastoupení je s rozdílem 0,74 % ve prospěch používání v celém fandomu na AO3 zastoupení srovnatelné.

7.3.2. Tag Kategorie v kontextu žánrů českých fanfikcí

Výše uvedené hodnoty představují statistická data o zastoupení určité Kategorie v rámci 100 procent fanfikcí v české sekci, případně v celém fandomu *Harry Potter*. Nezohledňují tedy fakt, že mnohé fanfikce využívají více než jeden tag Kategorie.

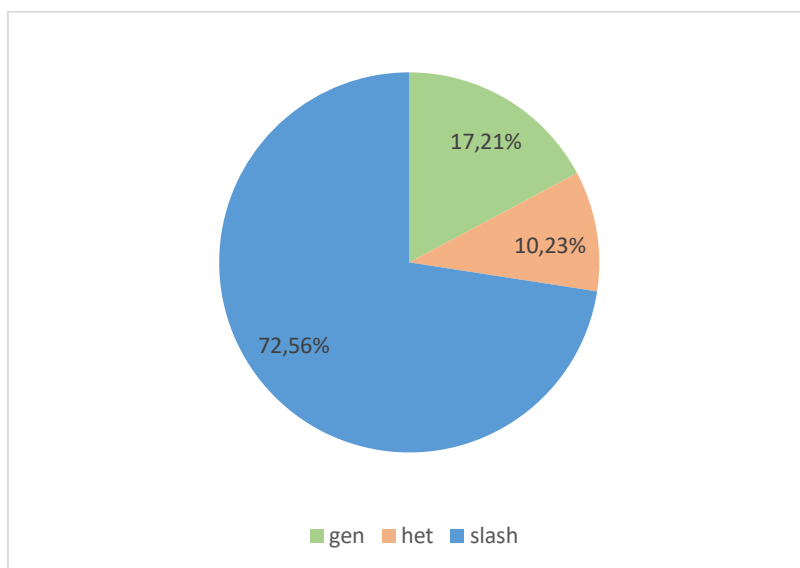
Hlubší analýza české sekce archivu umožňuje na základě zastoupení tagu Kategorie také kategorizaci z hlediska fanfiktčních žánrů. Fanfikce byly na základě sesbíraných dat o fanfiktích s vícečetnými tagy rozděleny na gen, het a slash, na základě interpretace tagů použité v kapitole 5.2.3.

Do žánru gen byly tedy zařazeny všechny fanfikce, které používají tag *Gen* nebo nepoužívají žádný tag vztahu a zároveň u nich nebyl evidován vztahový tag mezi tagy Vztahů. Jako het jsou žánrově zařazeny fanfikce, které mají pouze tag *F/M*, případně se ostatní použité tagy v kontextu zbylých kategorií jeví jako minoritní. Slash jsou poté všechny fanfikce, které mají pouze tag *M/M* nebo *F/F*, případně jeden z nich figuruje v kombinaci s dalším vztahovým

tagem, který se jeví minoritní z hlediska hierarchie označení tagů Vztahů. Za slash jsou poté označeny také fanfikce s tagem *Multi* a *Other*, které tematizují vztah, který nelze definovat jako het či gen.

Výsledné zastoupení žánrů je zaznamenáno v grafu níže.

Graf č. 5 – Zastoupení žánrů gen, het a slash u česky psaných fanfikcí ve fandomu Harry Potter na AO3

Rozdělení česky psaných fanfikcí v kontextu žánrové typologie jednoznačně potvrzuje dřívější sondy do čtenářských i autorských praktik v tomto fandomu a dominanci žánru slash v českém fandomovém prostoru. Jako slash byly žánrově identifikovány téměř tři čtvrtiny veškeré produkce v českém jazyce. Z celkových 860 se jedná o 624 fanfikcí. Žánr gen je se 148 fanfikcemi zastoupený mnohem méně, ale stále se blíží pětině produkce. Nejméně zastoupený je žánr het, jako který lze identifikovat pouze 88 česky psaných fanfikcí.

7.4.Fandom – Crossovery

Vzhledem k tomu, že v rámci dat je sledována tvorba v rámci jednoho tagu fandomu, tj. *Harry Potter – J. K. Rowling*, pro účely práce jsou z hlediska fandomu zajímavé zejména fanfikce, u nichž se autorky nelimitují pouze na tento jeden tag, ale využívají možnosti mísení univerz více fandomů – crossovery.

Jak již bylo zmíněno výše, crossoverem nebo sbírkovým crossoverem je v rámci výzkumu fanfikce, která je označena kromě tagu *Harry Potter – J. K. Rowling*, *Fantastic Beasts and*

Where to Find Them (Movies) a/nebo některého z fandomových vztahů, také tagem jakéhokoliv dalšího fandomu.

7.4.1. České crossovery na AO3

K 31. březnu 2023 bylo z celkového množství 860 česky psaných fanfikcí na AO3 v rámci *Harry Potter* fandomu publikováno 52 fanfikcí, které měly více než jeden fandomový tag. Po vyloučení jedné fanfikce, která mísí dílčí složky univerza, bylo mezi českými fanfikcemi identifikováno 51 fanfikcí, které splňují definici crossoveru nebo crossoverové sbírky. Tři a více fandomových tagů mělo 11 fanfikcí, z nichž pět bylo identifikováno jako sbírkové crossovery. V tabulce níže jsou uvedeny počty jednotlivých druhů fanfikcí z hlediska využití tagu fandomu.

Tabulka č. 7 – Počet a procentuální zastoupení čistých fanfikcí, crossoverů a sbírkových crossoverů u česky psaných fanfikcí ve fandomu *Harry Potter* na AO3

Typ	Počet (z 860)	Procentuální zastoupení
Čistá fanfikce	809	94,07 %
Crossover	46	5,35 %
Sbírkový crossover	5	0,58 %

V rámci fandomu *Harry Potter* je velmi zřetelná tendence psát čisté fanfikce, tedy psát fanfikce pouze v rámci základního univerza. Crossovery představují 5,35 % české tvorby. Sbírkové crossovery jsou v rámci českého kontextu zastoupeny pouze minoritně a v rámci práce tudíž není důvod je z hlediska pozdější komparace s celým fandomem vyčleňovat.

Mezi běžnými i sbírkovými crossovery je nejčastějším fandomem, s nímž je fandom *Harry Potter* spojován fandom *Sherlock (TV)*, tedy fandom seriálu *Sherlock* od BBC, který se vyskytuje 16krát. Druhý nejčastěji využívaný je fandom *Harry Potter and the Cursed Child – Thorne & Rowling*, který byl zastoupen 9krát. Fandomy *James Bond (Craig Movies)* a *Hannibal (TV)* byly oba zastoupeny 5krát, z toho 4krát v rámci stejných sbírkových crossoverů.

Zbylé fandomy využívané pro kombinaci formou crossoveru, se v rámci české sekce fandomu *Harry Potter* vyskytovaly v počtu 4krát a méně, přičemž převážně se jedná o crossovery s dalšími zahraničními fandomy, spíše než s fandomy, resp. alespoň fandom tagy, českých kulturních produktů.

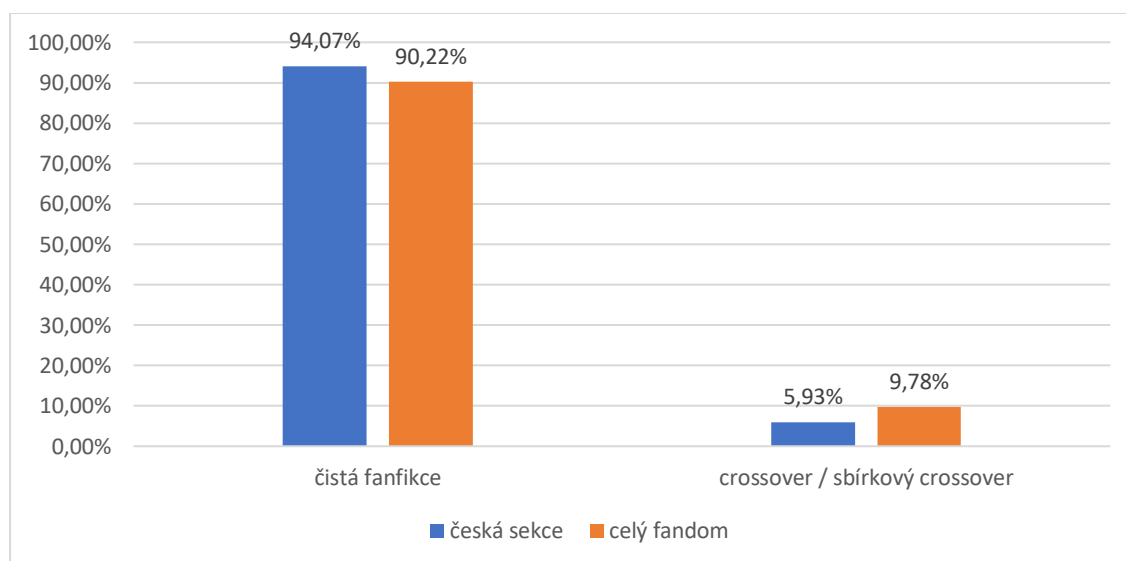
7.4.2. Srovnání s celým fandomem

Tabulka č. 8 – Počet a procentuální zastoupení crossoverů ve fandomu *Harry Potter* na AO3

Typ	Počet (z 428 318)	Procentuální zastoupení
Čistá fanfikce	386 429	90,22 %
Crossover / Sbírkový crossover	41 889	9,78 %

V rámci celého fandomu je zastoupení crossoverů vyšší než u česky psaných fanfikcí, představují téměř desetinu všech fanfikcí psaných ve fandomu *Harry Potter*. Nejčastějšími fandomy, se kterými je fandom v kontextu celého archivu spojován jsou *Harry Potter and the Cursed Child – Thorne & Rowling* (4492), *Marvel Cinematic Universe* (3669), *The Avengers (Marvel Movies)* (2355) a *Supernatural (TV 2005)* (1992). V české sekci nejčastěji zastoupený fandom Sherlock (TV) je z hlediska počtu crossoverů až na pátém místě s 1992 fanfikcemi.

Graf č. 6 – Srovnání zastoupení čistých fanfikcí a crossoverů u česky psaných fanfikcí a v celém fandomu *Harry Potter* na AO3

V rámci srovnání české sekce s celým fandomem lze říci, že ačkoliv je preference tvorby crossoverů v kontextu celého fandomu zřejmá, nejedná se o rozdíl v preferenci výrazný. Rozdíl ve tvorbě je znatelný zejména ve výběru fandomů, s nimiž je fandom *Harry Potter* spojován.

7.5. Relationships/Vztahy

Stejně jako tagy dalších kategorií je možno fanfikci označit tagem Vztahů jedním i několika, případně je možné fanfikci neoznačit tagem žádným.

Tabulka č. 9 – Použití a procentuální zastoupení vybraných tagů Vztahů u česky psaných fanfikcí ve fandomu *Harry Potter* na AO3

Relationships/Vztahy	Počet (z 860)	Procentuální zastoupení
bez označení	121	14,07 %
Draco Malfoy/Harry Potter	165	19,19 %
Harry Potter/Severus Snape	156	18,14 %
Sirius Black/Remus Lupin	45	5,23 %
James Potter/Lily Evans Potter	24	2,79 %
Hermione Granger/Ron Weasley	16	1,86 %

Nejčastěji používaným tagem Vztahů z pěti vybraných byl tag *Draco Malfoy/Harry Potter*, kterým je využit 165krát. Druhým nejčastěji použitým tagem 156krát použitý *Harry Potter/Severus Snape*, který má tedy srovnatelné zastoupení v rámci české sekce AO3.

Zbylými vztahovými tagy jsou fanfikce označovány znatelně méně a jejich používání je upozaděno i tendencí tag Vztahu nepoužívat vůbec. Pouze třetí sledovaný tag žánru slash – *Sirius Black/Remus Lupin* – též překračuje hranici pětiprocentního zastoupení a je použit 45krát. Tagy kanonických vztahů *James Potter/Lily Evans Potter* a *Hermione Granger/Ron Weasley* mají s méně než tříprocentním zastoupením v české sekci jen minoritní pozici. Zejména tag *Hermione Granger/Ron Weasley* se potom vyskytuje téměř výhradně jako vztah doplňkový.¹⁵⁵

Sledované tagy mají v rámci jednotlivých fanfikcí malý překryv v používání. Nejčastěji použité kombinace tagů jsou 1) *Draco Malfoy/Harry Potter* a *Hermione Granger/Ron Weasley* a 2) *Sirius Black/Remus Lupin* a *James Potter/Lily Evans Potter*. Kombinaci 1) i 2) používá po 6 fanfikcích. Tři sledované tagy zároveň byly použity pouze u jedné fanfikce.¹⁵⁶

V případě české sekce fandomu byla sledována také incidence tag Vztahu neoznačit. Při zastoupení 14,07 % byl tag nevyužit v případě 121 fanfikcí a jedná se tedy o tendenci výraznější než zastoupení tří z pěti sledovaných tagů.

¹⁵⁵ Pouze jedna fanfikce v rámci dat byla označena pouze tagem *Hermione Granger/Ron Weasley*.

¹⁵⁶ Šlo o tagy *Harry Potter/Severus Snape*, *Sirius Black/Remus Lupin* a *Hermione Granger/Ron Weasley* použité pro označení původní české fanfikce.

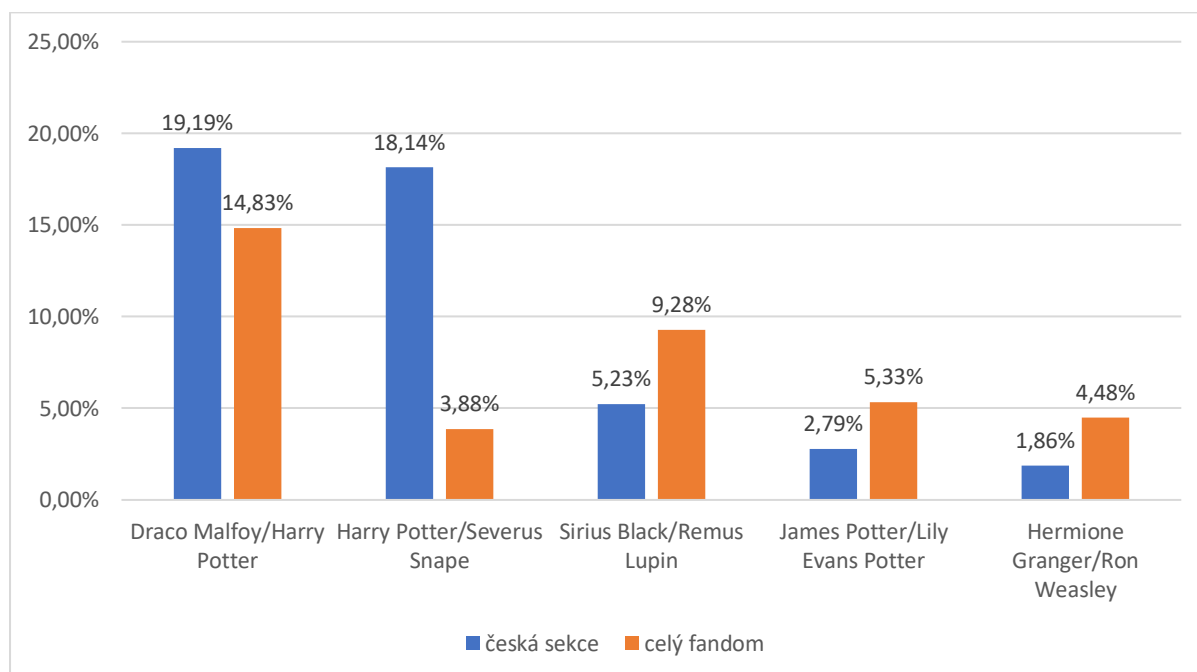
7.5.1. Srovnání s celým fandomem

Tabulka č. 10 – Použití a procentuální zastoupení vybraných tagů Vztahů ve fandomu *Harry Potter* na AO3

Relationships/Vztahy	Počet (z 428 318)	Procentuální zastoupení
bez označení ¹⁵⁷	-	-
Draco Malfoy/Harry Potter	63 527	14,83 %
Harry Potter/Severus Snape	16 623	3,88 %
Sirius Black/Remus Lupin	39 762	9,28 %
James Potter/Lily Evans Potter	22 811	5,33 %
Hermione Granger/Ron Weasley	19 205	4,48 %

V rámci celého fandomu jsou ze sledovaných nevíce zastoupeny tagy *Draco Malfoy/Harry Potter* (14,83 %) a *Sirius Black/Remus Lupin* (9,28 %). Zbylé tagy jsou zastoupeny minoritně.

Graf č. 7 – Srovnání použití tagů Vztahů u česky psaných fanfíků a v celém fandomu *Harry Potter* na AO3

¹⁵⁷ V rámci sběr dat z celého archivu není mechanismus pro zjištění fanfíků, které nemají použité žádné z tagů Vztahů, Postav a/nebo Dalších tagů.

V kontextu české sekce fandomu je i s ohledem na zastoupení žánru slash výrazná tendence využití tagů *Draco Malfoy/Harry Potter* a *Harry Potter/Severus Snape*, jejichž zastoupení je s rozdílem 1,05 % srovnatelné. Oba dva tagy jsou v rámci celého archivu zastoupeny výrazně méně, přičemž v případě tagu *Harry Potter/Severus Snape* se jedná o rozdíl 14,26 %.

V rámci celého fandomu jsou výrazněji zastoupeny všechny tři zbylé tagy: tag *Sirius Black/Remus Lupin*, který je v rámci fandomu druhým nejpoužívanějším tagem vůbec, i kanonické vztahy *James Potter/Lily Evans Potter* a *Hermione Granger/Ron Weasley*.

7.6. Additional tags / Další tagy

Fanfikci je v rámci archivu možné označit nekonečným množstvím Dalšíh tagů. Z předvýzkumu za účelem vybrání relevantních tagů obsahových vyplynulo tagů uvedených v tabulce níže.

Tabulka č. 11 – Použití a procentuální zastoupení vybraných Dalšíh tagů u česky psaných fanfikcí ve fandomu *Harry Potter* na AO3

Additional Tags / Další tagy	Počet použití (z 860)	Procentuální zastoupení
Alternate Universe	118	13,72 %
Alternate Universe – Canon Divergence	42	4,88 %
Harry Potter Epilogue What Epilogue EWE	10	1,16 %
Marauders Era (Harry Potter)	32	3,72 %
Translation / Překlad	116	13,49 %

Nejčastěji využívanými tagy jsou *Alternate Universe* a tag označující překladovou fanfikci, a to buď anglickým tagem *Translation*, případně česky *Překlad* – to spadá pod hlavní tag *Translation* v rámci celého archivu. Tomuto tagu a překladovým fanficcím obecně bude věnovaná kapitola 7.7.

Jak již bylo zmíněno, tag *Alternate Universe* je zastřešujícím pro všechny varianty odklonu od kánonu, a tedy může zahrnovat jak varianty zpracování remake, jejichž příkladem by byl i dílčí sledovaný tag *Alternate Universe – Canon Divergence*, tak zpracování typu restart, kdy je zcela změněn princip světa, v němž se postavy nacházejí.

Nejčastější je tento tag použit bez specifikace odklonu od kánonu, pouze jako *Alternate Universe*, případně *AU*. V tomto formátu je v české sekci archivu použit 46krát. Z dílčích typů *Alternate Universe – [typ odklonu od univerza]* je nejčastěji zastoupený sledovaný tag *Alternate Universe – Canon Divergence*, který se objevil 42krát. Další specifická označení pro druh odklonu od kánonu jsou zastoupena minoritně, nejvíce tag *Alternate Universe – Voldemort Wins*, tj. druh alternativního vesmíru, v němž v nějakém bodě kánonu Voldemort vyhraje kouzelnickou válku. Tento tag je použit 6krát.

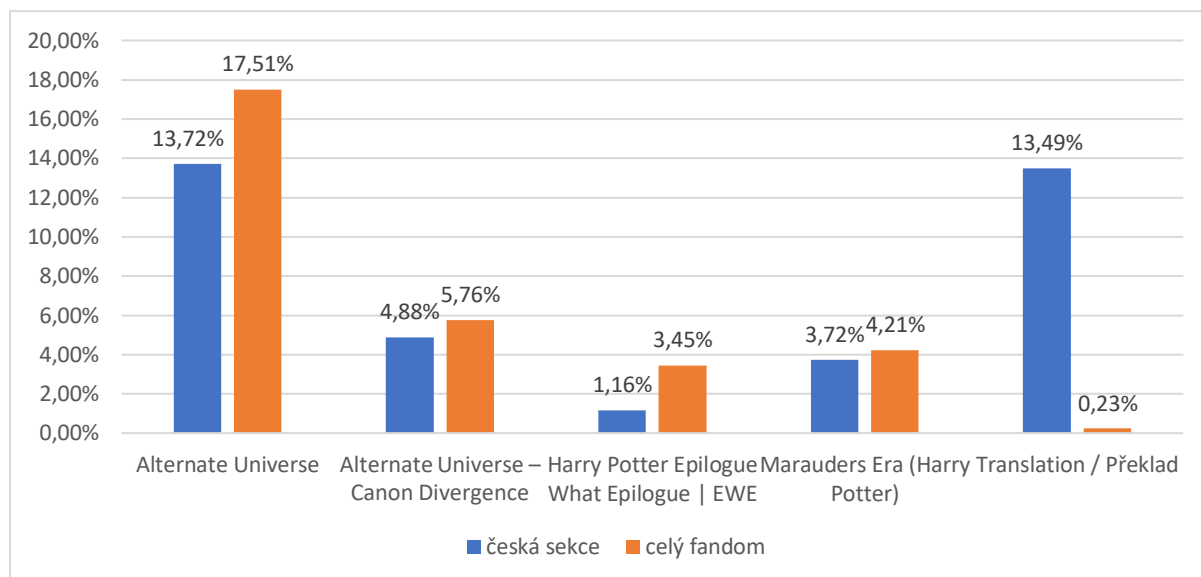
7.6.1. Srovnání použití Dalších tagů s celým fandomem

Tabulka č. 12 – Použití a procentuální zastoupení vybraných Dalších tagů ve fandomu *Harry Potter* na AO3

Additional Tags / Další tagy	Počet použití (z 428 318)	Procentuální zastoupení
Alternate Universe	74 983	17,51 %
Alternate Universe – Canon Divergence	24 657	5,76 %
Harry Potter Epilogue What Epilogue EWE	14 761	3,45 %
Marauders Era (Harry Potter)	18 062	4,21 %
Translation / Překlad	978	0,23 %

V rámci celého fandomu je nejvíce zastoupený tag *Alternate Universe*. Méně zastoupené jsou tagy *Alternate Universe – Canon Divergence*, *Marauders Era (Harry Potter)* i *Harry Potter Epilogue What Epilogue | EWE*, jejichž kolektivní zastoupení (13,42 %) nedosahuje ani samostatnému zastoupení tagu *Alternate Universe*. Téměř zanedbatelné je procentuální zastoupení tagu *Translation / Překlad*, které v rámci celého fandomu *Harry Potter* na AO3 nedosahuje ani čtvrt procenta.

Graf č. 8 – Srovnání použití vybraných Dalšíh tagů u česky psaných fanfikcí a v celém fandomu Harry Potter na AO3

V rámci srovnání české sekce a celého fandomu vynikne několik zjevných rozdílů mezi tendencemi v rámci česky psaných fanfikcí a fanfikcích zahrnující všechny jazykové derivace na AO3.

V rámci tagů celého archivu se jedná o výraznější zastoupené použití dvou z pěti sledovaných tagů, a to tagu *Alternate Universe*, který ovšem stále figuruje jako nejvíce zastoupený tag v obou případech, a tagu *Harry Potter Epilogue What Epilogue | EWE*.

Srovnatelná jsou s rozdílem 0,49 % používání tagu *Marauders Era (Harry Potter)* a dílčího tagu *Alternate Universe – Canon Divergence* s rozdílem 0,88 %. V obou případech je použití častější v rámci celého archivu než u česky psaných fanfikcí na AO3.

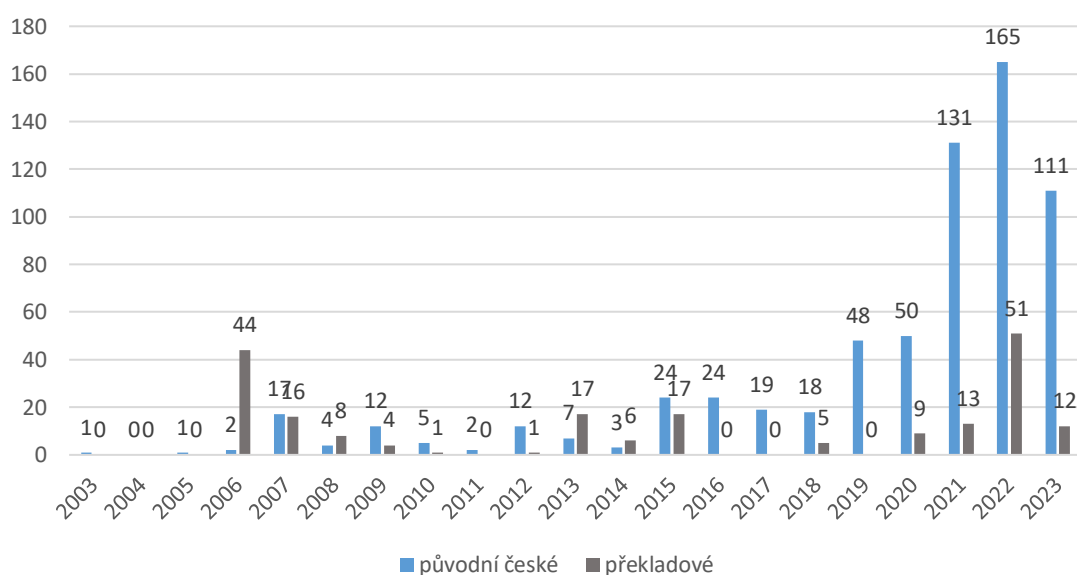
Výrazný rozdíl je poté sledovatelný v použití tagu *Translation* (a jeho jazykových variant), u něhož je rozdíl mezi použitím v české sekci a v celém archivu 13,26 %. S ohledem na toto vysoké zastoupení, je záhodno vyzdvihnout fakt, že se 116 (tagem označenými) fanfikcemi představuje česká překladová tvorba více než desetinu (11,86 %) veškerých překladů ve fandomu *Harry Potter* na AO3. I proto je jim věnována samostatná kapitola níže.

7.7. Překladové fanfikce

Zásadní (13,49 %) podíl na fanfikcích publikovaných na AO3 v českém jazyce tvoří překlady z jiných jazyků. V rámci základního výzkumu bylo evidováno 116 fanfikcí, které využívaly tag *Translation*, nebo *Překlad*, nicméně reálné číslo překladů je mnohem vyšší. Překlady byly

identifikovány již během sběru dat trojím způsobem a to: 1) na základě použití tagu *Translation* nebo *Překlad*; 2) identifikací fanfikce coby překladu v jejím shrnutí; 3) náležitostí k sérii, v níž se u některé části série vyskytl jeden z překladových tagů nebo autorka označila za překlad v rámci shrnutí. Tímto způsobem bylo identifikováno 204 (doznaných) překladů, přičemž u 200 fanfikcí se jednalo o překlad z angličtiny, u tří o překlad z ruštiny a u jedné překlad z němčiny. V grafu níže jsou zaznamenány nárůsty v počtu původních českých a překladových fanfikcí ve fandumu dle roku poslední aktualizace.

Graf č. 9 – Počet nových původních českých a překladových fanfikcí ve fandumu *Harry Potter* na AO3 dle roku poslední aktualizace

Jak je z grafu zjevné, překladové fanfikce nekopírují tvůrčí tendence původních českých fanfikcí. Nejvíce překladových fanfikcí v jednom roce (51) bylo publikováno v roce 2022, kdy je nejvyšší také přírůstek fanfikcí původních českých (165). Nicméně druhý nejvyšší přírůstek je evidován v roce 2006, kdy přibýlo 44 nových překladových fanfikcí v kontrastu s pouze dvěma novými původně českými fanfikcemi. Všechny překladové fanfikce z tohoto roku jsou dílem jedné autorky, přičemž více než polovina z nich (25) má méně než 100 slov.

Překlady často představují extrémy české sekce fandumu z hlediska délky. Na straně jedné tak mnohé překlady mají méně než 100 slov a na straně druhé představují překlady několik z nejdelších fanfikcí v českém jazyce.¹⁵⁸

¹⁵⁸ Srov. 7 z 10 nejdelších a 7 z 10 nejkratších fanfikcí dle počtu slov v české sekci AO3 jsou překlady.

Součástí českých překladů je i několik pokusů o překlady fandomových „klasik“. Kromě výše zmíněného překladu série *The Prince of Slytherin* (viz pozn. 149) se jedná např. o překlad fanfikce *Call of the Wild* od autorek Moon a CLS, společně známé pod jménem WolfieTwins. Jde o jednu z prvních zaznamenaných fanfikcí, která při délce 148 225 slov samostatně dosahovala délky knihy.¹⁵⁹ Autorka Hedera_Ivy na AO3 publikovala 3 ze 14 kapitol svého „přes deset let star[ého] překlad[u]“¹⁶⁰ *Volání divočiny*, přičemž poslední úpravu provedla 8. dubna 2018.¹⁶¹ Překladem zásadní fandomové klasiky¹⁶² stejného jména je také nejnavštěvovanější česky psaná fanfikce na AO3 – fanfikce *All The Young Dudes* od autorky moonage_nightmare (k 31. březnu přeloženo 6 z 188 kapitol). Tato fanfikce je zároveň jediným případem, „duplicitního“ překladu. Starší pokus o překlad od autorky infinitevariety též není dokončen. Zajímavá je fanfikce i s ohledem na fakt, že tematizuje vztah *Sirius Black/Remus Lupin*, jedná se tedy o remake. Do češtiny je poté přeložen i retake napsaný původní autorkou: *All the Young Dudes – Siriusův pohled*. Akceptujeme-li premisu překladu, coby retake, jedná se o zřetězení adaptací remake-retake-retake, což ilustruje provázanost fanfikcí ve fandumu.

7.7.1. Používání tagů v rámci českých překladových fanfikcí

Používání tagů v rámci překladů do češtiny v naprosté většině případů kopíruje buď tendence české sekce (Kategorie, Další tagy) či celého fandumu (Výstrahy) a to jen s malými odchylkami. Atypické z hlediska obou je však zastoupení jednotlivých tagů v kategorii Věková hranice.

Tabulka č. 13 – Použití tagů Věková hranice u překladů do češtiny ve fandumu *Harry Potter* na AO3

Rating / Věková hranice	Počet použití (z 204)	Procentuální zastoupení
Not Rated	21	10,29 %
General Audiences	30	14,71 %
Teen and Up Audiences	53	25,99 %
Mature	36	17,65 %
Explicit	65	31,86 %

¹⁵⁹ Srov. Tři ze sedmi knih série *Harry Potter* této délky nedosahují.

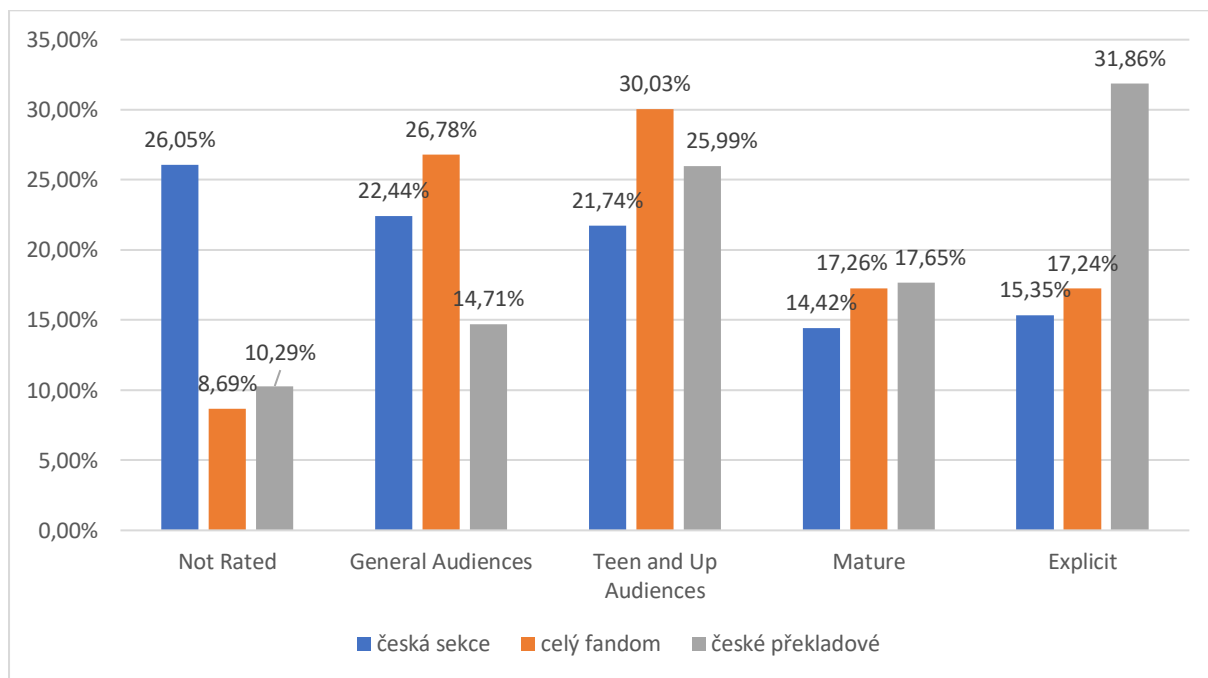
¹⁶⁰ Volání divočiny – Chapter 1. *Archive of Our Own*. Online. 26. 3. 2018. Poslední změna 8. 4. 2018. Dostupné z: <https://archiveofourown.org/works/14105799/chapters/32500593>. [citováno 11. 11. 2023].

¹⁶¹ Jedná se ale o nedokončený crossposting. Autorka (pod zjednodušeným pseudonymem Hedera) dokončila celý překlad v roce 2005 a ten je kompletní dostupný na FanFiction.net na účtu autorek původní fanfikce WolfieTwins. (WolfieTwins. *FanFiction.Net*. [citováno 11. 11. 2023]).

¹⁶² Původní fanfikce *All The Young Dudes* od autorky MsKingBean89 je s více než 12 miliony shlédnutí nejnavštěvovanější a s více než 180 tisíci kudos (kvantitativně) nejoblíbenější fanfikcí v rámci celého AO3.

V rámci všech fanfikcí ve fandemu *Harry Potter* i v české sekci fandemu na AO3 byla znatelná preference tagů *General Audiences* a *Teen and Up Audiences*, tedy označení pro fanfikce, jejichž Věková hranice odpovídá, nebo je blízká kánonu. V případě překladů je ale nejvíce zastoupený tag *Explicit*, tedy nejvyšší hodnocení z hlediska přístupnosti textu.

Graf č. 10 – Srovnání použití tagů Věkové hranice u česky psaných fanfikcí, v celém fandemu a u českých překladových fanfikcí ve fandemu *Harry Potter* na AO3

Při srovnání se všemi česky psanými fanfikcemi na AO3 je zřejmé, že zastoupení tagů *Teen and Up Audiences* a *Mature* kopíruje tendence celého fandemu. Tomuto trendu odpovídá také nízké zastoupení tagem neohodnocených fanfikcí. Zatímco fanfikce bez označení představují téměř třetinu původní české tvorby (203 fanfikcí z 655), mezi překladovými fanfikcemi tagem pro věkovou hranici není označena jen desetina fanfikcí (21 fanfikcí z 204).

Více než dvojnásobné ve srovnání s tendencemi české sekce je zastoupení tagu *Explicit*. V případě tendence celého fandemu se poté překladové fanfikce blíží dvojnásobku zastoupení jen s malým rozdílem.

Vzhledem k tomu, že tato tendence se nezdá být podmíněná nadprůměrným zájmem o tag *Explicit* jedné či dvou autorek, je možné a pravděpodobné, že se autorky snaží překlady doplnit oblast, která je v původních českých fanfikcích zastoupená méně. Bez více než šedesáti fanfikcí by se totiž tag *Explicit* propadl na nejméně zastoupený v této kategorii.

7.8. Interpretace dat

V kontextu určení typologie změn v rámci transformace původního textu se budu odkazovat na klasifikaci série Harry Potter tak, jak jsem ji definovala v kapitole 5.3. Odpovídá tedy tagu Věkové hranice *Teen and Up Audiences*, tagu Výstrahy *No Archive Warnings Apply*, tagu Kategorie *Gen* a v tomto rámci také žánru *gen*. Kanonickými Vztahy série jsou z pěti sledovaných pouze *James Potter/Lily Evans Potter* a *Hermione Granger/Ron Weasley*. Hodnota proměnné Další tagy je vnímaná jako nulová, druhem odlišení od původní série jsou totiž všechny sledované tagy, které budou tak i interpretovány. Ze své podstaty patří série náleží fandomu tagu *Harry Potter – J. K. Rowling* a výše definovaným dílčím univerzům.

Z hlediska tagů Věkové hranice je oproti kánonu nejvýraznější tendence nechat identifikaci hranice na čtenáři (26,05 % fanfikci) případně upravovat základní text pro potřeby mladších čtenářek (22,44 %). Toto není platné u dílčí skupiny překladů z cizích jazyků, kde je naopak silná preference transformovat text do podoby vhodné pro dospělé diváky, přičemž zastoupení tagu *Explicit* u těchto představuje 31,86 % fanfikci. Původní Věkové hranici *Teen and Up Audiences* v rámci všech česky psaných fanfikci odpovídá 21,74 % fanfikci. V rámci celého fandomu je tendence reinterpretační Věkové hranice textu nižší. Původní Věkové hranici *Teen and Up Audiences* ve fandomu odpovídá 30,03 % fanfikci. Nejčastějším posunem hranice je též spíše k všeobecnému publiku (26,78 %).

Z hlediska tagů Výstrah je v rámci česky psaných fanfikci silná tendence Výstrahy nspecifikovat za pomoci tagu *Creator Chose Not to Use Archive Warnings* (43,72 %). Podobné zastoupení je poté původní Výstrahy *No Warnings Apply*. V rámci všech česky psaných fanfikci je jím označeno 42,79 % fanfikci. U autorek z celého fandomu *Harry Potter* je použití jiného než původního tagu Výstrah opět nižší. Původní tag *No Warnings Apply* má v kontextu fandomu nadpoloviční většina fanfikci (53,01 %). Druhým nejčastějším je tag *Creator Chose Not to Use Archive Warnings* (34,51 %). Důvodem této tendence je pravděpodobně snaha omezit spoilery, spíše než absence problematických témat. Incidence veškerých obsahově specifikovaných Výstrah je nízká v případě jak českých, tak všech fanfikci ve fandomu. Za překvapivé i tak pokládám s ohledem na známou kritiku fandomu např. nízké procentuální zastoupení tagu *Underage* (české fanfikce 5,93 %, celý fandom 4,23 %).

Nejpoužívanějším tagem Kategorie u česky psaných fanfikci je tag *M/M*, kterým je označeno 67,09 % fanfikci. Původní tag kategorie *Gen* (12,44 %) i druhý nejvíce zastoupený tag *F/M* (14,07 %) mají mezi česky psanými fanfikcemi výrazně nižší zastoupení. V rámci celého

fandomu je tag *M/M* též zastoupený nejvíce (44,84 %), nicméně na rozdíl od české sekce je v širším fandomovém kontextu též vysoké zastoupení tagu *F/M* (35,17 %). Původní tag *Gen* je v celém fandomu použit u 17,79 % fanfikcí

S ohledem na tag *Kategorie* jsem též klasifikovala veškeré česky psané fanfikce z hlediska fanfiktčních žánrů. Nejčastěji zastoupený je dle očekávání slash (72,56 %). Jako slash lze definovat 624 z celkových 860 česky psaných fanfikcí. Fanfiktční žánr *gen*, jako který byla identifikována i původní série je též žánrem 148 (17,21 %) česky psaných fanfikcí. Jako het bylo identifikováno zbylých 88 (10,23 %) fanfikcí. Z hlediska interpretace seriality lze tedy mluvit o tendenci k tvorbě fanfikcí druhu remake, či restart na základě vztahu v rozmezí 72,56–82,79 % vzhledem k tomu, že neheterosexuální vztahy v kánonu obsažené nejsou vůbec a heterosexuální vztahy nepředstavují ústřední motiv. Tímto jsou také potvrzovány známé tendence přetváření fanfikcí na základě doplnění, či reinterpretace vztahů.

Nepříliš zastoupeným trendem v rámci česky psaných fanfikcí jsou crossovery a sbírkové crossovery, které společně představují pouze 5,93 % všech fanfikcí, přičemž nejvíce českých fanfikcí propojuje fandom *Harry Potter* s fandomem *Sherlock (TV)*, zastoupený 16krát a fandomem *Harry Potter and the Cursed Child – Thorne & Rowling*, který byl zastoupen 9krát. Zastoupení crossoverů je v kontextu celého fandomu o něco vyšší (9,78 %), přičemž nejčastější jsou crossovery s fandomy *Harry Potter and the Cursed Child – Thorne & Rowling* a *Marvel Cinematic Universe*. V obou případech se tedy dá mluvit o menší inklinaci k tvorbě restartu z hlediska mísení fandomů.

Mezi tagy *Vztahů* jsou u česky psaných fanfikcí nejvíce zastoupené tagy nekanonické, a to zejména tagy *Draco Malfoy/Harry Potter* (19,19 %) a *Harry Potter/Severus Snape* (18,14 %) jejichž preference je přibližně stejná. Kanonické vztahy *James Potter/Lily Evans Potter* (2,79 %) a *Hermione Granger/Ron Weasley* (1,86 %) jsou pro označení česky psaných fanfikcí používány minimálně, a i jejich příležitostné použití je zejména v kontextu doplnění zápletky, spíše než na daný pár zaměřené fanfikce. V celém fandomu jsou též zastoupeny předně dva nekanonické tagy, ovšem jedná se o tagy *Draco Malfoy/Harry Potter* (14,83 %) a *Sirius Black/Remus Lupin* (9,28 %). Kanonické tagy *James Potter/Lily Evans Potter* (5,33 %) a *Hermione Granger/Ron Weasley* (4,48 %) jsou sice využívány méně, ale jedná se o výraznější preferenci než u – v českém kontextu oblíbeného – tagu *Harry Potter/Severus Snape* (3,88 %). V kontextu obou celků lze tak opět mluvit o preferenci k variantám reinterpretace remake či restart, na úkor retake, který umožňují kanonické tagy.

Nejčastěji použitým Dalším tagem je u česky psaných fanfíkcí *Alternate Universe* (13,72 %), jehož nejčastějším dílčím žánrem je druhý sledovaný tag *Alternate Universe – Canon Divergence* (4,88 %). Tag *Alternate Universe – Canon Divergence* je použit u 42 z 118 fanfíkcí (35,59 %) v rámci tagu *Alternate Universe*, v kontrastu s jen 6 fanfíkcemi (5,08 %), které jsou označeny druhým nejčastějším tagem tohoto typu *Alternate Universe – Voldemort Wins*. V rámci celého fandomu je ze sledovaných Dalších tagů tag *Alternate Universe* též zastoupený nejvíce. Zastoupen je více než v českém kontextu (17,51 %). Další dva obsahové Další tagy *Marauders Era (Harry Potter)* a *Harry Potter Epilogue What Epilogue | EWE* nedosáhly individuálně ani 5 %, ovšem u česky psaných i všech fandomových fanfíkcí je zřejmá preference reinterpretace spíše na základu tagu *Marauders Era (Harry Potter)*.

Z interpretačního hlediska je zjevná tendence k transformaci původního textu i z hlediska obsahových složek reprezentujících odklon od kánonu. Tag *Alternate Universe* může představovat fanouškovské derivace textu druhu remake i restart. Identifikovatelná je zejména tendence k tvorbě remaků zejm. vyšším zastoupením tagu *Alternate Universe – Canon Divergence* na úkor dalších druhů alternativních univerz i pokračující tendence využívat tag *Harry Potter Epilogue What Epilogue | EWE*.

Posledním sledovaným Dalším tagem byl *Translation / Překlad*, jehož obsahová analýza přinesla překvapivé výsledky. Ačkoliv bylo z předvýzkumu vyšší zastoupení tohoto tagu mezi česky psanými fanfíkcemi očekáváno, použití tagů *Translation* či *Překlad* (13,49 %) se svým zastoupením téměř vyrovnává tagu *Alternate Universe* a jedná se o druhým nejpoužívanější tag česky psaných fanfíkcí na AO3. Ve srovnání s českými fanfíkcemi, je poté zastoupení tagu v celém fandomu (0,23 %) téměř zanedbatelné. Výrazné zastoupení překladových fanfíkcí je o to zajímavější, vezmeme-li v potaz české zastoupení v rámci mezinárodní tvorby překladů. S 116 (tagem označenými) fanfíkcemi totiž česká překladová tvorba představuje i zásadní položku (11,86 %) z celkových 978 překladů označených tímto tagem ve všech jazycích. Adaptaci textu formou překladu lze z hlediska původního textu považovat za interpretační retake. Nejedná se však o retake původního kánonu, ale retake textu již derivujícího. I tento druh derivace ale rozšiřuje univerzum původního kulturního produktu, v tomto případě série *Harry Potter*.

8. ZÁVĚR

Cílem práce bylo zmapovat metodou obsahové analýzy současný stav české fanfikční tvorby vzniklé na základě série Harry Potter na stránce Archive of Our Own (AO3) a statistická data následně interpretovat. Fanfikce byly zpracovávány především za použití tagů, tedy omezeně moderovaného systému označování, který archiv umožňuje.

V teoretické části jsem nejprve popsala základní pojmy spojené s fanouškovskou tvorbou, přičemž zvláštní pozornost jsem věnovala fanfikci. Definovala jsem její možnosti vymezování vůči kánonu a také specifické druhy typologie jejího obsahu i klasifikace obsahu v rámci internetového prostředí. V rámci jedné kapitoly jsem také představila sérii Harry Potter a specifika jejího fandomu.

Součástí teoretické části bylo též představení tvůrčích platforem, na kterých jsou fanfikce publikovány a jak jejich vývoj ovlivnil podobu AO3, tedy archivu, kterému jsem s ohledem na téma práce věnovala pozornost především. Uvedla jsem též systém klasifikace fanfikcí na AO3 a tagy, které byly pro práci shledány relevantními, jsem následně převedla do kontextu proměnných. Tyto tagy-proměnné jsem následně využívala při analýze dat.

Praktická část byla přednostně věnována statistickým datům získaným v rámci analýzy. Tato data jsem interpretovala v kontextu české tvorby fandomu *Harry Potter* a také jsem je srovnala s daty z celého fandomu na AO3.

V rámci analýzy jsem věnovala pozornost četnosti užití proměnných Věková hranice, Výstrahy a Kategorie, přičemž tagy Kategorie byly následně reinterpretovány také v kontextu fanfikčních žánrů. U dalších proměnných jsem v rámci předvýzkumu vybrala pět tagů z kategorie Vztahy a pět tagů z kategorie Další tagy. Na základě tagu Fandom jsem též sledovala tendence mísení vícera kanonických textů formou crossoverů. To vše v kontextu česky psané fanfikci i celého fandomu na AO3.

Analýza odhalila, že ačkoliv výsledky některých dílčích sond kopírují tendence celého fandomu, v návaznosti na označení série Harry Potter proměnnými, bylo umožněno srovnání v tendencích reinterpretace textu, které česky psané fanfikce odlišují.

Z hlediska klasifikace textu do základních kategorií pro jeho vyhledávání čtenářkami, je u česky psaných fanfikcí silná tendence kategorie nevyužívat, případně využívat ty, které nevyzrazují obsah. Toto je patrné zejména u označení věkové hranice předpokládané čtenářky a označení výstražných tagů varujících před potenciálně problematickým obsahem.

Anomálie v nakládání s tagem Věková hranice se též projevila u českých překladových fanfikcí, které jinak kopírují tendence mezinárodního fandomu. Data dokazují, že autorky pro překlady preferují fanfikce cílené na dospělé publikum, oproti textům pro náctileté, což je definovaná kategorie původní série i celého fandomu. Pohnutky k této volbě nejsou známy a jsou těžko interpretovatelné z kvantitativních dat.

U proměnné Kategorie, která klasifikuje druhy vztahů tematizované ve fanfikci, je u česky psaných fanfikcí výraznější zastoupení fanfikcí tematizujících vztah dvou mužů, a to na úkor všech zbylých dílčích kategorií. Kategorizací dat dle typologie fanfikčních žánrů se potvrdily tendence tematizovat především žánr slash ve všech jeho podobách, čímž data stvrzují přetrvávající tendence v tomto ohledu, které byly tematizované již v dřívějších výzkumech českého fandomu Harryho Pottera.

Z hlediska Ecova interpretačního rámce modifikovaného Málkovou lze konstatovat, že v rámci českého kontextu jsou nejčastěji zastoupené fanfikční remaky. V českých textech jsou zastoupené zejména na základě změny centrálního vztahu, a tedy i Kategorie a žánru. S celým archivem poté české texty sdílí tendenci remaků zasazením děje do nového rámce, alternativního univerza, nebo tematizací odklonu od kánonu.

Specifické pro českou tvorbu je vysoké zastoupení překladových fanfikcí, které lze považovat za druh literárního retaku. Tento druh adaptace je v rámci celého fandomu téměř nevyužívaný, a české překlady proto tvoří zásadní složku i v rámci všech cizojazyčných překladů. Naopak tendence k tvorbě restartů, zejm. crossoverů je v českém kontextu méně zastoupená, než je tomu v kontextu celého fandomu.

S ohledem na výsledky analýzy je zjevné, že fanouškovské nakládání s kánonem představuje mnohem složitější proces, než je možné postihnout pouze na základě kvantitativně získaných dat. Další výzkum by dle mého názoru mohl být hlubší sondou do některého z dílčích trendů, které se v rámci projevily jako specifické právě pro českou tvorbu v rámci fandomu *Harry Potter*. Alternativním směrem výzkumu by mohlo být sledování proměnných také v rámci jiného mediálního fandomu pro získání srovnatelných dat. Tím by bylo umožněno zhodnocení fanfikční tvorby fanoušků série *Harry Potter* v širším kontextu české fanouškovské tvorby.

Anotace

Autor: Mgr. Natálie Gruberová

Fakulta a katedra: Filozofická fakulta, Katedra bohemistiky

Název diplomové práce: Typologie obsahových proměn českých fanfikcí založených na knižní sérii Harry Potter

Vedoucí práce: Mgr. Vladimír Polách, Ph.D.

Počet stran: 90

Počet znaků s mezerami: 188 586

Počet titulů použité literatury: 46

Klíčová slova: fanfikce, fandom, kánon, fanon, Archive of Our Own, AO3, tagy, Harry Potter, obsahová analýza

Anotace:

Práce se zabývá česky psanou fanouškovskou literární tvorbou – fanfikcemi – na mezinárodní stránce Archive of Our Own (AO3), se zaměřením na fanfikce napsané na základě knižní série Harry Potter. Práce teoreticky vychází z etablované diskuze o populární a participativní kultuře (Fiske, Jenkins aj.) a fanfikci (Jenkins, Hellekson, Busse, Abbasová aj.) a snaží se do této diskuze přinést nový, zatím nezmapovaný materiál. Jejím cílem je za pomoci kvantitativní analýzy interaktivního značení archivu (tzv. „tagů“) zmapovat stav česky psaných fanfikcí na AO3 a data interpretovat z hlediska typologie proměn, tedy co fanoušci z obsahu původní série přetváří (cílová věková skupina, fanfikční žánr, hlavní páry, mísení s dalšími fandomy aj.), přičemž sledovány jsou jak fanfikce původní české, tak fanfikce do češtiny přeložené. Tendence sledovaných proměnných jsou též srovnávány v mezinárodním kontextu celého fandomu na AO3.

Resumé

In the age of global communication, no cultural artifact exists in isolation, but is talked about across countries and continents. Many of them then gain devoted followers – fans. A base product is often not enough for fans, they want to modify or reinterpret it to the product even more to their liking. Through local fan groups and through communities connected via the internet – fandoms – the lifespan of the original product is extended and can even result in its increased popularity. One of the many creative manifestations of fans is amateur literary work – fanfiction.

Titled “Typology of content changes in Czech fanfiction based on the Harry Potter book series“, this thesis deals with fanfiction written in Czech on the international website Archive of Our Own (AO3). It focuses on fanfiction based on the Harry Potter book series. The thesis builds on the established theory and discussion of popular and participatory culture and fanfiction and attempts to bring new, as yet uncharted material into this discussion.

In this thesis, I map the state of fanfiction written in Czech on AO3 with the help of a quantitative analysis of the archive’s interactive tags, and interpret the data in terms of typology of changes, i. e. what fans transform from the content of the original series (rating, fanfiction genre, main relationships, crossovers into other fandoms, etc.). In doing so, I try to capture how fans contribute to the fandom and how they reshape the world of Harry Potter.

Key words:

fanfiction, fandom, canon, fanon, Archive of Our Own, AO3, tags, Harry Potter, quantitative analysis

9. Seznam použitých zdrojů

ABBASOVÁ, Veronika. *Fanfikce: ženská literatura nového věku*. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 2018. ISBN 978-80-7308-775-3.

BARTOŠOVÁ, Monika. *Slashová fan fiction na Harryho Pottera v českém prostředí*. 2013. Diplomové práce. Univerzita Palackého, Katedra žurnalistiky.

BARTOŠOVÁ, Monika. Slashová fikce jako příklad textuálního pytláctví a nomádství. In FORET, Martin a Iveta JANSOVÁ, ed. *Populární kultura v kontextu nových médií a jejich užívání*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2019. s. 121–126. ISBN 978-80-244-5688-1.

BUSSE, Kristina. *Framing fan fiction: literary and social practices in fan fiction communities*. Iowa City: University of Iowa Press, 2017. ISBN 978-1-60938-514-9.

COPPA, Francesca. A Brief History of Media Fandom. In HELLEKSON, Karen a Kristina BUSSE, ed. *Fan Fiction and Fan Communities in the Age of the Internet: New Essays*. Jefferson: McFarland, 2006. s. 41–59. ISBN 978-0-7864-2640-9.

ECO, Umberto. *Meze interpretace*. Přeložil Ladislav NAGY. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Nakladatelství Karolinum, 2004. ISBN 80-246-0740-9.

FISKE, John a BÍLEK, Petr A. *Jak rozumět populární kultuře*. #POPs, sv. č. 1. Praha: Akropolis, 2017. ISBN 978-80-7470-190-0.

HAMMOND, Adam. *Literature in the Digital Age: An Introduction*. New York: Cambridge University Press, 2016. ISBN 978-1-107-61507-6.

HARTMANOVÁ, Pavla. *Digitální literatura sociálních médií*. Litera libera. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta, 2021. ISBN 978-80-88278-72-6.

HELLEKSON, Karen a Kristina BUSSE, ed. *Fan Fiction and Fan Communities in the Age of the Internet: New Essays*. Jefferson: McFarland, 2006. ISBN 978-0-7864-2640-9.

CHLUMSKÁ, Eva; JANSOVÁ, Iveta a JEDLIČKOVÁ, Jana. *Boření mýtů: K současné neheteronormativní televizní seriálové produkci*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. ISBN 978-80-244-4631-8.

JANSOVÁ, Iveta. *(Bez)mocní mediální fanoušci: televizní seriál jako zdroj bojů o význam mezi fanoušky a producenty*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2020. ISBN 978-80-244-5680-5.

JENKINS, Henry a Jakub MACEK. *Pytláci textů: televizní fanoušci a participativní kultura*. Přeložil Josef ŠEBEK. Autor úvodu Jaroslav ŠVELCH. Praha: Akropolis, 2019. #POPs, sv. č. 4. ISBN 978-80-7470-242-6.

JENKINS, Henry. *Convergence culture: where old and new media collide*. New York: New York University Press, 2008. ISBN 978-0-8147-4295-2.

JENKINS, Henry; ITŌ, Mizuko a danah BOYD. *Participatory culture in a networked era: a conversation on youth, learning, commerce, and politics*. Cambridge: Polity, 2016. ISBN 978-0-7456-6071-4.

KRČOVÁ, Radka. *Česky psaná fan fiction na stránce Archive of Our Own*. 2017, Bakalářská práce. Univerzita Palackého, Katedra žurnalistiky.

KUDLÁČ, Antonín K. K. *Anatomie pocitu úžasu: česká populární fantastika 1990-2012 v kulturním, sociálním a literárním kontextu*. Brno: Host, 2016. ISBN 978-80-7491-764-6.

LICHTENBERG, Jacqueline; MARSHAK, Sondra a Joan WINSTON. *Star Trek Lives!* London: Corgi, 1975.

MÁLKOVÁ, Hana. Sdílené světy ve středověku a dnes. In DĚDINOVÁ, Tereza, ed. *Na rozhraní světů: fantastická literatura v mezioborovém zkoumání*. Brno: Masarykova univerzita, 2016. s. 107–120. ISBN 978-80-210-8441-4.

MANDYS, Pavel. *2 x 101 knih pro děti a mládež: nejlepší a nejvlivnější knihy*. Praha: Albatros, 2013. ISBN 978-80-00-03336-5.

MARTENS, Marianne. *The Forever Fandom of Harry Potter: Balancing Fan Agency and Corporate Control*. Cambridge: Cambridge University Press, 2019. ISBN 978-1-108-46988-3

PRUCHER, Jeff, ed. *Brave New Words: The Oxford Dictionary of Science Fiction*. Oxford: Oxford University Press, 2007. ISBN 978-0-19-538706-3.

REINHARD, CarrieLynn D. *Fractured Fandoms: Contentious Communication in Fan Communities*. Lanham: Lexington Books, 2018. ISBN 978-1-4985-5257-8.

SEDLÁKOVÁ, Renáta. *Výzkum médií: neužívanější metody a techniky*. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-3568-9.

SEGI, Stefan a Lucie ALBRECHTOVÁ. „Nebylo by lepší to smazat?“ In WÖGERBAUER, Michael; PÍŠA, Petr; ŠÁMAL, Petr a JANÁČEK, Pavel. *V obecném zájmu: cenzura a sociální regulace literatury v moderní české kultuře 1749-2014*. Svazek II, 1938-2014. Praha: Academia, 2015. s. 1537–1550. ISBN 978-80-200-2491-6.

Online zdroje

An Archive Of One's Own (post by astolat). *Fanlore*. Online. Poslední změna 24. 8. 2023 09:15. Dostupné z: [https://fanlore.org/wiki/An_Archive_Of_One%27s_Own_\(post_by_astolat\)](https://fanlore.org/wiki/An_Archive_Of_One%27s_Own_(post_by_astolat)). [citováno 13. 11. 2023].

Archive FAQ – Tags. *Archive of Our Own*. Online. Dostupné z: https://archiveofourown.org/faq/tags?language_id=en. [citováno 28. 3. 2023].

Archive of Our Own. *Fanlore*. Online. Poslední změna 1. 8. 2023 16:38. Dostupné z: https://fanlore.org/wiki/Archive_of_Our_Own. [citováno 13. 11. 2023].

CAMACCI, Lauren. What Counts as Harry Potter Canon?. In *Media Res: A Media Commons Project*. Online. 16. 11. 2016. Dostupné z: <https://mediacommons.org/imr/2016/11/10/what-counts-harry-potter-canon>. [citováno 11. 11. 2023].

Fan. In *Merriam-Webster.com*. Online. 2023. Dostupné z: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/fan>. [citováno 8. 10. 2023].

FanFiction.Net's NC-17 Purges: 2002 and 2012. *Fanlore*. Online. Poslední změna 10. 7. 2023 20:58. Dostupné z: https://fanlore.org/wiki/FanFiction.Net%27s_NC-17_Purges:_2002_and_2012. [citováno 1. 8. 2023].

Fanon Discontinuity. *TV Tropes*. Online. Dostupné z: <https://tvtropes.org/pmwiki/pmwiki.php/Main/FanonDisContinuity>. [citováno 28. 11. 2023].

GOODMAN, Lesley. *Disappointing Fans: Fandom, Fictional Theory, and the Death of the Author*. Online. The Journal of Popular Culture. vol. 48 (2015), no. 4. s. 662–676. DOI: <https://doi.org/10.1111/jpcu.12223>. [citováno 26. 11. 2023].

GUY, Marieke a Emma TONKIN. *Folksonomies: Tidying up Tags?*. Online. D-Lib Magazine vol. 12 (2006), no. 1. Dostupné z: <https://dlib.org/dlib/january06/guy/01guy.html>. ISSN 1082-9873. [citováno 24. 3. 2023].

Harry Potter. *Fanlore*. Online. Poslední změna 19. 7. 2023 05:42. Dostupné z: https://fanlore.org/wiki/Harry_Potter. [citováno 4. 8. 2023].

Home | Archive of Our Own. *Archive of Our Own*. Online. Dostupné z: <https://archiveofourown.org/>. [citováno 29. 11. 2023].

KUSTRITZ, Anne. *Slashing the Romance Narrative*. Online. Journal of American Culture. vol. 26 (2003), no. 3. s. 371–384. DOI: <https://doi.org/10.1111/1542-734X.00098>. [citováno 3. 12. 2023].

MURPHY, Chris. The Fantastic Beasts Franchise Is “Taking a Pause”. *Vanity Fair*. Online. 27. 10. 2023. Dostupné z: <https://www.vanityfair.com/hollywood/2023/10/the-fantastic-beasts-franchise-is-taking-a-pause>. [citováno 11. 11. 2023].

obsession_inc. Affirmational fandom vs. Transformational fandom. *Dreamwidth*. Online. Poslední změna 1. 6. 2009 19:48. Dostupné z: <https://obsession-inc.dreamwidth.org/82589.html>. [citováno 9. 12. 2023].

Podfic. *Fanlore*. Online. Poslední změna 24. 10. 2023 01:35. Dostupné z: <https://fanlore.org/wiki/Podfic>. [citováno 18. 11. 2023].

ROMANO, Aja. The Archive of Our Own just won a Hugo. That’s huge for fanfiction. *Vox*. Online. ©2023. Poslední změna 19. 8. 2019 10:35am EDT. Dostupné z: <https://www.vox.com/2019/4/11/18292419/archive-of-our-own-wins-hugo-award-best-related-work>. [citováno 27. 8. 2023].

Threshold Fandom. *Fanlore*. Online. Poslední změna 10. 9. 2023 00:54. Dostupné z: https://fanlore.org/wiki/Threshold_Fandom. [citováno 2. 10. 2023].

Trigger Warning Debate (2009). *Fanlore*. Online. Poslední změna 24. 8. 2023 09:15. Dostupné z: [https://fanlore.org/wiki/Trigger_Warning_Debate_\(2009\)](https://fanlore.org/wiki/Trigger_Warning_Debate_(2009)). [citováno 28. 10. 2023].

Verse. *Fanlore*. Online. Poslední změna 18. 4. 2020 15:25. Dostupné z: <https://fanlore.org/wiki/Verse>. [citováno 27. 11. 2023].

Volání divočiny – Chapter 1. *Archive of Our Own*. Online. 26. 3. 2018. Poslední změna 8. 4. 2018. Dostupné z: <https://archiveofourown.org/works/14105799/chapters/32500593>. [citováno 11. 11. 2023].

WolfieTwins. *FanFiction.Net*. Online. Poslední změna 27. 11. 2012. Dostupné z: <https://www.fanfiction.net/u/10632/WolfieTwins>. [citováno 11. 11. 2023].

10. Seznam obrázků, tabulek a grafů

10.1. Seznam obrázků

Obrázek č. 1 – Screenshot z AO3 s přidáním popisky; fanfikce *Jak si James nabrknul Lily*, screenshot z 20. října 2023.....39

10.2. Seznam tabulek

Tabulka č. 1 – Použití tagů Věkové hranice u česky psaných fanfikcí ve fandomu Harry Potter na AO3.....59

Tabulka č. 2 – Použití tagů Věkové hranice ve fandomu Harry Potter na AO3.....59

Tabulka č. 3 – Použití tagů Výstrah u česky psaných fanfikcí ve fandomu Harry Potter na AO360

Tabulka č. 4 – Použití tagů Výstrah ve fandomu Harry Potter na AO3.....61

Tabulka č. 5 – Použití tagů Kategorie u česky psaných fanfikcí ve fandomu Harry Potter na AO363

Tabulka č. 6 – Použití tagů Kategorie ve fandomu Harry Potter na AO3.....63

Tabulka č. 7 – Počet a procentuální zastoupení čistých fanfikcí, crossoverů a sbírkových crossoverů u česky psaných fanfikcí ve fandomu Harry Potter na AO3.....66

Tabulka č. 8 – Počet a procentuální zastoupení crossoverů ve fandomu Harry Potter na AO367

Tabulka č. 9 – Použití a procentuální zastoupení vybraných tagů Vztahů u česky psaných fanfikcí ve fandomu Harry Potter na AO3.....68

Tabulka č. 10 – Použití a procentuální zastoupení vybraných tagů Vztahů ve fandomu Harry Potter na AO3.....69

Tabulka č. 11 – Použití a procentuální zastoupení vybraných Dalšíh tagů u česky psaných fanfikcí ve fandomu Harry Potter na AO3.....70

Tabulka č. 12 – Použití a procentuální zastoupení vybraných Dalšíh tagů ve fandomu Harry Potter na AO3.....71

Tabulka č. 13 – Použití tagů Věková hranice u překladů do češtiny ve fandomu Harry Potter na AO3.....74

10.3. Seznam grafů

Graf č. 1 – Počet nových českých fanfikcí ve fandomu Harry Potter na AO3 dle roku poslední úpravy58

Graf č. 2 – Srovnání použití tagů Věkové hranice u česky psaných fanfíkcí a v celém fandomu Harry Potter na AO3.....	60
Graf č. 3 – Srovnání použití tagů Výstrah u česky psaných fanfíkcí a v celém fandomu Harry Potter na AO3.....	62
Graf č. 4 – Srovnání použití tagů Kategorie u česky psaných fanfíkcí a v celém fandomu Harry Potter na AO3.....	64
Graf č. 5 – Zastoupení žánrů gen, het a slash u česky psaných fanfíkcí ve fandomu Harry Potter na AO3.....	65
Graf č. 6 – Srovnání zastoupení čistých fanfíkcí a crossoverů u česky psaných fanfíkcí a v celém fandomu Harry Potter na AO3	67
Graf č. 7 – Srovnání použití tagů Vztahů u česky psaných fanfíkcí a v celém fandomu Harry Potter na AO3.....	69
Graf č. 8 – Srovnání použití vybraných Dalšíh tagů u česky psaných fanfíkcí a v celém fandomu Harry Potter na AO3.....	72
Graf č. 9 – Počet nových původních českých a překladových fanfíkcí ve fandomu Harry Potter na AO3 dle roku poslední aktualizace.....	73
Graf č. 10 – Srovnání použití tagů Věkové hranice u česky psaných fanfíkcí, v celém fandomu a u českých překladových fanfíkcí ve fandomu Harry Potter na AO3.....	75

11. Seznam příloh

11.1. Kompletní přehled česky psaných fanfikcí ve fandomu *Harry Potter* na AO3

Kompletní přehled česky psaných fanfikcí ve fandomu Harry Potter na AO3. Online.
Poslední změna 11. 12. 2023. Dostupné z:
https://docs.google.com/spreadsheets/d/1MSL78nI01gWHYykmKL7SMF_4ksd1pxsc/edit#gid=114483035.